

T

NOVINKY Z RADNICE

Február 2023

Život a kultúra Trnavy Ročník XXXIV číslo 1 nepredajné

TICHO

Obdobie proticovidových opatrení zdanlivo vytváralo priestor na spomalenie a intenzívnejšie prežívanie dní. No stav spoločnosti a jej vnútorné rozpoltenie tomu nenasvedčujú.

Jedna z ďalších vlád, ktorá mala byť lepšia ako tie predchádzajúce, pred Vianocami padla a do roku 2023 sme vstúpili skôr rozladení a rozhádaní.

Už roky sa snažím hľadať inšpiráciu viac v knihách ako vo výrokoch politikov či v ich interpretáciách. Počas Vianoc som sa aj vďaka chorobe odpojil od informačných zdrojov. Ticho, ktoré vďaka tomu nastalo, vytvorilo priestor na počúvanie svojho vnútra, a keď mi to teplota dovolila, aj na čítanie knihy.

Autor novely Don Dellilo ma vtiahol do ticha, ktoré nastalo v nemenovanej krajine po výpadku elektriny. Predstava odpojenia sa od médií, počítačov, emailov a mobilných telefónov je pre mnohých nepredstaviteľná. Akoby sme nevedeli žiť realitu bez jej spracovaného či upraveného zrkadlenia. Namiesto prijatia ticha, započúvania sa doň a premýšľania začínajú postavy v knihe čoraz viac rozprávať a prehlušovať ticho. Pripomína to takzvané diskusie a údajný dialóg v médiách, kde sa protistrany navzájom nepočúvajú a hľadajú skôr spôsob diskreditácie druhého. Vstupujeme do rozhovorov, kde dopredu vieme, s kým sa dohodneme a s kým nie. Čím zásadnejšie rozdelenie, čím hlbšia nenávisť, tým viac obáv z vlastného zlyhania. Roky žijeme v takomto zrkadlení spoločnosti, kde sú na jednej strane dobrí a na druhej strane zlí. Vnútorná túžba ľudí, ak sa započúvame do ticha alebo do reálnych problémov, je však iná než tá prezentovaná.

Neprahne po porážke druhých, ale inklinujeme skôr k dorozumeniu, harmónii, budovaniu domovov a vzťahov. Túto energiu nosíme v sebe. Sme pred ňu postavení vždy, ak sa započúvame do vlastného vnútra. Buď ju prijímame, alebo prekrývame mediálnym obrazom o údajných nepriateľoch.

Podobu roku 2023 vytvoria najmä naše osobné, ľudské rozhodnutia, nie tie politické. Osobné rozhodnutia dávajú zmysel každému z nás, každej minúte dňa a potvrdzujú realitu života. To, čo garantuje hodnoty, sa nedeje v médiách, ale v reálnom prostredí, teda v rodinách, zamestnaniach či pri stretnutiach s priateľmi. Táto možnosť žiť reálne a autenticky nám je dopriata každý deň. Bola by škoda stratiť ďalší rok vyhováraním sa na domácu či medzinárodnú politickú scénu, keď tie najdôležitejšie rozhodnutia robí každý z nás sám. Je dobré si to občas v tichu pripomenúť.

NOVINKY Z RADNICE

Život a kultúra Trnavy

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktorka: Elena Ursinyová

Redakčná rada: Simona Jurčová,

Martin Jurčo, Miroslava Kuracinová Valová

Redakcia: Mestský úrad, Trhová 3

917 71 Trnava

Číslo telefónu: 033/32 36 105

E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk

Autor grafického dizajnu: Andrej Grossmann

Počítačové spracovanie: Filip Grossmann

Tlač: Ultra print

Pluhová 49, 831 03 Bratislava

Periodicita vychádzania:

desaťkrát do roka, august / september

a december / január ako dvojčíslo

Veronika Majtánová

Komplexná obnova Námestia SNP si vyžiadala zmeny v dopravnej situácii

V polovici januára 2023 odštartoval jeden z najväčších projektov mesta v tomto roku. Obnova Námestia SNP za takmer 2,8 milióna eur premení toto nevzhľadné miesto na príjemný, moderný priestor, kde bude radosť tráviť voľný čas. Zároveň sa tým námestie prepojí s novo zrekonštruovaným Ružovým parkom, ktorý sa po zime ukáže v plnej kráse.

Mesto Trnava získalo na tento projekt nenávratný finančný príspevok viac než 1,8 milióna eur z Integrovaného regionálneho operačného programu IROP 2014 – 2022. Podmienkou je dokončenie tejto investície do 31. decembra 2023, preto sa bude projekt namiesto viacerých etáp realizovať naraz v jednej fáze. Súčasťou obnovy námestia s parčíkom bude aj oprava historickej technickej pamiatky – mostného prekrytia Trnávky, ktoré je v nevyhovujúcom stave a jeho rekonštrukcia je už nevyhnutná.

Obnova Námestia SNP si vyžiadala zmeny dopravnej situácie:

■ Rázusova ulica bude obojsmerná, bude však uzavretá pre vozidlá okrem dopravnej obsluhy (t. j. pre zásobovanie, rezidentov, majiteľov objektov, resp. nájomcov a pod.). Na jej konci sa bude dať otočiť, nebude sa na nej parkovať.

■ Ulica Andreja Žarnova (v časti od budovy polície) je jednosmerná s vjazdom z Hospodárskej ulice.

■ Vajanského ulica je obojsmerná, avšak neprejazdná v smere na Ulicu Dolné Bašty (k City Arene).

■ Ulica Dolné Bašty je obojsmerná a prístup na ňu, resp. Orolskú je možný zo svetelnej križovatky na Hlbokej pri City Arene (okolo amfiteátra).

■ Prístup na Halenársku, Dolnopotočnú a Paulínsku je z križovatky na Hlbokej pri City Arene.

■ Športová ulica zostala jednosmerná v smere od Paulínskej na Kollárovu.

Dopravný režim v okolí Námestia SNP:

Počas celej doby výstavby bude v lokalite vytvorený koridor pre chodcov. Parkovať sa dá na parkovisku pri Okresnom úrade, na komunikácii spájajúcej Hospodársku s A. Žarnova (pozdĺž parkoviska pri OÚ), kde budujeme 31 priečných parkovacích miest, na Vajanského či na Paulínskej ulici. Samospráva prosí obyvateľov o trpezlivosť a rešpektovanie dopravného značenia počas ne-

vyhnutných obmedzení, ktoré si rekonštrukcia Námestia SNP vyžiadala, a ďakuje za pochopenie. ■

Peter Bestvina

Významná cyklotrasa spojila Zelenečskú s Námestím SNP

Cyklotrasa popri nemocnici na Ulici Andreja Žarnova je dokončená, cyklisti ju vďaka priaznivému počasiu využívajú už od decembra. Ide o dôležitú súčasť jedného z najvýznamnejších cyklistických ťahov v našom meste. Prepojením na cyklochodník na Zelenečskej došlo k bezpečnému a úplnému prepojeniu Linčianskej s centrom aj pre cyklistov.

Celková dĺžka trasy je bezmála 839 metrov so základnou šírkou 2,5 metra. Povrch je väčšinou z asfaltového betónu červenej farby. Zaujímavosťou sú čiernobiele oddeľovače cyklistickej cestičky od cesty.

„V Trnave sme oddeľovače s názvom Zebra využili prvýkrát. Zaujímavé sú nielen vzhľadom a tým, že sú vyrobené zo stopercentne recyklovaného PVC, ale sú aj veľmi bezpečné. Prispievajú k tomu ich reflexné prvky a tiež tvar slzy, vďaka ktorému pri kolízii s autom nehrozí poškodenie oddeľovača. Zároveň je to bezpečnejšie aj pre samotné autá,“ informuje odbor investičnej výstavby na Mestskom úrade v Trnave.

Cyklotrasa sa začína v priestore okružnej križovatky Tamaškovičova, Zelenečská, Dohnányho a pokračuje po pravej strane cesty. Ďalej prechádza Ulicou Andreja

Žarnova pred areálom Fakultnej nemocnice Trnava cez križovatku s Kollárovou ulicou a pokračuje smerom na Námestie SNP, kde sa cyklotrasa končí na existujúcom priechode pre chodcov.

„Súčasťou projektu je okrem výsadby stromov na Ulici Andreja

Žarnova aj 31 šikmých parkovacích miest na komunikácii, ktorá prepája Hospodársku s Ulicou A. Žarnova,“ dopĺňa OIV.

Na projekt v hodnote 348 680 eur bez DPH sa Mestu Trnave podarilo získať nenávratný finančný príspevok vo výške 383 096 eur. ■

Peter Bestvina

Na Spartakovskej budú netradičné herné prvky, svah na celoročné sánkovanie aj komunitné záhrady

Verejné priestranstvá medzi bytovými domami na Spartakovskej ulici za Mestským zimným štadiónom v sebe skrývajú značný potenciál na šport, hry, relax a komunitný život, doteraz však nebol využitý. Situáciu výrazne zmení projekt humanizácie, ktorý vnútrobloku nakoniec prinesie to, čo mu najviac chýba – príležitosti na kvalitné trávenie voľného času.

Nové riešenie na území zhruba 30 000 m² pozostáva z rekonštrukcie súčasných spevnených plôch, pričom dôraz sa bude klásť na využitie vodopriepustných materiálov ako mlat, piesok, alebo EPDM. Pribudnú tu atraktívne, netradičné aj inkluzívne herné prvky pre deti každého veku.

Komunitný život, stretávanie sa a relax podporia komunitné záhrady a nové lavičky, piknikové sety

a hojdacie siete. Možnosti športového využitia rozšíri multifunkčné ihrisko, fitness a workoutové ihrisko a tiež celoslovenská novinka – svah na celoročné sánkovanie. Mikroklimu a celkovú atmosféru tu spríjemnia fontána, pestré kvetinové lúky a vodozadržné opatrenia. Fungovať budú na princípe nižších zelených plôch a vyspádaných spevnených častí, ktoré umožnia postupné vsakovanie naakumu-

lovanej dažďovej vody v prípade privalových dažďov.

■ Čo prinesú nové ihriská

Súčasťou vnútrobloku budú ihriská pre všetky vekové kategórie. V severnej časti centrálnej zóny pribudne veľká konštrukcia s tromi rôznymi typmi hojdačiek – okrem dvoch bežných aj dve pre najmenšie deti a dve dokonca pre dvojice.

Lákadlom bude iste aj veľká, v zemi zapustená trampolína v tvare hada

s dvanástimi plochami na skákanie v celkovej dĺžke jedenásť metrov. Hlavnou hernou atrakciou a dominantou areálu bude sova z agátového dreva široká 9,5 metra a vysoká 3,5 metra s lezeckými stenami a lanami, rozhládnou a šmykľavkou.

Na ploche súčasného detského ihriska vznikne veľké ihrisko s rôznymi balančnými prvkami a časťami na lozenie, bezbariérovým kolotočom a radiálnou hojdačkou pre päť detí.

V západnej časti územia vznikne priestranné prírodné pieskovisko, ktorého súčasťou budú aj dva veľké pôvodné stromy. Jeden z nich má ohnutý kmeň, ktorý posluží aj ako sedačka v pieskovisku. Hru zatriaktívnia hracie prvky (tzv. pieskové laboratóriá), celé pieskovisko bude lemované nízkymi drevenými plôtkami.

Kúsok od pieskoviska bude ihrisko pre najmenšie deti s jednoduchými prírodnými drevenými prvkami v tvare zvieratiek na hojkanie a preliezanie.

V rámci rekonštrukcie sa obnoví aj detské ihrisko na kopci za bytovým domom na Vladimíra Clementisa. Bude mať charakter skôr intímneho priestoru pre najmenšie deti z priľahlých bytoviek.

Projekt ráta s ponechaním zelených plôch na voľný pohyb a hru na tráve. Komfort návštevníkov vnútrobloku zvýši pitná fontánka, seniori tu zas nájdu špeciálny mobiliár – ergonomické operadlo na odpočinok v stoji a ergonomickú lavičku. Príbudnú tu aj hracie stolíky na šach a hru Človeče nehnevaj sa, samozrejmosťou budú stojany na bicykle.

■ Nielen jedna,

ale až tri komunitné záhrady

Pre obyvateľov bytoviek, ktorí by chceli pestovať vlastnú zeleninu, ovocie či kvety, bude isto potešujúcou novinkou vybudovanie troch komunitných záhrad v ich lokalite. Dve menšie s rozlohou 220 m² budú západne od bytového domu Spartakovská 1 a na kopci pri bytovom dome V. Clementisa 1 – 3. Väčšia záhrada s rozlohou 320 m²

vyrastie južne od bytového domu Spartakovská 4.

Komunitné záhrady budú mať vyvýšené aj zapustené záhony, stoly, lavice a vodovodnú prípojku s úžitkovou vodou na polievanie. Všetky tri budú oplotené priehľadným záhradným pletivom, vďaka čomu sa zachová kontakt s okolím, no zároveň sa zabezpečí súkromie i bezpečnosť pestovateľov a ich úrody.

■ Aj psy sa tu zabavia a neznečistia ihriská

Na jednej zo zelených plôch vznikne oplotený výbeh na voľný pohyb psov. Okrem odpadkového koša na psie exkrementy tu budú nainštalované aj herné prvky pre štvornohých miláčikov.

■ Športoviská ako prirodzená súčasť nového priestoru

Vo východnej časti centrálnej hernej zóny vznikne multifunkčné ihrisko s rozmermi 11,5 x 20,5 m. Workoutové a fitness prvky budú umiestnené severne od bytového

domu Spartakovská 9.

Veľkou atrakciou bude určite celoročné sánkovanie na kopci pri hlavnej ceste na Spartakovskej. Dráhu na sánkovanie širokú desať a dlhú dvadsať metrov (plus desať na bezpečný dojazd) budú tvoriť otvorené vodu prepúšťajúce rohože z hustého polyetylénu. Výrobca deklaruje ich bezúdržbovosť a zhruba dvadsaťročnú životnosť. Dráha bude od okolitého terénu oddelená nízkymi gumovými obrubníkmi a popri nej bude jednoduchý podporný drevený výstup, aby nedochádzalo ku kolíziám.

Projekt revitalizácie verejného priestoru na Spartakovskej aktuálne získal stavebné povolenie. Predpokladaná hodnota tohto investičného zámeru je 1,7 milióna eur. Tak ako pri iných podobných investíciách, aj tu Mesto Trnava využije svoju pripravenosť na čerpanie eurofondov. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Trnava bude možno prvým slovenským mestom s vodíkovou mestskou dopravou .....

Počas troch dní mali Trnavčania možnosť vyskúšať si vodíkový autobus Toyota Caetano H2 City Gold na okružnej linke mestskej hromadnej dopravy. Ponuku využilo mnoho Trnavčanov a pochvaľovali si najmä tichú jazdu autobusu pripomínajúcu trolejbus. Ako sa dozvedeli od šófera, pre ktorého tiež bola jazda novinkou, vodíkový autobus je vlastne elektrické vozidlo, ktoré využíva ako palivo zelený vodík. Vyvrcholením projektu H2 Bus Roadshow v Trnave bol aj pracovný workshop pre odbornú i laickú verejnosť, kde sa hovorilo o budúcnosti vodíka a jeho využitia vo verejnej hromadnej doprave.

Trnava bola slovenskou zastávkou skúšobného autobusu. Dopravca MHD Arriva využil testovanie na bežnej linkovej trase na zber informácií od vodičov, pokiaľ ide o jazdné vlastnosti, výkon motora, zrýchlenie, jazdný komfort, hlučnosť a spotrebu paliva. Počas 409 kilometrov v chladnom počasí dosiahla priemerná spotreba vodíka hodnotu 9,6kg/100km, teda 1,76 kWh/km. Vodiči veľmi pozitívne vyhodnotili celkové správanie sa autobusu v reálnych podmienkach chladnejšieho zimného obdobia, aj jeho jazdné parametre.

„Reakcie vodičov sú veľmi pozitívne. Jazda je plynulá, okrem toho aj tichá. Potvrdilo sa to, že vodíkový autobus nie je žiadne sci-fi, ale vozidlo, ktoré by sme pokojne zajtra mohli nasadiť do prevádzky. Technické údaje nám potvrdili, že spotreba autobusu je vyššia v zimnom období, keďže okolo 40 percent paliva využíva autobus na vykurovanie. Celá prevádzka dopadla tak, ako sme očakávali. Ešte vidíme rezervu v tréningu vodičov, čo by mohlo ovplyvniť spotrebu paliva. Vodiči používali autobus ako sú zvyknutí, ako autobus na naftu. Treba sa naučiť jazdiť, pokiaľ ide o akceleráciu zo zastávky, dobeh a podobne. Potom by sa spotreba dala upraviť ešte o 15 – 20 percent nadol,“ hovorí Peter Hegeduš z klastra Národnej vodíkovej asociácie a pripomína, že zavedenie takéhoto typu vozidiel nie je hudbou ďalekej budúcnosti. „V mestskej doprave na Západe je toto vozidlo bežné, záleží len na dopravcovi, aby si ho vybral a nakúpil. Nie je to však celkom lacná záležitosť. Ale

existuje množstvo pripravovaných a bežiacich podpôr z Európskej komisie, kde má prevádzka a nákup vodíkových autobusov svoje možnosti financovania. Rovnako je to aj záležitosť budovania čerpacích staníc na zelený vodík. To súvisí s budovaním infraštruktúry, čo je širší pohľad. Čerpačka totiž môže slúžiť aj nákladným vozidlám, to znamená, že jej využitie by bolo oveľa širšie. Sme radi, ako sa k tomu postavilo Mesto Trnava, privítali aj testovanie autobusu. Prioritou mesta je dekarbonizovať mestskú dopravu. V Európe je množstvo miest, kde fosílna palivá celkom vylúčili z prevádzky mestskej dopravy. Trnava bude zrejme prvým takýmto mestom na Slovensku.“ Ako na workshope uviedol riaditeľ trnavskej Arrivy Peter Nemec, sú pripravení v partnerstve s mestom realizovať vodíkové projekty. Po skončení životnosti súčasných (naftových) autobusov MHD by ich mohli nahradiť tie vodíkové. Môžu pritom využiť skúsenosti celej skupiny Arriva, ktorá je lídrom v inováciách v oblasti bezemisných technológií vo

verejnej doprave. Podmienkou je vznik dlhodobých partnerstiev s objednávatelmi verejnej autobusovej dopravy, ktorými sú mestá a samosprávne kraje. „Efektivita vodíkových článkov sa neustále zvyšuje, vďaka čomu sa autobusy s týmto pohonom stávajú spolahlivou alternatívou k vozidlám využívajúcim naftu. Potvrdilo nám to aj toto intenzívne testovanie vodíkového autobusu. Zavádzanie vodíkových autobusov si však vyžaduje väčšie úvodné investície do nákupu vozidiel, ale aj do novej infraštruktúry zahŕňajúcej čerpaciu stanicu a, samozrejme, výrobu zeleného vodíka. O tom všetkom už dnes diskutujeme s našimi objednávatelmi, aby sme mohli využiť európske zdroje podpory pre rozvoj čistej verejnej dopravy bez emisií,“ zdôraznil riaditeľ trnavskej Arrivy Peter Nemec.

Popri perspektívnej dodávke vodíkových autobusov sa už črtá aj budovanie čerpacej stanice na zelený vodík. Nová technológia by mala byť umiestnená v Modranke a nadväzuje na avizovaný väčší projekt v areáli elektrárne v Jaslov-

ských Bohunicach. Potvrdil to Peter Hájek zo spoločnosti Empark Trnava-Modranka: „Plán je do roku 2024 spustiť do prevádzky pevnú čerpaciu stanicu na výdaj vodíka ako paliva do nákladných a osobných vozidiel pri tlaku 350 a 700 barov. Z našej strany a zo strany investora, spoločnosti JESS, sme doteraz museli absolvovať niekoľko povolovacích procesov na životné prostredie i územné rozhodnutie. Rokujeme s distribučnou spoločnosťou o pripojení novej kapacity. Jeho súčasťou bude totiž aj výroba vodíka v elektrolyzéri. Ku klasickému palivu chceme ponúkať aj vodík a aj nabíjacie stojany pre elektrozidlá. Prioritne však chceme spustiť vodíkové kapacity, aby ho mohli tankovať autobusy a vozidlá verejnej dopravy. To je aj výzva Európskej komisie, aby v pilotných fázach takto začala fungovať

verejná osobná doprava. V ďalšej fáze by to mali byť pilotné projekty pre naše a zahraničné firmy, aby začali využívať projekt bezemisnej nákladnej dopravy. Postupne sa bude totiž bližieť termín, keď budeme musieť povinne poskytovať štatistiky o vytváraní emisií, a za to budeme platiť poplatky a prípadné pokuty.“

Na workshope širokej verejnosti aj vysvetlili výrobu zeleného vodíka. Prvým predpokladom je zelená elektrina, ktorá bude pochádzať z novej solárnej elektrárne z Jaslovských Bohuníc. Potom sa presunie do výroby vodíka v elektrolyzéri v Modranke. Štiepením vody sa vyrobí zelený vodík. Ten sa natlačí do nádrže a postupne sa dostane do podobného stojana na výdaj pohonných hmôt ako sú klasické naftové alebo benzínové výdajne. Autobusy na vodíkový pohon plánuje v budúcnosti

zaviesť aj župa v rámci medzimestskej dopravy. Predstavitelia združenia samosprávnych krajov SK 8 aj preto rokovali s výkonným riaditeľom Európskeho partnerstva pre čistý vodík Bartom Biebuyckom a predsedom Národnej vodíkovej asociácie Slovenska Jánom Weiterschützom. Témou rozhovoru bol potenciál vodíka v riešení súčasných aj budúcich energetických a klimatických problémov regiónov Slovenska. V širších súvislostiach má výroba zeleného a modrého vodíka aj využívanie vodíkových technológií potenciál posilniť mieru energetickej nezávislosti od importu fosílnych palív z Ruskej federácie, a tým zvýšiť energetickú bezpečnosť Slovenskej republiky. Môže tiež výrazne prispieť k dosiahnutiu klimatických cieľov Európskej únie v súlade s Parížskou deklaráciou. ■

Peter Bestvina

Trnavčania na verejnej prezentácii spoznajú novú podobu areálu školy na Kornela Mahra .....

Mesto Trnava pokračuje v obnove športovísk školských areálov. Cieľom je podporiť zdravý vývoj študentov prostredníctvom kvalitných priestorov na športovanie a hry počas vyučovania aj mimo neho. Najnovším projektom, ktorý má hotovú ideovú štúdiu rekonštrukcie, je areál Základnej školy na Ulici Kornela Mahra. Verejnosť sa s finálnou ideovou štúdiou oboznámi v stredu 1. februára 2023 o 17.00 h na verejnej prezentácii v jedálni školy na K. Mahra.

Za účasti odborných zamestnancov mestského úradu projekt predstavia jeho autori, ktorí po prezentácii návštevníkom radi odpovedia na prípadné otázky. „Vítaní sú najmä tí, ktorí školský dvor využívajú a ďalej ho využívajú budú – teda miestni obyvatelia, rodičia a deti navštevujúce túto základnú školu,“ pozýva na prezentáciu Natália Nováková z referátu participácie.

Návrh rekonštrukcie školského dvora vychádza zo zámeru vzájomne prepojiť rozčlenené zóny na rôzne aktivity, zachovať existujúce futbalové ihrisko s umelým

povrchom a vytvoriť bežeckú dráhu. Jednotlivé funkčné zóny sa prepoja originálnou bežeckou traťou. Časť tvorená oválom s tromi dráhami obieha okolo futbalového ihriska a prechádza do okruhu nepravidelného tvaru s dvomi dráhami, vďaka čomu tu beh bude pestrejší. Bežecká dráha je doplnená o rovinku na beh na 100 m a doskočisko do piesku. Chýbať tu nebude basketbalové ihrisko s profesionálnymi teleskopickými košmi na vodupriepustnom EPDM povrchu so zadnými

ochrannými sieťami na pozinkovaných stĺpoch.

Projekt, samozrejme, prinesie mnoho viac prvkov. Ktoré sú to, a akým spôsobom skvalitnia ponuku voľnočasových a športových aktivít na Prednádraží, priblíži verejná prezentácia.

Tak ako všetky rekonštruované športové areály škôl v našom meste, aj tento bude k dispozícii širokej verejnosti počas poobedných hodín a víkendov. ■

Martin Jurčo, foto Dávid Boroň

Odišiel Gabriel Pavelek. Boh potreboval dobrého človeka

Koncom roka sa Trnavčania dozvedeli smutnú správu, že náhle z tohto sveta odišiel známy ušnosno-krčný lekár Gabriel Pavelek (* 2. február 1954 Trnava – † 26. november 2022 Trnava). Narodil sa ako jediné dieťa profesorky trnavského gymnázia J. Hollého Melánie (30. apríl 1926 – 22. máj 1999) a primára pľúcneho oddelenia vtedajšieho OÚNZ v Trnave Františka (14. júl 1923 – 22. júl 2013) Pavelekovcov.

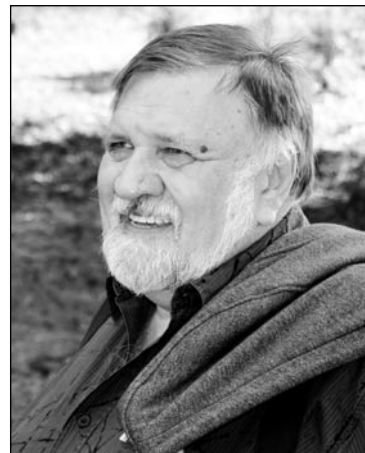
Detstvo a dospievanie prežil v spoločnosti svojich rodičov, tety Ruženky a starých rodičov Lenorákovcov, u ktorých na Zelenečskej ulici v Trnave trávil značnú časť svojho predškolského veku. Okrem Trnavy ho korene spájali s Borovou. Od šiestich rokov už býval na Špiglsále. V roku 1960 začal ako jeden z prvých žiakov navštevovať novootvorenú základnú školu na Bottovej ulici. Nasledovalo štúdium na gymnáziu v Trnave (1973), a po ňom štúdium na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (absolvoval v roku 1979). V tomto čase nastúpil do Okresného ústavu národného zdravia v Trnave do Nemocnice s poliklinikou Trnava a oženil sa. V roku 1981 sa mu narodil syn Lukáš a v roku 1988 Alexander.

Celý profesionálny život pracoval v oblasti otorinolaryngológie. Z nej absolvoval prvú aj druhú atestáciu. Považoval za veľmi zaujímavý tento malý chirurgický odbor, týkajúci sa miniatúrnych orgánov, ako aj krížovatky tráviacich a dýchacích ciest. Aj keď sa danej oblasti venoval viac než štyri desiatky rokov, stále sa zaujímal o novinky a nové postupy diagnostiky i liečby, najmä v oblasti porúch sluchu.

V detstve a mladosti (v roku 1968) sa venoval skautingu. Jeho skautské meno bolo Šaman. Po roku 1989 bol vodcom prvého oddielu skautov v Trnave. Spolu s ďalšími skvelými ľuďmi organizoval v trnavskom skautingu prvý skautský tábor na neďalekom Majdane pri Horných Orešanoch, kde okrem vodcovských povinností zastával aj funkciu zdravotníka. Neskôr pre pracovnú zaneprázdnenosť ukončil aktivity s mládežou, zostal však srdcom pri skautingu. Rád spomínal aj na časy, keď písal ženskú hádzanú. Od roku 1980 až do za-

čiatku 90. rokov bol hádzanárskym rozhodcom na úrovni okresu, po obnovení mužskej hádzanej v Trnave v minulom roku s nadšením chodil na tých pár zápasov, ak mu zvýšil čas. Bol aj členom Slovenského poľovníckeho zväzu, lekárom na skúšobných streľbách a pri skúškach adeptov poľovníctva skúšal oblasť prvej pomoci. Aj keď nemal zbraň a do lesa chodil iba na prechádzky, SPZ mu udelil bronzovú medailu za zásluhy. Okrem medicínskej profesie sa Gabriel Pavelek venoval po roku 1989 aj spoločensko-politickým aktivitám. Dovedna 16 rokov pôsobil ako poslanec Mestského zastupiteľstva v Trnave, z toho 8 rokov bol členom mestskej rady. Pôsobil aj ako sobášiaci. Ako po rokoch pamätníci spomínajú, nikdy svoje príhovory mladomanželom nečítal bez emócií z predpísaného papiera. Prihovárал sa každému páru na mieru. Dve volebné obdobia bol poslancom Trnavského samosprávneho kraja.

V mestskej poliklinike zastával 8 rokov pozíciu predsedu združenia neštatných lekárov Aesculap. Ešte predtým vyučoval na Strednej zdravotníckej škole. V období od 1. novembra 2010 do 15. apríla 2012 bol riaditeľom Fakultnej nemocnice v Trnave. Po páde vlády Ivety Radičovej a následnom spolitizovanom odvolaní novou ministerkou zdravotníctva sa vrátil na plný úväzok do svojej ambulancie. Popri bežnej medicínskej praxi sa venoval najmä sluchovo znevýhodneným ľuďom, ktorým venoval čas nad rámec ambulantných hodín pre ich potreby audioprotetických pomôcok. Gabriel Pavelek bol obľúbený aj v kolektíve medzi svojimi kolegami. Takto si naňho zaspomínal lekár Martin Heriban: „V mojich spo-

mienkach zostáva ako skromný, pracovitý a korektný lekár. Naša spolupráca bola skôr kamarátska ako profesionálna. Poznali sme sa totiž od našich stredoškolských štúdií. Družstvo Aesculap je združením neštatných zdravotníckych zariadení lekárov, ktorých bolo asi 140. Vzniklo v roku 1997 ako ochrana NZZ pred rôznymi obchodnými skupinami. Gabriel Pavelek si otvoril ambulanciu ako NZZ a stal sa členom družstva Aesculapu. V rokoch 1998 – 2002 bol aj predsedom tohto družstva a chránil jeho členov pred záujmami obchodných skupín kúpiť budovu polikliniky. Pokiaľ ide o súkromie, bol rovný chlap, ktorý nepokazil žiadnu zábavu,“ hovorí lekár Martin Heriban.

A ešte jedna spomienka na Gabriela Paveleka: Pred niekoľkými rokmi utešoval na pohrebe jednu staršiu pani, ktorá plakala za svojím blízkym, slovami: „Neplačte. Boh potrebuje dobrých ľudí aj v nebi.“

V novembri minulý rok Boh v nebi opäť potreboval dobrého človeka. A mnohým z nás teraz príde aj ľúto, že ďalšia generácia detí už nebude môcť v meste z diaľky pozdraviť svojho obľúbeného lekára: Ahoj, doktor! ■

Martin Jurčo, foto: archív autora

Pre Vladimíra Krčméryho bolo jednou zo životných križovatiek i naše mesto

Než vypukla koronavírusová pandémia, poznali ho zväčša len odborníci na verejné zdravotníctvo či tropickú medicínu. Patril medzi uznávaných pedagógov v tejto oblasti a ako jeden z prvých bol v tíme, ktorý inicioval aj aktivity odborníkov Trnavskej univerzity v ďalekých afrických krajinách. Hovoríme o úspešnom lekárovi Vladimírovi Krčmérym (* 23. júl 1960 Bratislava – † 20. december 2022 Bratislava). Posledné dva roky života boli preňho tými najhektickejšími. Pandémia bola aj veľkou možnosťou, aby časť svojich skúseností uplatnil doma, no priniesla mu aj mnoho negatívnych skúseností najmä od antivaxerov a dezolátov.

Vladimír Krčméry vyrastal v rodine lekárov. Zachovalo sa viacero rozhovorov, v ktorých hovorí aj o detstve. „Bolo pekné a harmónické. Trojgeneračná rodina bol ideálny model takého spolužitia. Boli sme chudobní, ale na toto obdobie nedám dopustiť. Bývali sme v jednej izbe, v ďalšej bývali starý otec, stará mama a strýko. Keď sa narodila moja sestra, kachle to už nestíhali, museli sme kúriť oveľa intenzívnejšie a do bytu nosiť uhlie po schodoch. Pamätám si, keď som mal šesť rokov, presťahovali sme sa do družstevného bytu. Ale mali sme všetkého hojne, aj keď to nebolo toľko druhov potravín ako dnes,“ hovoril Vladimír Krčméry.

Rodina v roku 1969 emigrovala do USA. Tam navštevoval druhú a tretiu triedu školy. „No v tom čase veľmi ochorel môj starý otec. Nechceli sme, aby zomrel sám, mama sa rozhodla ho ísť doopatrovať. A tak sme sa vrátili. No keďže na začiatku 70. rokov nastali iné časy, už sme sa nemohli vrátiť do USA,“ spomínal Vladimír Krčméry, ktorý počas neskoršieho obdobia musel žiť s biľagom politicky nespoľahlivého. Napriek tomu sa mu podarilo mnoho. Napríklad cestovať do Sovietskeho zväzu, z ktorého prešiel veľkú časť krajín. Bolo to však o trochu neskôr. „V Spojených štátoch som v prvej triede bol veľmi slabý žiak. A aj teraz na fakulte hovorím žartom študentom, že mám ako jediný profesor absolvovaný aj osobitnú školu. Totiž, v Amerike, keď som prišiel, nevedel som ani

*V júni v roku 2021 prišiel prof. Vladimír Krčméry do Trnavy uviesť do života knihu *Navzjom lepší od Tatiany Pavlovičovej*. Hovorí o syndróme vyhorenia a pomáhajúcich profesiách v zdravotníctve, čo súviselo najmä s pandémiou Covid-19 a náročnom období pre zdravotníkov.*

začať. Učiteľka povedala, že musím ísť do osobitnej školy. Tým, že som nevedel jazyk, považovali ma za mentálnu subnormu. V tej krajine sa vám učiteľ intenzívne venoval štyri hodiny denne. Keď som sa stal profesorom, mi tak vtipne napadlo, že by som mojej učiteľke napísal, že som jediným takýmto profesorom s osobitnou školou,“ spomínal Vladimír Krčméry.

V Bratislave Vladimír Krčméry navštevoval školu s rozšíreným vyučovaním ruštiny. Učil sa aj po nemecky. Na Gymnázii na Metodovej ulici mali latinčinu a nepovinnú francúzštinu. A z Ameriky mal ešte skúsenosti s ďalšími jazykmi. Na Lekársku fakultu teda prišiel jazykovo podkutý. Ešte predtým sa však rozhodoval,

čo študovať. Pochádzal z rodiny pracujúcej inteligencie, no politicky nespoľahlivej, takže preňho až taký výber nebol. Myslel si, že sa na medicínu nedostane. No podarilo sa. V roku 1985 skončil štúdium na Lekárskej fakulte UK v Bratislave. „Môj šéf bol straník, no nahnevalo ho, že previerková komisia po mojom absolutoriu povedala, že nemôžem pracovať ani so študentmi, ani s pacientmi. A tak sa ich spýtal, čo teda môžem robiť. Odpoveď znela prekvapujúco: jedine H. Tak mi povedal: Výborne, tak budeš robiť parazitológiu.“

Profesionálne začal prof. Krčméry pôsobiť v roku 1985 na Klinike infekčných chorôb vo Fakultnej nemocnici v Bratislave. Neskôr absolvoval celý rad študijných

pobytov v USA, Spojenom kráľovstve i v Česku. Ďalším jeho pôsobiskom bol Onkologický ústav v Bratislave, kde bol primárom Oddelenia klinickej farmakológie. V roku 1992 prišiel na podnet profesora Júliusa Kováča z Lekárskej fakulty UK do Trnavy, aby sa zapojil do tímu, ktorý postupne formoval Trnavskú univerzitu. Založili najskôr zdravotnícku sekciu a o dva roky aj Fakultu zdravotníctva, na ktorej bol dve funkčné obdobia dekanom. „Boli to užitočné, ale aj veľmi ťažké roky. Najprv sme na Fakulte humanistiky budovali zdravotnícku sekciu s profesormi Hajdukom, Kopecským a Jakubikom. Neskôr, v roku 1995, prišla na rad aj samostatná fakulta. Bola to prvá zdravotno-sociálna fakulta na Slovensku. Prodekani sa stali neskôr aj základem Slovenskej zdravotníckej univerzity. Pomohli aj profesori známi aj z trnavskej Fakultnej nemocnice – profesori Drobný, Danaj, Strehárová, Chmelík, docent Križan, doktor Šimanský a o niečo neskôr aj ďalší Trnavčania i Bratislavčania ako profesori Šoltés, Blaho, Barancová a ďalší,“ hovoril Vladimír Krčméry, keď mal šesťdesiatku. Pedagógovia fakulty začali v krátkom čase pôsobiť a učiť v zahraničí, hlavne v Keni. Otvoril tam s kolegami nielen humanitárne, ale aj vedecké a pedagogické projekty. Z mnohých jeho aktivít spomeňme, že v roku 2007 a v roku 2010 bol regionálnym ambasádorom protitetanového projektu medzinárodnej organizácie UNICEF na Slovensku. „Vedeniu univerzity sa však nepozdávalo, že naši pedagógovia pôsobili v nemocnici v Trnave, ale aj na zahraničných projektoch ako lekári, vykonávali liečbu pacientov, čo podľa nich nebolo v súlade so zameraním školy. A to nerobilo dobrú krv. Teraz je to úplne normálne, že učiteľia zdravotníckych fakúlt pôsobia aj v liečebno-preventívnom procese. Po nástupe nového

rektora však škola chytila druhý dych, a ten je tam dodnes.“ hovoril a po odchode z Trnavy napokon založil svoju Vysokú školu sv. Alžbety v Bratislave. Prepojenie prof. Krčméryho s Trnavou nebolo náhodné. Často sa ho pýtali, aké má on ako aj známy katolícky aktivista rodinné vzťahy s literárnym vedcom Štefanom Krčmérym, ktorý bol jedným zo známych evanjelických intelektuálov. Odpovedal, že sú vo vzdialenejšom rodinnom vzťahu, ale z inej, evanjelickej vetvy. Nespomíname to náhodou, pretože jeho rodinný príbuzný bol o niekoľko desiatok rokov skôr v Trnave riaditeľom nemocnice. „Karol Krčméry bol bratom môjho starého otca. Bol prvým riaditeľom nemocnice po vzniku Československa,“ hovoril o tom, kde možno hľadať jeho rodinné lekárske korene. Na ceste k medicíne ho ovplyvnila biologická a geografická olympiáda. Tiež to boli aktivity jeho otca a strýka, pôsobili v juhovýchodnej Ázii a v Maroku, kde boli ako študenti ešte v období rokov 1945 – 1948. „K tropickým chorobám ma veľmi nadchol môj šéf vo Viedni, kam som vďaka štipendiu vycestoval hneď po revolúcii niekedy v zime v roku 1989. Bol to profesor Granniger. Každého štipendistu posielal do Lambaréné do Gabonu, kde mal tropickú kliniku,“ hovoril prof. Krčméry. Zaiste si mnohí spomenú, že v roku 1968 a aj v roku 1988 išla práve do Lambaréné do tamojšej nemocnice založenej Albertom Schweitzerom humanitárna pomoc z Československa. Po roku 1989 Vladimír Krčméry nabral druhý dych. No stále sa mu zdalo, že si hlavne buduje kariéru, kvalifikáciu, píše štúdiu. „Rok som robil vo Viedni, v USA, v Spojenom kráľovstve, ale aj v Mníchove. Robili sme oblasť parazitov, ale aj baktérií. Mal som pocit však, že toto je kariéra, ale nie medicína. Dostal som sa na križovatku. Povedal

som si, že toto sa musí skončiť. Začas som prestal celkom prednášať a publikovať. A vydal sa do tretieho sveta. Začiatok bol môj pobyt v Keni, v Sudáne na najzostalejších miestach. Neskôr prišli pobyty v Kambodži a na Haiti po zemetrasení. Konečne som nadobudol pocit, že robím užitočnú medicínu, čo má zmysel, teda v chudobných v krajinách tretieho sveta, pre tých, čo ich zasiahli živelné pohromy, neskôr to boli aj bezdomovci,“ hovoril Vladimír Krčméry. Bol rád, že sa mu podarilo vrátiť k skutočnej medicíne a pracovať pre tých, čo to naozaj potrebujú. Postupne formoval viacero tropických tímov aj v ďalších krajinách ako napríklad v Mozambiku. Ako sme spomínali, po odchode z Trnavskej univerzity napokon založil vlastnú vysokú školu v Bratislave, a tá existuje dodnes. Aj keď o kvalite školy a o udeľovaní titulov sa viedli polemiky, predsa len jeho tropické tímy mali v zahraničí ohlas. Aj keď V. Krčméry už nemohol pomáhať priamo v teréne, aspoň vedel poradiť a bol pri tom, keď sa iniciovali ďalšie projekty. V júni v roku 2021 navštívil Trnavu, keď v Dome hudby uviedol do života knihu *Navzájom lepší od Tatiany Pavlovičovej*. Jeho meno väčšmi zarezonovalo od začiatku roka 2020, keď sa stal členom poradného tímu krízového štábu v súvislosti s opatreniami proti šíreniu Covid-19. Navrhol a privítal všetky druhy opatrení, rovnako ako aj relatívne rýchle zavedenie vakcín proti Covid-19. No prinieslo mu to aj veľa starostí od tých, čo nereflektovali na protipandemické opatrenia. Dokonca bol aj terčom útokov – slovných a fyzických, a tak sa musel začas odsťahovať zo Slovenska. No ani tieto strasti mu nezobrali dobrý pocit z pomoci pre chudobných, čím aspoň o krôčik prispel k tomu, aby sa ľudstvo stalo o niečo humannejším. ■

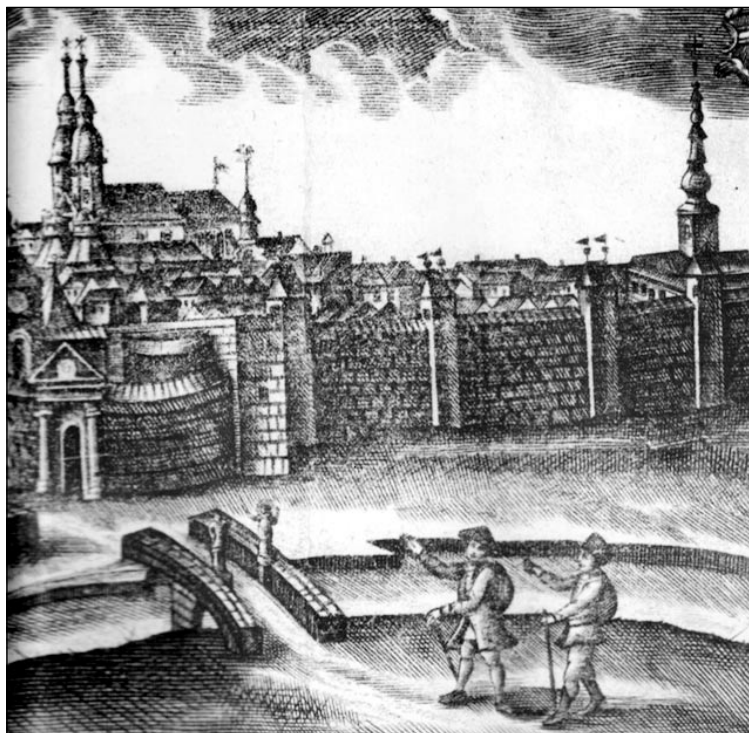
Hradbový systém s vodnými priekopami a Dolnou bránou preto predstavuje významný urbanistický faktor, ktorý zmenil polohu primárneho toku Trnávky a zadefinoval urbanizmus súčasného Námestia SNP¹. Upravená poloha toku Trnávky v južnej časti kopíruje mestské opevnenie, následne približne v osi stredu mesta sa prudko stáča na juh a vlieva sa do pôvodného koryta. Plocha, ktorá vznikla v priestore pred západnou časťou južného úseku opevnenia v priamej väzbe na Dolnú bránu a barbakan, bola urbanizovaná postupne od 19. stor. a slúžila na konanie trhu s dobytkom a príležitostných spoločenských atrakcií².

História vývoja mostových konštrukcií Námestia SNP

V osi Hlavnej ulice sa nachádzala Dolná brána³. Pôdorysný rozsah predpolia novovekého barbakanu Dolnej brány zadefinoval polohu mosta z trvalého a pevného materiálu v polohe vyústenia cesty smerom na Bratislavu má pravdepodobne súvis so stratou fortifikačnej funkcie mestského opevnenia v 18. stor. Na starších vyobrazeniach mesta, ktoré vznikli v priebehu 17. stor. a začiatkom 18. stor., je most v tejto časti zobrazený ako jednoduchá konštrukcia, pravdepodobne vytvorená z dreva.

Barokový most

Na vedute Trnavy za hradbami od juhozápadu, ktorá bola vytvorená okolo roku 1785, je zobrazený už barokový most so stredným pilierom a s dvojicou sôch. Podrobnejšie túto

Výrez z veduty Trnavy od juhozápadu pravdepodobne okolo roku 1785, podľa: Radváni Hadrián: *Stará Trnava v obrazoch*, Spolok svätého Vojtecha, 2002, s. 39.

Dobová pohľadnica zobrazujúca barokový most so sochami a novostavbu objektu na nároží Ulice A. Žarnova (predpoklad okolo roku 1910 - 1911?)

mostovú konštrukciu zachytáva zameranie mestského majera z roku 1843. V murovaných níkách zábradlia barokového

mosta boli osadené sochy sv. Jozefa a Panny Márie na kamenných podstavcoch. Sochy neznámeho autora dal zhotoviť

¹ Staník Ivan: Pôvodný záměr výstavby stredovekého opevnenia Trnavy a jeho realizácia. In: *Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja* 12, 2009, s. 23-46.

² <https://simonnejurcova.blog.sme.sk/c/405631/trnava-na-dolnom-predmesti.html>

³ Matejka Miroslav a Hrnčiarik Erik: Dolná brána mestského opevnenia Trnavy. In: *Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja* 21, 2018, s. 19-26.

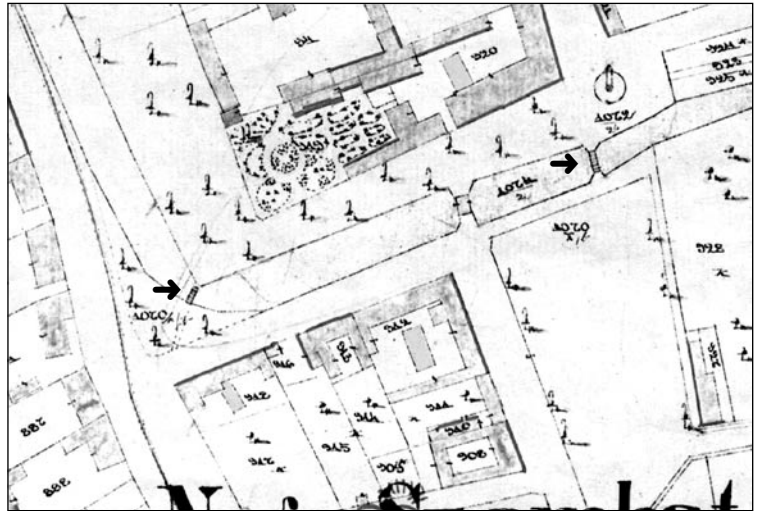
z darov veriacich farár Michal Okolicsányi v r. 1704⁴. Presná poloha je zameraná aj na katastrálnu mapu z roku 1895. Most bol naposledy zobrazený na dobovej pohľadnici, ktorá už zachytáva aj novostavbu na nároží dnešnej ulice A. Žarnova a Námestia SNP – „Glaserov“ dom. Asanácia mosta sa dá datovať pravdepodobne do obdobia výstavby nového prekrytia Trnávky pod Námestím SNP okolo rokov 1910 – 1911? (predpoklad na základe dobových súvislostí). Dobová pohľadnica ešte zachytáva barokový most so sochami, ale aj dokončovacie práce na objekte na nároží Ul. A. Žarnova a Námestia SNP (Dom na Námestí SNP č. 3).

Drevený most v polohe v polohe Rázusovej ulice

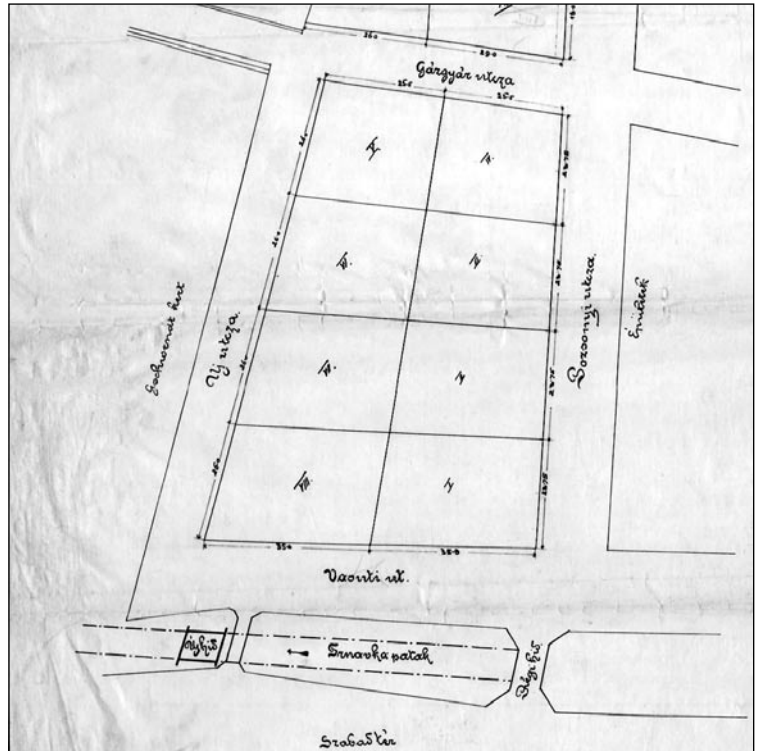
V predĺžení dnešnej Hlavnej ulice v kontakte s juhozápadným nárožím barbakanu sa nachádzala drevená lávka. V zmysle farebného značenia katastrálnej mapy bola vytvorená z dreva. Jej šírka umožňovala prechod pre chodcov. Lhká mostová konštrukcia v tejto polohe je zaznamenaná aj na starších vyobrazeniach mesta zo 17. a 18. storočia.

„Nový“ most

Mesto Trnava v roku 1905 pristúpilo k parcelácii územia dnešného Námestia SNP. V Štátnom archíve v Trnave sa zachoval plán parcelácie starého konského trhu. Vzniknutá situácia bola reakciou na potrebu vytvorenia nových pozemkov v kontakte s historickým centrom. Základný vplyv na vytvorenie Námestia SNP bol zámer Mesta Trnavy, ktoré sa rozhodlo na začiatku 20. stor. riešiť svoj ďalší rozvoj zástavbou na

Katastrálna mapa juhozápadnej časti mesta z roku 1895, na mape je zobrazený okrem barokového mostu (v strede) aj drevený most (označený šípkou vpravo) poloha secesného mosta (označený šípkou vľavo)

Starý konský a dobytčí trh (Regiló és marha vásártér) v Trnave plán parcelácie – Trnava 14. 2. 1905 m – 1:500 (čiastočný výrez) staré názvy: Új utca – Nová ulica, Pozsonyi utca – Bratislavská ulica, Gázgyár utca – Plynárenská ulica, Vasuti ut. – Zelenečská ulica, Trnávka – starý a nový most (Štátny okresný archív v Trnave).

území pôvodného dobytčieho trhu, ktoré bolo rozparcelované a rozpredané budúcim investorm.

Na základe tejto skutočnosti vznikol predpoklad na vytvorenie južného predmestia, ktoré bude tvoriť výstavnú časť archi-

⁴ Radváni Hadrián: Posvätné pamiatky Trnavy. 1970, s. 48 (nevydaná publikácia).

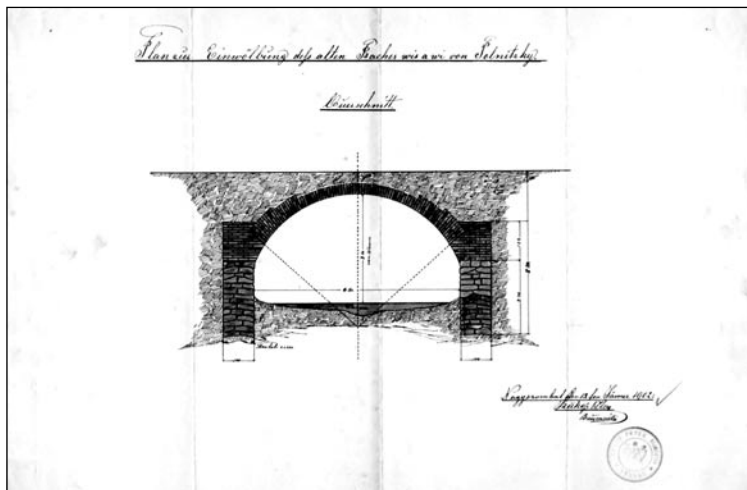
tektúry začiatku 20. storočia v Trnave. Na výreze z plánu parcelácie je okrem pôvodného mosta „Réri hid“ zakreslená aj poloha nového mostu „Új hid“, ktorý sa mal nachádzať vedľa drevenej lávky. Nie je známa skutočnosť, či predmetný most bol aj vybudovaný, ale v štátnom archíve sa nachádza projekt tohto mostu z roku 1902 od Trnavskej stavebnej firmy Peter Szukop. Ak sa potvrdí jeho existencia, tak bola ohraničená rokmi 1902 – 1911.

„Secesný“ most

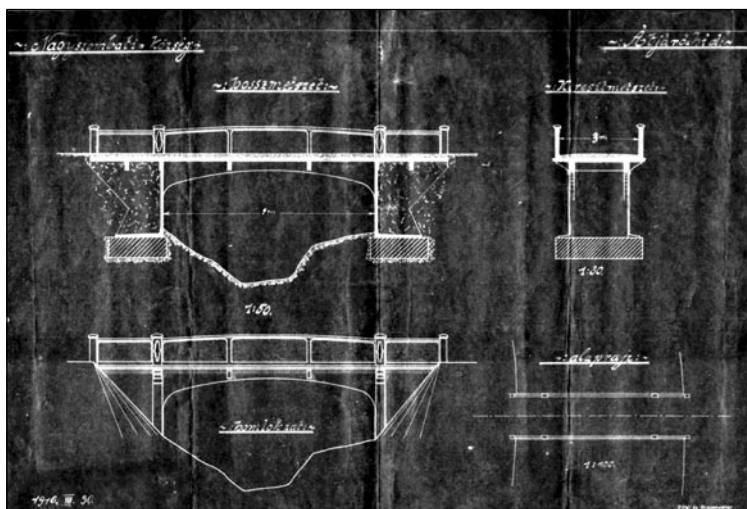
V priestore hradbovej priekopy v smere predĺženia juhozápadného nárožia mestského opevnenia sa nachádzala prepojovacia drevená lávka (západne), ktorá je zaznamenaná na katastrálnom mapovaní z roku 1895. Na tomto mieste vznikla potreba vybudovania pevnej konštrukcie mostu. V štátnom archíve v Trnave sa zachoval projekt „Prechodného“ mostu cez Trnávku. Projekt vypracoval Ing. Schwarz, ktorý bol následne po prvej sv. vojne aj riaditeľom pobočky stavebnej spoločnosti Pittel a Brausewetter v Trnave (informácia od PhDr. J. Šulcovej). Tento most bol nakoniec aj vybudovaný, ale počas realizácie bol čiastočne zmenený (zmena riešenia bočného zábradlia) čo dokumentuje aj fotografický materiál z polovice 60. rokov 20. stor.

Tento most sa v súčasnosti nachádza pod terénom. Pri prekrytí potoka Trnávky v tejto časti – koncom 60. rokov – bolo odstránené zábradlie, ale konštrukcia mostu bola ponechaná, čo bolo potvrdené vizuálnou obhliadkou pri preverovaní stavu tejto časti mostovej konštrukcie.

**Prekrytie Trnávky na mieste
Námestia SNP – km 11,728
– 11,846**

Projekt zaklenutia starého potoka (oproti Polnitzkému) priečný rez, Peter Szukop 13. január 1902 35 x 47 (Štátny okresný archív v Trnave).

Projekt prechodného mostu v Trnave – rez priečný, pozdĺžny, pohľad pôdorys 30. 7. 1916 – Pittel és Brausewetter 39x 56,5 (Štátny okresný archív v Trnave)

Fotografia Viktora Michalca (poskytnutá PaedDr. S. Jurčovou), v pravej časti sa nachádza most cez Trnávku.

Na začiatku projektových prác na obnove Námestia SNP neboli žiadne známe podklady, informácie ani zameranie mosta. Na základe dovtedajšieho poznania sa nedalo ani určiť obdobie vzniku tejto mostnej konštrukcie. Prvé informácie boli známe až na základe dobových pohľadníc a fotodokumentácie poskytnutej PaedDr. S. Jurčovou. Nebola známa ani skutočnosť, v akých etapách bolo prekrytie Námestia SNP budované, ani konštrukčné a stavebné riešenie premostenia. Nebola známa informácia, akým spôsobom bol do novej konštrukcie zapracovaný pôvodný barokový most, alebo či bol asanovaný. Prvá obhliadka sa uskutočnila spoločne s pracovníkmi spol. Cemos s. r. o. (Ing. F. Brliť, Ing. Ľudovít Farkaš). Na základe ob-

Fotografia námestia (zdroj: p. Martinovič, poskytla S. Jurčová), námestie je už prekryté, čerstvo vysadená zeleň, na súde je ešte nápis v maďarskom jazyku, na budove vľavo je nápis Hotel, pri ohrade Emmerovej záhrady je veľký nápis Fotografia, vedľa ešte stojí Honvédske pomník, predpoklad vzniku fotografie 1918 - 1919.

Fotografia sochy Panny Márie, foto Dr. O. Faust (zdroj: archív ZSM)

Fotografia sochy sv. Jozefa, foto Dr. O. Faust (zdroj: archív ZSM)

hliadky bolo konštatované, že konštrukcia mosta – prekrytie pod Námestím SNP je z jednej stavebnej etapy a viacerých dilatčných celkov. Dilatčné celky sú riešené podľa zaťaženia a druhu využívania mostovej konštrukcie. Konštrukcia je železobetónová, rebrová. Z hľadiska historického vývoja nebolo možné na základe obhliadky presne datovať obdobie vzniku tejto konštrukcie. Datovanie je otáznе najmä z dôvodu, že sa zachovala fotografia dnešného Námestia SNP z obdobia tesne po I. svetovej vojne, na ktorej je námestie zachytené už prekryté a s parkom.

Prtože nebola známa fotografia alebo informácia o prestavbe námestia v 2. pol. 20. storočia, bol reálny predpoklad, že prekrytie vzniklo v období pred rokom 1919. Pôvodná dokumentácia z obdobia výstavby prekrytia sa v skúmanom archíve nenašla.

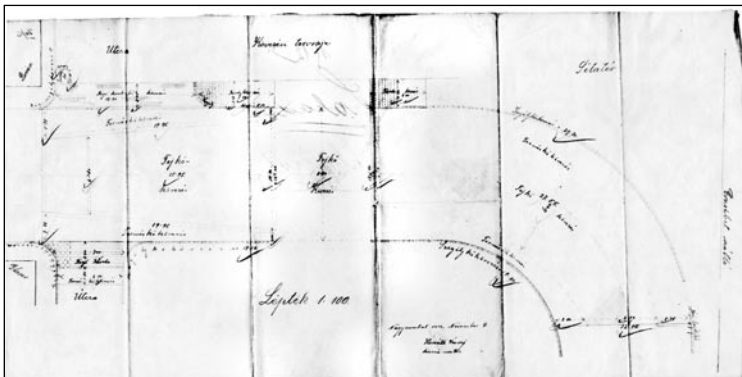
v km 11.728 až po dolný koniec prevedenej úpravy v km 13.695.
 Prevedenie tohoto projektu je v kratšej dobe možné lebo mesto Trnava si zabezpečilo svoj príspevok ku stavbe p8-²⁰⁴ žiškou z emisie p8žišky práce a ďalej je prevedenie úpravy potoka neodvislé od mestskej kanalizácie.

Popis projektu.

Na základe vyššie uvedeného vypracoval krajin-
 ský úrad predmetný projekt v podstate podľa výsledku technicko-
 ekonomickej revízie, ktorým sa navrhuje sústavná úprava potoka
 od km
 Trnávky v dĺžke 1.967 km/11.728 až do km 13.695 a to ako časť
 celej úpravy potoka až k jeho zaústeniu do potoka Dudváhu.
 Trasa úpravy je v celej dĺžke vedená v starom ko-
 rýte potoka. K dosiahnutiu dostatočnej hĺbky je nutné koryto po-
 toka v trati od km 10.812 až km 11.728 prečistiť vo spádu na
 dĺžku dna 1 o/oo, pri čom je potrebné stávajúcu dlažbu pod žele-
 zničným mostom v km 11.321 vo dne a na ľavom svahu prispôso-
 biť prehĺbenému profilu.
 V km 11.980 projektuje sa stupeň 0.40 m vysoký
 a od toho má niveleta dna až do km 12.920 spád 1 o/oo, ďalej
 až po dolný koniec prevedenej úpravy v km 13.695 - 1.10 o/oo,
 kde dno je výškove naviazané na dno prevedenej úpravy.
 Prietokový profil potoka je navrhnutý na odvedenie
 maximálnej veľkej vody 35^m, ktoré množstvo bolo v posudku hydro-
 grafického oddelenia krajinárskeho úradu uvažované ako prakticky
 maximálny prietok vody.
 Od km 11.728 - 11.846 prevedené bolo v rokoch
 1911 - 1913 premostenie potoka o svetlosti dna 8 m medzi pi-
 llierami. Mesto Trnava uvažuje však predĺžiť premostenie potoka

Technická správa overená vo vodoprávnom konaní z 30.
 7. 1937, str. 2. (Štátny okresný archív v Trnave).

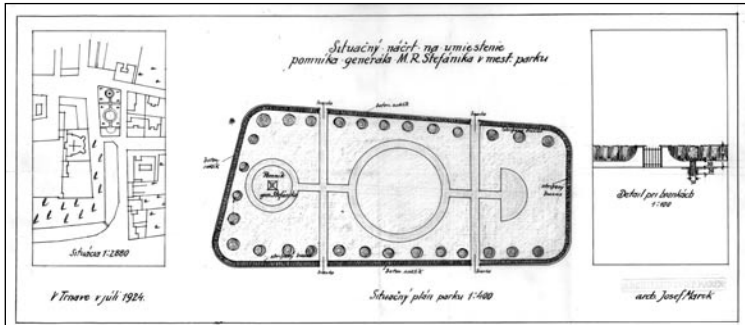
Napriek tomu sa našla počas štúdia projektovej dokumentácie pre stavebné povolenie a vodoprávne povolenie úprav potoka Trnávky v trati km. 11.728 - 13.695 (úprava toku pozdĺž Parku A. Bernoláka) v technickej správe veľmi dôležitá informácia. „Od km 11.728 - 11.846

Plán dláždenia (úsek čiastkový) poloha na Ulici A. Žarnova – pri dnešnom Okresnom dome, pôdorys m 1: 100, Trnava, 9. 11. 1912 Horváth József, 34 x 66, orientačné body – Promenáda setatér, Glaser, Braun (Štátny okresný archív v Trnave).

Fotografia „interiéru“ súčasného stavu premostenia Námestia SNP

Návrh architekta J. Mareka na úpravu parku a umiestnenie pamätníka generála M. R. Štefánika (Štátny okresný archív v Trnave).

prevedené bolo v rokoch 1911 – 1913 premostenie potoka o svetlosti dna 8 m medzi pilierami“. Poznanie o čase vzniku tohto diela bolo ohromujúce. Na území Trnavy vzniklo začiatkom 20. storočia unikátne dielo mostovej konštrukcie zo železobetónu. Kvalita prác a použitého mate-

riálu poukazuje na dielo renovovanej stavebnej spoločnosti, ktorá musela už v tej dobe mať skúsenosti so stavbami podobného charakteru. Vzhľadom na rozsah a urbanistické riešenie, architektonické riešenia západného a východného portálu, si toto dielo zaslúži primeranú starostlivosť a ochranu.

Bohužiaľ, v súčasnosti nie je známe, kde sa nachádza, alebo či sa zachovala pôvodná projektová dokumentácia, ktorá by mohla priniesť informácie o konkrétnej spoločnosti, ktorá toto dielo vybudovala. Možní autori a zhotoviteli sú napr.: firma Schlich-Nichelson, z ktorej dielne je známe podobné riešenie zábradlia ako na torze mosta v Šulekove, alebo firma Pittel a Brausewetter, ktorá vytvorila most z roku 1916 a neskôr mala v Trnave aj svoju pobočku. Otázka autorstva tohto diela bude predmetom ďalšieho výskumu archívnych materiálov. Ďalším materiálom, ktorý podporil informáciu o čase vzniku mostovej konštrukcie, bol kladací plán dlažby. Z datovania tohto plánu je zjavné, že už koncom roku 1912 bola dlažba kladená nad novovybudovanou konštrukciou prekrytia námestia (priestor pred Evanjelickým kostolom). Autor projektu premostenia námestia zabudoval do riešenia západného portálu aj sochy sv. Jozefa a Panny Márie, ktoré boli reinstalované z pôvodného barokového mosta. Sochy boli na tomto mieste až do prvej pol. 80. rokov 20. storočia, keď boli odstránené z ideologických dôvodov. Následne boli „uskladnené“ vo františkánskom kláštore. V súčasnosti sú originály sôch v objekte Krajského pamiatkového úradu v Trnave na Cukrovej ulici. Projekt obnovy námestia uvažuje o umiestnení kópie sôch v kontexte Námestia SNP.

Úpravy Námestia SNP nad premostením

V rokoch 1914 – 1916, v priamej väzbe na vytvorenie premostenia, boli dobudované objekty Hospodárskej banky (dnes Knižnica Juraja Fándlyho) a ostatných secesných

objektov. Na premostení bol 19. 10. 1924 odhalený čerstvo osadený Pamätník generálovi M. R. Štefánikovi od akad. sochára Jána Koniarka. Výstavbu inicioval miestny odbor Matice Slovenskej v Trnave. Členovia výboru požiadali architekta Josefa Mareka, ktorý v tom čase pracoval na dokončovaní Evanjelického kostola, aby spracoval návrh umiestnenia pamätníka. Architekt J. Marek uvedený návrh koncepcie usporiadania priestoru spracoval a zároveň navrhol aj vybudovanie betónového múrika okolo celého parčíka. So zabezpečením financovania tejto úpravy mala Matica Slovenská problémy (zlý odhad ceny) a z toho dôvodu sa k predmetnej úprave zachovala v Štátnom archíve v Trnave rozsiahla korešpondencia medzi stavebnými spoločnosťami, Maticou Slovenskou a Mestom Trnavou.

Po vybudovaní úprav námestia a osadení sochy bola v priebehu II. sv. vojny nad prekrytím toku Trnávky v strede kompozície vybudovaná fontána. Fontána mala strednú kovovú vaničku s gejzírom a nočné osvetlenie.

Na konci II. sv. vojny boli v parku vybudované betónové zábrany – betónové bloky, ktoré mali zabrániť postupu Sovietskej armády. Zábrany boli po vojne zakopané do zeme v priestore, kde boli vybudované⁵.

Po februári 1948 sa osoba generála M. R. Štefánika stala neprijateľnou pre komunistickú moc a došlo k odstráneniu pamätníkov Štefánika v celej krajine, a teda i v Trnave. V roku 1949 bola vypísaná prvá súťaž na vytvorenie pamätníka Červe-

Pohľadnica námestia s Pamätníkom M. R. Štefánika a fontánou 1948 – 1950? (poskytnutá PaedDr. S. Jurčovou).

Fotografia Pamätník Víťazstvo, autori: Ing. arch. E. Vician a akad. sochár L. Snopek, foto: Jursa 05/1959, inv. č. neg. 8228/2 (Archív Pamiatkového úradu SR).

nej armády⁶. Návrhy väčšinou rešpektovali pôvodnú kompozíciu parku a námestia, pamätník navrhovatelia umiestňovali tam, kde pôvodne stála socha M. R. Štefánika. V roku 1955 sa uskutočnila nová súťaž na Úpravu Námestia SNP a umiestnenie pomníka ČA. Víťazom súťaže sa stal Ing. arch. E. Vician⁷. Návrh riešil aj Budovu domu osvetly – telocvične a krytého bazénu.

Pôvodné riešenie bolo počas realizácie korigované, súsošie vytvoril akad. sochár L. Snopek. Pamätník Víťazstvo bol v roku 1959 umiestnený v priestore Námestia SNP v kontakte s konštrukciou premostenia, pôvodná kompozícia riešenia parku bola zmenená. ■

Kontrola a doplnenie niektorých údajov: PaedDr. S. Jurčová

⁵ Ústna informácia od doc. Ing. F. Svatého.

⁶ Roháč Jakub: Trnavské pamiatky na archívnych plánoch III. časť. In: Novinky z radnice marec 2018, s. 25 – 28.

⁷ Zápisnica zo zasadania poroty pre posúdenie súťažných návrhov na úpravu priestranstva námestia Slovenského národného povstania v Trnave zo dňa 21. októbra 1955, (Archív Pamiatkového úradu SR).

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Dve zabudnuté technické stavby v Trnave

Existujú miesta v Trnave, o ktorých vieme dlho rozprávať, ich história sa často spomína a hádam ani nie je Trnavčana, ktorý by o nich niečo nevedel. No existujú i také mesta, o ktorých dnes už len málokto tuší, čo sa tam niekedy nachádzalo. Niekdajšie technické stavby sa časom pretransformovali a slúžia novému účelu, alebo sa úplne stratili, sú zbúrané a dnes už nežijú pamätníci, ktorí by potvrdili, že tam stál kedysi prosperujúci podnik. Preto dnes už len zopár ľudí vie, že vedľa samoobsluhy známeho reťazca na Hospodárskej ulici fungovala kedysi Hulíková mäsovýroba, že v jej blízkom susedstve sa nachádzala súkromná Smékalova záhrada s niekoľkými zaujímavými botanickými exemplármi a len o zopár desiatok metrov ďalej, za tzv. cukrovárskymi vilkami, stál Škodákov dvor s prízemnými barakmi, kde bývali robotníci z cukrovaru.

Trvalo preto dlhší čas, kým sa podarilo nájsť dôkazy o existencii a lokalizácii dvoch niekedy prosperujúcich podnikov, ktoré v tomto článku predstavím. Podarilo sa to i vďaka digitalizácii dobovej tlače, ktorá zachytila reklamy aj obrazový materiál. Ten sa v súčasnosti dá online študovať aj z pohodlia domácnosti.

Prechádzajúc po Dohnányho ulici od podjazdu pod železní-

cou vieme bezpečne identifikovať starú kovolejársku budovu, v ktorej kedysi bratia Fischerovci odlievali zvony. Ide o technickú stavbu, ktorá dnes slúži novému účelu. Ak však pokračujeme touto ulicou až takmer ku kruhovému objazdu (Dohnányho – Tamaškovičova – Zelenečská), na rohu Tulipánovej ulice objavíme tiež podobnú technickú stavbu. Jej priečelie so štítom je na Dohnányho

Priečelie firmy na Dohnányho ulici dnes, foto autorka 2022

Ľudia a udalosti.....

- **1. 2. 1953** – V Trnave vznikla Okresná hygienicko-epidemiologická stanica (70. výročie).
- **2. 2. 2003** – V Trnave umrela autorka poviedok písaných v trnavskom dialekte – v trnafičine MAGDALÉNA ŠRUTEKOVÁ, absolventka trnavskej Obchodnej akadémie a banková úradníčka (20. výročie).
- **4. 2. 1573** – V Trnave sa narodil pedagóg, diplomat, náboženský spisovateľ a prekladateľ JURAJ KÁLDI, rektor jezuitského kolégia v Trnave a prefekt útulku pre chudobných študentov, ktorý pripravil prvý úplný preklad Svätého písma do maďarského jazyka (450. výročie).
- **4. 2. 1923** – V Liskovej sa narodil hudobník a učiteľ hry na akordeón JINDRICH RICHTER, ktorý pôsobil ako riaditeľ ZUŠ v Trnave, kde aj umrel (100. výročie).
- **6. 2. 1998** – V Trnavskom divadle sa uskutočnila slávnostná prezentácia prvého slovníka trnafičiny – Malého slovára trnafiško-slovenského, ktorý zostavil známy trnavský lokálpatriot, historik a publicista PETER HORVÁTH (25. výročie).
- **8. 2. 1988** – V Bratislave umrel trnavský rodák, spisovateľ a publicista ALFRÉD WETZLER, jeden z dvoch väzňov, ktorým sa podarilo po úteku z koncentračného tábora v Osvienčime ako prvým podať hodnovernú správu o zločinoch, ktoré sa tam diali. V roku 2008 mu bolo udeľené Čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam a jeho pamiatku pripomína pamätná tabuľa v priestoroch trnavskej

Ľudia a udalosti.....

synagógy (35. výročie).

■ **8. 2. 2008** – V Trnave umrel umelecký fotograf, hudobník a hudobný pedagóg JOZEF FILÍPEK, autor viacerých fotografických výstav dokumentujúcich život Trnavy a nositeľ Uznania za zásluhy a reprezentáciu mesta Trnava (15. výročie).

■ **11. 2. 1913** – V Trnave sa narodil architekt, predseda Zväzu slovenských architektov a vysokoškolský profesor ŠTEFAN LUKAČOVIČ, projektant budovy Hlavnej pošty v Trnave a rekonštrukcie divadla. Nositeľ Ceny mesta Trnava za rok 1999 za celoživotné dielo v oblasti architektúry (110. výročie).

■ **12. 2. 1853** – V Trnave sa narodil literárny historik, stredoškolský profesor, publicista a autor učebníc EDUARD MOLLER (170. výročie).

■ **15. 2. 1753** – V Trnave sa začalo budovať podľa plánov Maximiliána Hella univerzitné astronomické observatórium (270. výročie).

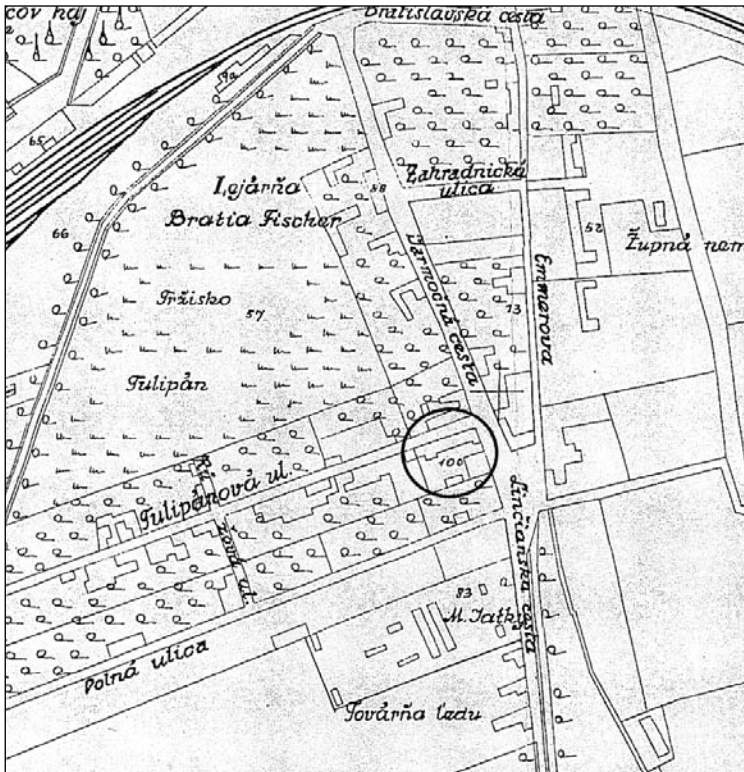
■ **15. 2. 1948** – V Cíferi sa narodil v Trnave pôsobiaci novinár, športový komentátor a publicista MARIÁN PAVLÍK, bývalý redaktor a šéfredaktor Trnavského hlasu a Trnavských novín (75. narodeniny).

■ **17. 2. 1923** – V Trnave sa narodil stolný tenista a v rokoch 1959 – 1966 reprezentatívny tréner mládeže Slovenska JOZEF SOJÁK (100. výročie).

■ **19. 2. 1993** – Bola založená Slovenská bluesová spoločnosť so sídlom v Trnave, kde usporiadala aj 11 ročníkov festivalu Blues Slovakia (30. výročie).

Fasáda firmy na Tulipánovej ulici dnes, foto autorka 2022

Vyznačenie firmy na pláne Trnavy z r. 1921

ulici, ale stavba sa tiahne skôr pozdĺž Tulipánovej ulice. Aj keď je dnes vynovená, už na prvý pohľad ide o technickú stavbu zo staršieho obdobia, približne medzivojnového. Účel, ktorému slúžila, nám poodhalí dobový plán Trnavy a adresáre. V pláne Trnavy z roku 1921 sú číslami označené niektoré inštitúcie

a podniky v Trnave a legenda pod mapou uvádza ich dobové názvy. Dohnányho ulica sa v tej dobe volala Jarmočná (neskôr Tržná – podľa blízkeho trhoviska s dobytkom) a na danom mieste je číslom 100 označená Prvá trnavská kachľová továreň s adresou Jarmočná 13. Bolo to v období, keď podnikatelia radi

Prvá trnavská továrňa na kamna, Emil a Alex. Neurath, Jarmoč- ná 13 T 75 P 400.186.

Firma Neurath uvedená v československom adresári z r. 1927

ZALOŽENO ROKU 1923. TRNAVA, SLOVENSKO.

**- VÝROBA ŠPORÁKOV, ZÁMOČNÍCTVO, -
KLAMPIARSTVO, ZARIAĐOVANIE VODO-
VODOV, VRTANIE STUDIEN, ÚSTREDNÉ -
KŮRENIE A AUTOGENICKÉ SVAROVANIE**

„TYRNAVIA“

<p>VYRÁBA ŽELEZNÉ KONŠTRUK- CIE NA STAVBY, FAČONOVÉ OKNÁ, ZÁBRADLIA, ŽELEZNÉ BRÁNY, OHRADY DL'A NÁKRE- SOV A DETAILOV.</p> <p style="text-align: center;">*</p> <p>VYRÁBAME ŽELEZNÉ ŠPO- RÁKY A KOVANIE KU STAVA- NÝM KRBOM. ZHOTOVUJEME TRUBY, RÁMY, OHNISKOVÉ TANIERNIKY, PECOVÉ DVIER- KA A VŠETKY SÚČASTKY PRE OBCHOD.</p>	<p>PREVÁDZAME INSTALLACIE VODOVODOV, KANALIZACIÍ A ÚSTREDNÉHO KŮRENIA. VRTAME STUDNE A PREVÁD- ZAME VRTBY DO HL'BKY.</p> <p style="text-align: center;">*</p> <p>VYHOTOVUJEME VŠETKY KL'AMPIARSKÉ PRÁCE STA- VOBNÉ A GALANTERNÉ. ODO- BERIEME POKRÝVANIE VEŽÍ A KUPŮL, AKO AJ VŠETKY DO OBORU ZPADAJÚCE PRÁCE.</p>
--	--

:: NÁVRHY A NABÍDKY ZDARMA. ::

Obrat'te sa na našu firmu v každej príležitosti!

INŠTALATÉRSKY ZÁVOD VÝROBA ŠPORÁKOV „TYRNAVIA“ ZÁMOČNÍCTVO KLAMPIARSTVO.
TRNAVA, UL. ZELENÉHO STROMU ČÍSLO 12.

Reklama firmy Tyrnavia z r. 1928

využívali kvôli prestíži číslom-
ku prvý/prvá v názve svojho
podniku. Poznáme Prvú tová-
reň na umelý kameň a cement
v Trnave (Sukop), Prvý trnavský
parný mlyn (viac majiteľov),
Prvý trnavský pohrebný podnik
(Hoja), Prvá trnavská výrobná
nábytku (Paška), Prvá trnav-
ská výroba hlineného tovaru
(Teuffel), Prvá trnavská parná
tehelňa (Mittáček) a pod. Treba
tiež podotknúť, že číslovka prvá
v názve podniku neznamenala
jediná, kachle vyrábalo v Trnave

viac podnikateľov, napríklad aj
v továrni Manessmann-Coburg
sa vyrábali v tridsiatych rokoch
20. storočia latínové kachle,
krby a sporáky.¹
V dobových adresároch sa do-
čítame, že majiteľom tej našej
spomínanej Prvej továrne na
kachle bol židovský podnikateľ
Móric Neurath. Narodil sa
v roku 1854 v rodine Salomona
Neuratha, v roku 1881 sa oženil
s Rozáliou, rod. Meyer a spolu
mali tri deti: Emila (1882), Gi-
zelu (1883) a Alexandra (1884).²

1 Reklama Mannesmann-Coburg v Trnave, Slovenský staviteľ, 1931, č. 3, zadná strana. UKB digitálna knižnica [online] [cit. 2023-01-17]. Dostupné na internete: <<http://digitalna.kniznica.info/zoom/28581/view?search=Slovensk%C3%BD%20stavitel&page=308p=separate&tool=search&view=0,0,2375,3223>>

2 Zdroj: Familysearch.org. Matriky narodených a matriky sobášov. [online] [cit. 2023-01-17].

V Bratislave pôsobil v medzivojnovom období tiež židovský podnikateľ tohto priezviska – Ernest Neurath viedol veľmi úspešný obchod so železiarskym tovarom a kuchynským riadom, bol arizovaný počas slovenského štátu. Podobne, menší obchod so železiarskym tovarom viedol v Trnave Michal Neurath, jeho prevádzka bola arizovaná Annou Krapfovou. O tom, či boli všetci títo Neurathovci z jednej rodiny, nemáme zatiaľ informácie.

Ľudia a udalosti.....

■ **20. 2. 1558** – Arcibiskup MIKULÁŠ OLÁH vydal pravidlá mestskej školy v Trnave a navrhol jej absolventom udeľovať titul bakalára a magistra (465. výročie).

■ **22. 2. 2003** – Začalo vysielat' trnavské Rádio NAJ (20. výročie).

■ **23. 2. 2018** – V Trnave umrel päsťiar, športový organizátor, funkcionár a rozhodca KAROL DUFFEK (20. výročie).

■ **24. 2. 1698** – V Trnave bola povodeň, ktorá spôsobila veľké škody (325. výročie).

■ **24. 2. 1908** – V Borovej sa narodil kňaz, športovec, organizátor Slovenského orla, redaktor týždenníka Trnavské noviny a publicista ALEXEJ IZAKOVIČ, ktorý pôsobil v Trnave, kde ho roku 2005 ocenili udelením čestného občianstva in memoriam (115. výročie).

■ **24. 2. 1928** – V Suchej nad Parnou sa narodil básnik, prekladateľ a literárny vedec VILIAM TURČÁNY, absolvent trnavského gymnázia a nositeľ Ceny mesta Trnava za jeho celoživotné dielo a básne o Trnave Mám svoje mesto rád a takisto čestného občianstva TTSK (95. výročie).

■ **25. 2. 1948** – Robotnícke milície obsadili všetky trnavské závody a v meste sa uskutočnila verejná manifestácia na podporu komunistického prevratu (75. výročie).

■ **28. 2. 1943** – V Trnave sa narodil učiteľ, školský inšpektor, filatelista a publicista JÁN MIČKA, spoluzakladateľ filatelistického klubu Tirnavia a nositeľ ceny mesta Trnava za propagáciu mesta v oblasti filatelie (80. výročie). ■ HR

„TYRNAVIA“

Telefon 252.

Telefon 252.

Podnik

pre zariaďovanie vodo- a plynovodov, kanalizácie, ústredného kúrenia.

Výroba

železných konštrukcií, kovových dverových zárubní a špeciálnych železných okien.

Trnava, ul. Zeleného stromu čís. 12.
fil. v Bratislave.

Zariaďujeme: vodo- a plynovody, kanalizácie, ústredné kúrenie, prevádzame vrtanie studní a vrtné skúšky. Odborné rady poskytujeme úplne zdarma. Na požiadanie zhotovujeme návrhy, rozpočty a detailné náčrty.

Žiadame úctive P. T. obecenstvo, aby sa so všetkými veciami, spadajúcimi do tohoto odboru, obrátilo s dôverou na nás.

Zhotovujeme železné konštrukcie každého druhu a veľkosti, vyrábame kovové dverové zárubne, špeciálne železné okná a všetky železné práce pre stavby. Na požiadanie zhotovujeme návrhy, rozpočty a detailné náčrty. S ochotou poslužíme odbornou radou vo veciach do týchto odborov spadajúcich.

Prevádzame práce tak na stavbách štátnych a verejných ako i na súkromných.

Žiadame úctive P. T. obecenstvo, aby sa vo všetkých výšuvodených veciach obrátilo s dôverou na nás.

Reklama firmy Tyrnavia z r. 1932

Keď synovia dospeli, vzal ich otec do podniku, ktorý už v 30. rokoch fungoval s názvom Továreň na kachle Móric, Emil a Alexander Neuráth. Tento podnik bol po vzniku slovenského štátu ako židovský zlikvidovaný (číslo likvidácie 3400-III-1940).³ O ďalšom osude tejto budovy viac nevieme, ale technická stavba sa podnes zachovala. Za osemdesiat rokov sa takmer úplne stratili informácie o kedysi prosperujúcej Prvej trnavskej kachľovej továr-

3 ÚPN, arizácie a likvidácie židovských podnikov po r. 1939. [online] [cit. 2023-01-17]. Dostupné na internete: <https://www.upn.gov.sk/projekty/likvidacie/vysledky-vyhľadavania/?mesto_obec=Trnava&strana=10>

ni, ktorej prevádzka bola v pohnutej dobe slovenského štátu násilne ukončená.

O ďalšej podobnej technickej stavbe sa nám zachovali už

iba reklamy a fotografie. Zistiť, kde stála, nebolo vôbec jednoduché. V reklamnej knihe Trnava, ktorá vyšla v roku 1932 vo vydavateľstve Slovan v Banskej Bystrici sa nachádza celostránková reklama v tom čase už zavedeného podniku Tyrnavia. Išlo o podnik na zriaďovanie vodovodov, kanalizácie, plynovodov či ústredného kúrenia – teda všetko nových výdobytkov pre moderné bývanie či podnikanie. Okrem toho sa zaoberal výrobou železných okien, kovových dverových zárubní a železných konštrukcií používaných v stavebníctve. Ponúkal rôzne práce ako napr. vrtanie studní, klampiarske a zámočnicke práce, výrobu železných sporákov a pod. Majiteľom bol Štefan Zemko a podnik sídlil na adrese Ulica Zeleného stromu č. 12. O jeho presnej polohe neboli žiadne bližšie informácie a jediná fotografia tak trochu pripomínala krčmu na rohu Štefánikovej a Rybníkovej (Zelený krížek). V r. 1928 vyšla v Berlínskom vydavateľstve Dari reklamná publikácia Bratislava, ktorú vydala Mestská rada v Bratislave a v ktorej sa nachádzajú aj reklamy podnikov v iných mestách ako v Bratislave. Na celostránkovej reklame

TYRNAVIA

podnik pre zariaďovanie vodo-
plynovodov, ústredného kúrenia

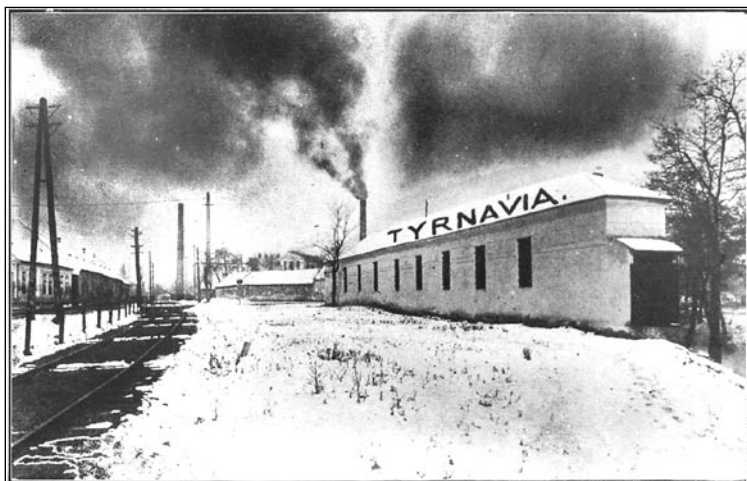
V Ý R O B A

železných konštrukcií, ocelových
okien a dverových zárubní. Majit.:

ŠTEFAN ZEMKO, TRNAVA

Ul. Zeleného stromu 12. Telefon č. 252.

Reklama firmy Tyrnavia z r. 1933

Fotografia podniku Tyrnavia z r. 1928

Fotografia podniku Tyrnavia z r. 1932

„KOV“

podnik zámočnický a klampiarsky, inštalovanie plyno- a vodovodov a ústredného kúrenia.

Trnava, Františkánska ul. čís. 28.

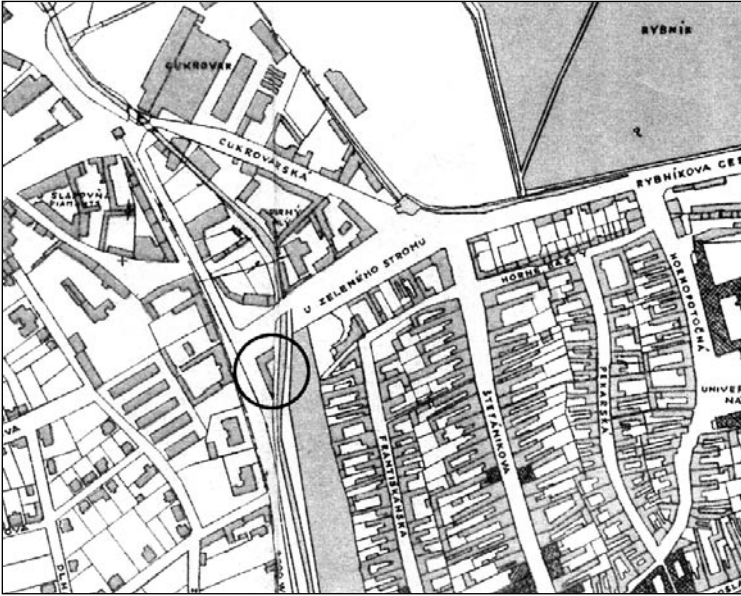
Firma „KOV“

Prevádza všetky práce stavebného zámočníctva a klampiarstva, taktiež železné konštrukcie, brány, železné ohrady, zábradlie, železné okná, železnú konštrukciu ku stavaným sporákom, všetky stavebné plechárske práce. Ďalej zariadenie plyno- a vodovody a ústredné kúrenie, zariadenie kúpeľne a všetky zdravotné a hygienické zariadenia. — Podáva odborné informácie, nabídky zdarma. Ráde sa obrátiť s dôverou.

KOV- reklama konkurenčnej firmy v Trnave (r. 1932)

podniku Tyrnavia (s informáciou o založení v r. 1923) je iná fotografia tohto podniku, ktorá bližšie určuje jeho polohu. Podľa nej bezpečne vieme, že sa nachádzal na Hospodárskej ceste medzi traťou k cukrovaru a Trnávku. Budova mala dlhšie krídlo na Hospodárskej ceste a kratšie krídlo na Ulici Zeleného stromu (pred mostom cez potok) – stála oproti mestskému parnému mlynu (krížom). Identifikovať miesto bolo zložité už i preto, že dnes tam žiadna budova nestojí, je tam len zelená plocha bez akýchkoľvek náznakov, že tam niekedy niečo také bolo. Dôkazom o budove na tomto mieste je plán z roku 1938, ktorý zachytil pôvodný pôdorys technickej stavby. Jej zvláštny pôdorys (tvar písmena L) tvoril roh oboch ulíc a obidva konce budovy sa prispôbili toku potoka. O podniku Tyrnavia, žiaľ, viac nevieme. Celomestská kanalizácia bola v Trnave veľmi dlho pripravovaná ešte magistrátom spreď r. 1938, no projekt sa reálne rozbehol sa až za slovenského štátu, najviac sa budovalo v štyridsiatych rokoch počas vojny, keď bola prekrytá aj Trnávka na Paulínskej ulici. O tom, čo bolo pre podnik Tyrnavia likvidačné, ani kedy bola stavba zbúraná, už nič bližšie nevieme. Ešte v československom adresári z r. 1938 je firma uvedená spolu s jej konkurenčným podnikom KOV (podnik pre inštalovanie plynovodov, vodovodov a ústredného kúrenia) majiteľa Jozefa Dusu s adresou Františkánska 28.⁴ Možno sa po prečítaní tohto článku nájde niekto, kto si ešte

⁴ Adresář Republiky Československé pro průmysl, živnosti, obchod a zemědělství, Rudolf Mosse, Praha, 1938. Národní digitální knihovna Kramerius [online] [cit. 2023-01-17]. Dostupné na internete: <www.ndk.cz>

Pódorys technickej stavby firmy Tyrnavia na pláne Trnavy z r. 1938

budovu firmy Tyrnavia pamätá a informácie doplní. Aj v súčasnosti sme svedkami zániku kedysi prosperujúceho podniku – veľkého areálu trnavského cukrovaru, ktorý už má vypracovaný projekt na postupnú premenu na obytnú zónu. O tom, na čo bude slúžiť bývalá technická stavba, sa určite v najbližších rokoch dozvieme. Túto transformáciu práve sledujeme, a tak o nej snád' každý Trnavčan vie. Je však dôležité poznať i zaniknuté miesta, ktoré už len málokto pozná a pritom okolo nich naši predkovia spred troch generácií bežne prechádzali a možno tam i pracovali. Tvoria tiež históriu nášho mesta. ■

Mgr. Milan Ševčík, kurátor historickej knižnice Západoslovenského múzea

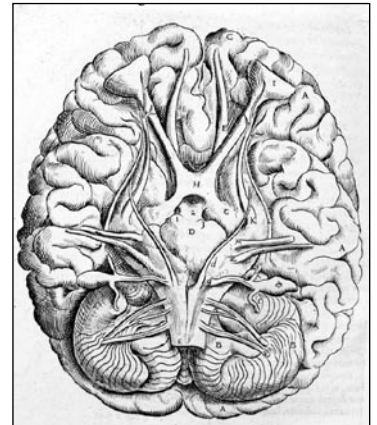
Caspar Bartholin starší a jeho vedecké diela zo 17. storočia

Caspar Bartholin starší (12. február 1585, Malmö vo vtedajšom Dánsku, dnes Švédsko – 13. júl 1629, Sorø, Sjælland, Dánsko) bol dánsky lekár, fyzik a teológ.

Caspar bol predčasne vyspelý a už vo svojich troch rokoch vedel čítať. Začal navštevovať latinskú školu a v trinástich rokoch už skladal grécke a latinské štúdie, ktoré aj prednášal na verejnosti. Keď mal osemnásť, odišiel na univerzitu v Kodani. Neskôr študoval v Rostocku a Wittenbergu filozofiu a teológiu. Vzhľadom na finančné problémy poskytoval filozofické cvičenia a prednášky, zároveň však pokračoval v ďalšom štúdiu teológie, najmä u renomovaného profesora L. Huttera. Málo spával, fyzicky chradol, obmedzoval stravu, kvôli čomu jeho zdravie nevyliciteľne utrpel.

V roku 1605 získal vo Wittenbergu titul magistra. Po štúdiách precestoval Nemecko, Holandsko, Anglicko, Francúzsko a Taliansko, čo však zanechalo

na jeho zdraví ďalšie stopy. Zvyčajne totiž cestoval pešo a prespával pod holým nebom. V roku 1606 odišiel cez Halle, Jenu a Marburg do Hernbornu a neskôr cez Kolín a Løwen do Antverp. Na rôznych univerzitách, ktoré navštívil, ho prijali s výraznou úctou. Na poslednom úseku svojej cesty do Antverp ho zajali vojaci, ktorí si ho pomyšlili so špiónom, no Casparovi sa podarilo utiecť cez Flámsko do Francúzska. Po krátkom pobyte v Anglicku sa usadil v Leidene, kde však neštudoval na univerzite. Prvýkrát sa začal zaoberať medicínou, no stále sa nevzdal myšlienky na štúdium teológie. Časom sa vrátil k svojim priateľom do Wittenbergu. Tam v ňom dozrelo presvedčenie venovať sa medicíne, preto sa v roku 1607 vydal do Bazileja, kde študoval

Lebečné nervy z revidovaného vydania anatómie (1645)

u slávnych profesorov medicíny Taniera, Caspara Bauhina a Jacoba Zwingera. Obživu získaval rovnako ako vo Wittenbergu – prednáškami z filozofie a neskôr aj z logiky, fyziky, metafyziky a etiky. Preslávil sa nimi po celej Európe. V roku 1607 mu v Bazileji ponúkali dokto-

rát z medicíny, no neprijal ho. V rokoch 1608 a 1609 cestoval po Taliansku – navštívil Padovu, Rím a Neapol. V Neapole mu profesor J. Jasolinus márne ponúkal profesorský titul z anatómie. Dovtedy bez prekážok cestoval po Taliansku, no keď sa vrátil do Ríma, obvinili ho z herézy. Zapojil sa totiž do sporov s niektorými katolíckymi doktormi teológie.

V roku 1610 podnikol cestu do Francúzska, kde znova odmietol profesúru – tentoraz gréčtiny na Akadémii v Sedane. Počas tretieho pobytu v talianskej Padove pokračoval v štúdiách anatómie. Množstvo času strávil pitvaním ľudských tiel, na základe čoho publikoval rôzne lekárske polemiky a výsledkom bola aj kniha anatómie ľudského tela *Anatomicae Institutiones Corporis Humani*. Znova cestoval, tentokrát cez Viedeň a Bratislavu do Bazileja, kde sa v roku 1610 stal doktorom medicíny. Následne pôsobil vo Wittenbergu, kde v roku 1611 vyšla spomínaná kniha o anatómii. Koncom toho roku sa stal profesorom latinčiny v Kodani a nasledujúci rok sa oženil s Anne Fincke, najstaršou dcérou profesora medicíny Thomasa Finckeho. Mal s ňou jednu dcéru a šesť synov, spomedzi ktorých sa stali uznávanými učencami Bertel (1614 – 1690), Thomas (1616 – 1680) a Rasmus (1625 – 1698). Vnuk Caspar Bartholin mladší (1655 – 1738) bol známym anatómom.

V roku 1613 bol na univerzite v Kodani zvolený za profesora medicíny a tento úrad zastával jedenásť rokov. Napísal dizertačnú prácu o filozofii v medicíne *De philosophiae in medicina usu*. Popri prednáškach vydával svoje diela, ktoré vychádzali v Rostocku, Wittenbergu, Ba-

Titulný list *Anatomicae Institutiones*, Wittenberg, 1611

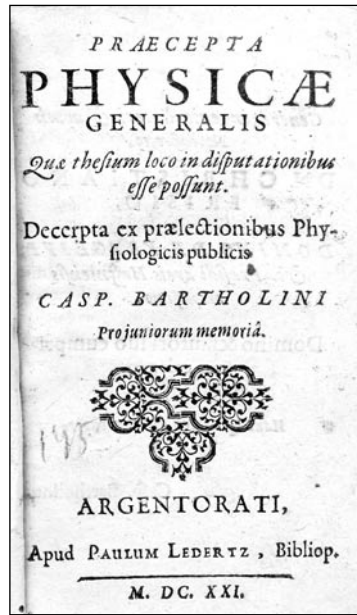

Titulný list *De Mixtione*, Rostock, 1618 zieleji, Frankfurtu či Štrasburgu, niektoré dokonca vyšli bez jeho vedomia a súhlasu. Neustále pokračoval v štúdiu anatómie, no už sa dostával iba k pitvám zvierat. V rokoch 1618 až 1619 bol rektorom univerzity. V roku 1619 dostal objednávku na vydanie školských učebníc. Potom ťažko ochorel a urobil sľub, že ak sa uzdraví, bude sa venovať výlučne štúdiu bohoslovetva.

V roku 1624 sa stal profesorom teológie, pokračoval v príprave školských učebníc a stal sa kanonikom v kapitule v dánskom Roskilde. Zvyšok svojho života zasvätil teologickým a náboženským úvahám, dšputám či menším traktátom. Používal mierny náboženský tón, v ktorom bolo badať vplyv J. Arndta a J. Gerharda. V závere svojej práce o štúdiu teológie *De studio theologiae inchoando et continuando consilium* (1628) nabádal mladých ľudí študovať tri veci: Sväté písmo, Sväté písmo a Sväté písmo. Najprv ako dieťa v materinskom jazyku, potom v základných jazykoch (t. j. v latinčine a gréčtine) a nakoniec v Komentároch.

Caspar Bartholin je jedným z najuznávanejších dánskych vedcov 17. storočia. Jeho najznámejším dielom je anatómia ľudského tela *Anatomicae Institutiones Corporis Humani* (Wittenberg, 1611), ktorá bola dlhé roky bežným učebným textom pri štúdiách anatómie. Ako prvý popísal fungovanie čuchového nervu. Vydal aj knihu o astrológii a astronómii *Astrologia, seu De stellarum natura* (Bechtoldus Raaben, Wittenberg, 1612). V historickej knižnici Západoslovenského múzea evidujeme konvolút siedmich kratších Bartholinových štúdií o fyzike, metafyzike a pod. v širokom ponímaní danej doby, a to *Praecepta Physicae Generalis: Quae thesium loco in disputationibus esse possunt; Decerpta ex praelectionibus Physiologicis* (Paulus Ledertz, Štrasburg, 1621, 54 strán), *Praecepta Physicae specialis* (Paulus Ledertz, Štrasburg, 1621, 68 strán), *Praeceptorum Physicae specialis. 2. zväzok* (Paulus Ledertz, Štrasburg, 1621, 62 strán), *Enchiridion metaphysicum ex philosophorum coryphaei ...*

Aristotelis ... (Paulus Ledertz, Štrasburg, 1625, 62 strán), De mixtione eamque consequentibus temperamento (Johannes Hallerfordeus, Rostock, 1618, 110 strán), De mundo quaestiones et controversiae... (Johannes Hallerfordeus, Rostock, 1618, 168 strán), De aquis Libri II. Naturam et accidentia Aquae... (Johannes Hallerfordeus, Rostock, 1618, 144 strán). V danej dobe boli tieto tlače veľmi obľúbené, o čom svedčí množstvo vydaní, napr. Praecepta Physicae Generalis vyšla v Rostocku v rokoch 1616, 1617, 1618, 1622, 1625, 1630 a v Štrasburgu v rokoch 1621 a 1630. De Mixtione vyšla v Kodani (Hafniae) v roku 1617 a v Rostocku v rokoch 1618 a 1621. Zaujímavosťou si môžu

Titulný list *Praecepta Physicae Generalis*, Štrasburg, 1621

Katarína Karabová, Filozofická fakulta Trnavskej univerzity

Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity LXXV.

Mytologická príručka z produkcie historickej Trnavskej univerzity

Antická mytológia je jednou z vied o antickom staroveku, bez ktorej je nemožné naplno pochopiť svet antického človeka, jeho myslenie ani každodenný život. Aj v súčasnosti viaceré študijné programy humanitných vied ponúkajú kurz antickej mytológie a poskytujú tak študentom ucelený pohľad na obdobie staroveku, kolisky európskej civilizácie.

Staroveká grécka a rímska mytológia bola v hľadáčiaku vo vzdelávacom systéme univerzít aj v minulosti, pričom musíme jedným dychom dodať, že viacročné klasické vzdelanie ponúkalo oveľa širší pohľad aj na túto oblasť a žiaci dokázali vnímať presahy získaných informácií z antickej mytológie naprieč viacerými vednými oblasťami. V 18. storočí boli študenti schopní popri perfektnej znalosti latinského a gréckeho jazyka prednášať naspamäť celé pasáže nielen z Biblie, ale aj z vybraných antických autorov, dokonca mnohí z nich dokázali skladať básne v antickom časomernom veršovom systéme.

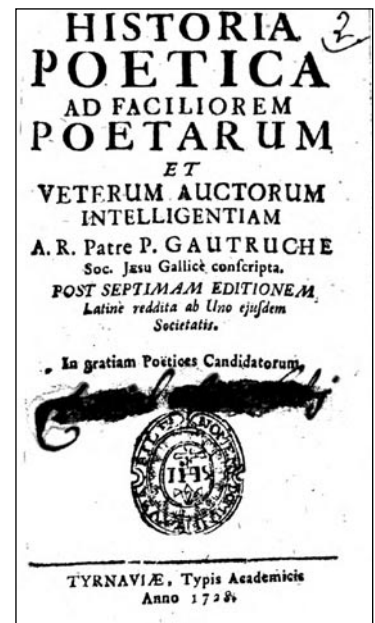
Práve v básnických novolatiných textoch nachádzame mnohé miesta, ktoré na antickú mytológiu priamo odkazujú alebo využívajú typické mytologické topoi k vyjadreniu súvekeho okruhu tém.

Dnes by sme z produkcie historickej Trnavskej univerzity radi predstavili mytologickú príručku, prostredníctvom ktorej mali študenti možnosť zoznámiť sa s gréckymi bohmi a polobohmi či ich rímskymi pendantmi a vniknúť tak do tajov mytologických príbehov a vzájomných vzťahov medzi jednotlivými postavami. Ide o publikáciu *Historia poetica*, ktorá vyšla v Trnave prvýkrát v roku 1709.

tento konvolút Bartholinových historických tlačí pozrieť do 31. 3. 2024 v rámci výstavy Sedemnáste storočie slovom a obrazom v Múzeu knižnej kultúry. ■

Zdroje:

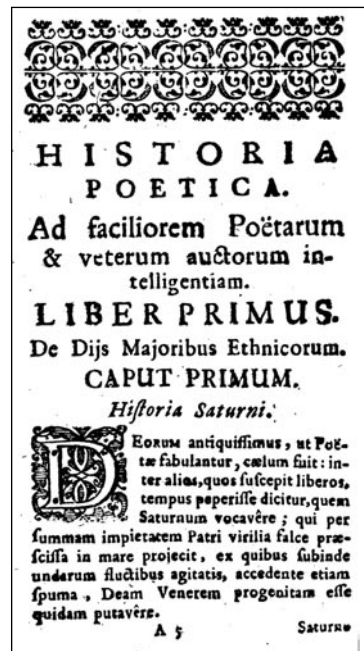
Dansk biografisk Lexikon [online]. [Cit. dňa 2023-01-04]. Heslo Bartholin, Caspar 1585-1629. Dostupné online na: <<http://runeberg.org/dbl/1/0569.html>>. CHISHOLM, Hugh (ed.). Encyclopaedia Britannica. Vol. 3. (11th ed.). Cambridge University Press, 1911. Heslo Bartholinus, Gaspard, s. 449. PORZIONATO, Andrea, MACCHI, Veronica, DE CARO, Raffaele. The role of Caspar Bartholin the Elder in the evolution of the terminology of the cranial nerves. In: *Annals of Anatomy*, 195, 2013, s. 28-31.

Ak by sme sa zamýšľali nad prekladom názvu, zámerne by sme výraz dejiny (história), ktorý by sa azda ponúkal ako prvý, nahradili pojmom povest alebo bájka. Autorom predmetného diela je francúzsky jezuita Pierre Gautruche (1602 – 1681), o ktorom sa nám okrem roku narodenia a úmrtia nepodarilo do uzávierky zistiť viac informácií. V každom ohľade však minimálne na území Slovenska mala jeho mytologická príručka úspech, pretože len v Trnave bola vydaná päťkrát (1709, 1728, 1742, 1756, 1758) a na jezuitskej univerzite v Košiciach sa dočkala ďalších štyroch vydaní. Ako napovedá jej rozšírený názov, mala poslúžiť na ľahšie pochopenie básnikov a dávnych spisovateľov. Na titulnom liste nájdeme aj poznámku, že z francúzskeho originálu toto dielo po siedmom vydaní preložil do latinčiny bližšie nemenovaný člen Spoločnosti Ježišovej. Autorský príhovor s titulom *O pôvode a modloslužbe bohov, ktorých vyznávali pohania, sa dotýka otázky vyznávania iných božstiev. Gautruche ho začína slovami: „Tak ako nikto nemôže pochybovať o tom, že jestvuje Slnko, pretože sa zjavne samo necháva poznať jednak prostredníctvom svetla lúčov, ktoré vyžaruje na všetky strany, jednak nevyvrátiteľným dôkazom svojho neopísateľného pôsobenia po celom svete, tak nik nepochybuje o existencii pravého slnka ľudských duší, jediného Boha, ktorý sa dáva poznať v najjasnejšom svetle toľkých argumentov, že nemôže byť neznámy pre nikoho, kto vedome používa vlastný úsudok a zmysly.“* Následne sa náš autor zamýšľa nad tým, prečo človek v dávnej minulosti prirodzene označil za božstvá hviezdy a s nimi súvisiace sú-

hvezdia, aké zvieratá spájali starovek s jednotlivými bohmi, aké boli pohnútky starovekých Grékov a Rimanov, že si zhotovali z rôznych materiálov sochy a zobrazenia božstiev, a pri akých príležitostiach ich uctievali. Okrem toho autor prezentuje rozdelenie diela na tri časti. V prvej knihe opisuje olympské božstvá, v druhej pojednáva o príbehoch héroov, teda polobohov a v tretej knihe dostávajú svoj priestor náboženské obrady a ceremónie, pričom aj druhá aj tretia kniha disponujú vlastným predhovorom. V závere úvodného predslovu však ešte stavia Gautruche do kontrastu dejiny spásy, ktoré ľudstvu sprostredkoval Boží Syn Ježiš Kristus, s týmito, takpovediac, „poetickými dejinami“. Následne výklad začína Saturnom a jeho manželkou Kybelou (lat. Cybele), pokračuje rozprávaním o Jovovi a Junóne, pričom v osobitnej kapitole náš autor rozoberá ich spoločné potomstvo. Pomerne dlhú kapitolu tvorí príbeh o Apolónovi. Okrem neho je tu vykeslená ešte Diana, Merkúr a Venuša. Prvú časť uzatvárajú nebeské, morské, pozemské a podzemné božstvá. Druhú knihu tvoria opisy héroov s božským pôvodom. Čitateľ si tu má možnosť prečítať príbehy Persea, Hercula, Tésea, Catora a Poluka, Parida a v závere sa zoznami aj s trójskym cyklom. Posledná kniha nesie nadpis *O počtách, ktoré pohania prejavujú svojim bohom. V siedmich kapitolách tu autor preberá postupne sochy zasvätené k počte bohov, chrámy, ktoré predstavujú sedem divov sveta, obety na počesť modiel, kňazov a kňažky, sviatky slávené na počesť bohov a grécke hry a rímske predstavenia spojené s uctievaním božstiev. Z kapitoly o rímskych*

divadelných hrách je aj nasledujúca ukážka: „Medzi ostatnými národmi, ktoré napodobnili Grékov v hraní divadla, zastávajú prvé miesto Rimania. Okrem toho postavili rozmanité cirky (pozn. prekladateľa: rozumej pretiahnutá kruhová alebo oválna dráha so schodovitým hľadiskom), z ktorých najslávnejší o dĺžke 600 m nechal vystavať Tarquinius Priscus. Gaius Iulius Caesar po jeho obvode postavil prepychové budovy a vyzdobil ho nádhernými akvaduktmi. Stavba bola tak rozsiahla, že na sedadlá postupne sa zdvíhajúce do výšky pod trojitým radom stĺpov sa zместil akokoľvek veľký počet divákov a to tak, že ten, čo sedel o radu dopredu, nezavadzal sediacim vzadu. Pod prvým stĺporadím sedávali úradníci, pod druhým jazdci a v priestore pod tretím stĺporadím sa nachádzal ľud, nesedel tu však pomiešane, ale podľa svojich kúrií.“ Počas výkladu nájdeme u Gautrucha len málo odvolávok na antických autorov. V niektorých prípadoch autor síce uvedie

starovekú autoritu, ale bez informácie o diele, z ktorého cituje. Publikáciu uzatvára mený a pojmový index. Ak máme vyzdvihnúť pozitíva nami prezentovaného diela, patrí medzi ne predovšetkým fakt, že čitateľ má vynikajúcu možnosť jednoduchým spôsobom sa zoznámiť s antickými božstvami, a to nielen s ich vlastnosťami a atribútmi, ale je konfrontovaný priamo so širšími súvislosťami viažucimi sa na ich kult. Gautruche tak svoj triezvy výklad prispôbil percipientom, ktorými mohli byť tak 10 – 12-roční chlapi.

Na záver treba dodať, že dielo *Historia poetica* nebolo ojedinelé v rámci mytologických príručiek z produkcie univerzity v Trnave. V roku 1717 vydala trnavská tlačiareň po latinsky napísanú mytologickú rukoväť *Pantheum*

mythicum. Jej autorom je ďalší francúzsky jezuita, Gautruchov súčasník, Franciscus Pomey (1618 – 1673). *Pantheum mythicum* má od nami prezentovanej tlače odlišnú štruktúru, pričom treba podotknúť, že bolo preložené do viacerých jazykov a vydávané aj viac ako 100 rokov po autorovej smrti. Obe diela, tak Gautruchovo ako aj Pomeyovo, však celkom jednoznačne poukazujú na význam a dôležitosť poznania antickej mytológie v minulosti, prostredníctvom ktorej sa antický svet zračí v celej svojej podstate. ■

Použitá literatúra:

Pierre Gautruche: *Historia poetica ad faciliorem poetarum et veterum auctorum intelligentiam*. Tyrnaviae: Typis Academicis, 1728.

Nicol Sipekiová – Erika Juríková: *Pantheum mythicum* alebo jezuitská príručka antickej mytológie zo 17. storočia. In: *Tempus Fugit*. Brno: MSD, Vysoká škola Danubius, 2020, s. 131 – 140.

Agáta Klimeková – Eva Augustínová – Janka Ondroušková: *Bibliografia slovacikálnych tlačí 18. storočia*. Zv. II. Martin: SNK 2008, s. 210 – 212.

Súťažná otázka:

Koľkokrát vyšlo v trnavskej univerzitnej kníhtlačiarni dielo francúzskeho jezuitu *Historia poetica*?

Správne odpovede zasielajte do 20. februára 2023 emailom na katarina.karabova@truni.sk. Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

Mgr. Radoslava Ristovská, PhD., Katedra histórie, Filozofická fakulta Trnavskej univerzity

Divadlo ako zábava šľachty v okolí Trnavy .....

Divadlo ako záľuba šľachtickej spoločnosti nie je výdobytkom 19. storočia. Počiatky aristokratického záujmu o divadlo môžeme hľadať v období vrcholného a neskorého stredoveku. K najstarším zachovaným pamiatkam patrí hra *Jeu de Robin et Marion* (Hra o Robinovi a Marion), ktorú pre nepolských Anjouovcov napísal okolo roku 1282 francúzsky truvéř¹ Adam de la Halle. Na konci 15. storočia sa však už objavujú aj okázalejšie druhy divadelných a hudobne dramatických dvorských zábav.² Známe je tiež divadelné predstavenie z roku 1568, ktoré sa odohralo na cisárskom dvore Habsburgovcov. Obľúbené boli aj divadelné inscenácie na školách, kde boli častým námetom najmä biblické výjavy. Viackrát sa na podobných predstaveniach zúčastnil aj samotný Imrich Tököli. Na dvoroch uhorskej šľachty sa divadlá a obľuba v hraní divadelných hier udomácnila až okolo polovice 18. storočia.³ A nesmieme zabúdať ani na operu, ktorá vzišla „z prostredia talianskych šľachtických dvorov na prelome 16. a 17. storočia ako najcharakteristickejšia javisková forma baroka...“⁴

Šľachtickí potomkovia boli už od detstva vedení k umeniu, divadlo nevynechávajú. Nešlo len o samotné návštevy divadelných predstavení, ale skôr divadelné hry, v ktorých sami vystupovali. S takýmto predstaveniami sa môžeme stretnúť už od začiatku 19. storočia. Pozvaní hostia dostali pozvánky a ako herci najčastejšie

vystupovali členovia širokého príbuzenstva, pričom nechýbali ani vhodné kostýmy ladiace s dejom hry. V repertoári sa nachádzali kúsky svetoznámych autorov a v obľube boli aj živé obrazy. Nechýbali ani rekvizity a kulisy, ktoré dotvárali celú scénu.⁵

Na území Slovenska boli na začiatku 19. storočia vybudované

dve šľachtické divadlá. Podnetom pre stavbu empírového divadla grófa Erdödyho v Hlohovci bola návšteva cisára Františka II., čo presne stálo za vznikom divadla grófa Jozefa Brunšvika v Dolnej Krupkej, nevieme. Najpravdepodobnejším dôvodom bol záujem členov rodu o umenie, vrátane divadla. Známe sú nielen časté

1 Truvéř bol stredoveký severofrancúzsky potulný básnik a skladateľ, ktorý svoje práce zároveň aj interpretoval. Názov vznikol zo slova trubadúr.

2 PANENKOVÁ, Duňa (ed.). Šlechtické slavnosti a zábavy. České Budějovice : Národní památkový ústav, 2022, s. 123.

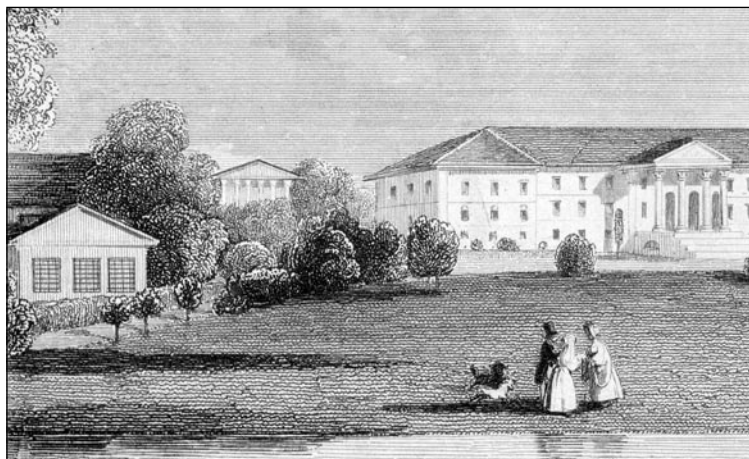
3 LENGYELOVÁ, Tünde. Život na šľachtickom dvore. Bratislava : Slovart, 2016, s. 206.

4 PANENKOVÁ, Šlechtické slavnosti a zábavy, s. 125.

5 HUPKO, Daniel – JANÁČKOVÁ, Ivana – TIHÁNYI, Jozef. Koniec starých čias. Komárno : KT, 2011, s. 95.

návštevy divadelných predstavení vo Viedni či v Budíne, ale aj vystupovanie členov rodu v živých obrazoch medzi rokmi 1804 až 1806. V tomto období už sa plánovala výstavba vlastného divadla, ktorého prvý plán je známy z roku 1800. Súčasťou budovy divadla bol vestibul s ôsmimi stĺpmi a najmä divadelná sála, ktorá ponúkala miesto na sedenie pre približne 150 hostí. Javisko disponovalo samostatným miestom pre hudobníkov, základisám a tiež pre javiskovú techniku. Nechýbalo ani prepadisko, z ktorého sa dali na scénu vysúvať kulisy. Takéto súkromné divadlá sa nevyužívali celoročne, išlo o sezónnu záležitosť, keď šľachtici prišli stráviť letné mesiace na svoje vidiecke sídla a voľné chvíle venovali aj divadlu. Repertoár v týchto divadlách bol skutočne rôznorodý, hrali sa divadelné hry, nechýbali ani opery, pantomíma, bábkové predstavenia, ale aj hudobné koncerty.⁶

Z roku 1812 je známa informácia, že v divadle v Dolnej Krupej bola uvedená hra v piatich dejstvách *Der Spieler* (Hráč) od nemeckého dramatika Augusta Wilhelma Ifflanda. Avšak, či v hre účinkovali samotní Brunšvikovci, alebo nejaký divadelný súbor, nie je známe. Ďalšie divadelné predstavenie je známe potom z 24. augusta 1826, keď medzi prominentnými hosťami nájdeme vtedajšieho arcivojvodu a palatína Jozefa Habsbursko-Lotrinského spolu s treťou manželkou, princeznou Máriou Dorotou Württemberskou.⁷ Pálfiovci vlastnou budovou divadla nedisponovali, a preto využívali salu terenu nachádzajúcu sa na prízemí hradu Červený Kameň. V sobotu 17. septembra 1864 o 18.30 h tam bola uvedená hra v troch dejstvách *Der Geburtstag*

Pohľad na kaštieľ v Dolnej Krupej s divadlom (budova celkom vľavo) z juhu (výrez). Meditrytina, 30. roky 19. storočia. Zdroj: Slovenská národná galéria, Bratislava

Gróška Gabriela Choteková v divadelnom kostýme na titulnej strane novín Wiener Salonblatt v roku 1890. Zdroj: Österreichische Nationalbibliothek, Viedeň

der Mutter (Mamine narodeniny), v ktorej sa predviedli dve sestry grófa Štefana Pálfiho – Georgina Róthová a Ernestína Palfiová, ako aj jeho netere Alica, Jana a Júlia Palfiové či barón Eduard Grovestins. Pri ďalšej pozvánke nepoznáme rok, kedy sa divadelné predstavenie na Červenom Kameni odohralo, vieme len, že to bolo 16. septembra. Zúčastnení si pozreli jednoaktovku *Der Syl-*

Kontesa Mária Henrieta Choteková v divadelnej hre s barónom Beulwitzom na titulnej strane novín Wiener Salonblatt v apríli 1896. Zdroj: Österreichische Nationalbibliothek, Viedeň

vesterabend (Silvestrovský večer). Medzi hercami nájdeme gróšku Lujzu Palfiovú a jej dvoch bratov Vojtecha a Edmunda Palfiovcov, ich bratranca Edwina Rótha⁸ a dosiaľ neznámu dvojicu – Willy a Georgie.⁹

Podobne obľúbené boli divadelné hry aj u pálfiovských príbuzných – v grófskej rodine Wilczekovcov, všetci štyria potomkovia grófa

6 PETRÁŠ, Stanislav. Kaštieľske divadlo a divadelné predstavenia šľachty v Dolnej Krupej. (rkp), 2022, s. 1, 10, 13. Vedecká štúdia je momentálne v tlači ako súčasť konferenčného zborníka.

7 PETRÁŠ, Kaštieľske divadlo a divadelné predstavenia šľachty v Dolnej Krupej. (rkp), 2022, s. 13–14.

8 Edwin Róth zomrel vo veku 16 rokov v auguste 1879, preto sa predstavenie muselo uskutočniť najneskôr v septembri 1878.

9 HUPKO – JANÁČKOVÁ – TIHÁNYI, Koniec starých čias, s. 95–96.

Jána Nepomuka Wilczeka¹⁰ si zahrli v divadelnej hre z dedinského prostredia – AnnaMirl z roku 1877 alebo v predstavení z obdobia vlády cisára Jozefa II. Nezabudnuteľným zážitkom bola určite aj hra Wohlan z roku 1877, v ktorej bola hlavnou postavou doga s tým istým menom.¹¹

V lete roku 1884 sa v Dolnej Krupej v kaštieli grófa Rudolfa I. Choteka uskutočnila séria veľkolepých slávností, na ktorých sa zúčastnil aj istý človek s iniciálou M., ktorý napísal o týchto slávnostiach pre noviny Wiener Salonblatt. Dolná Krupá je opísaná ako miesto ležiace v lokalite, kde je centrom spoločenských stretnutí, keďže v jej blízkosti sú kaštiele a zámky, ktorých obyvatelia už po mnoho rokov považujú chotekovský kaštieľ za hlavné sídlo umenia. Tak sa rozhodli, že v lete sa v kaštieli uskutoční niekoľko divadelných predstavení. Vedením týchto predstavení a nacvičovaním bola poverená manželka viedenského dvorného herca Bleibreua. Počas festivalu bola odohraná divadelná hra od Alexandra Baumanna, v ktorej si zahrli napríklad aj gróf Dezasse či kontesa Paulína Pálfiová, a tri živé obrazy na tému Lady Rovenka a Guilnare, čo bola scéna prevzatá z anglického románu, ďalej Faust a tretí obraz mal názov Scéna z Orientu. Po predstavení sa celá spoločnosť vrátila do kaštiela, kde ich čakalo pohostenie, po ktorom mládež v tanečnej sále tancovala až do úsvitu.¹²

V pondelok 30. júna 1884 prebiehala v kaštielskom divadle v Dolnej Krupej druhá séria divadelných predstavení v rámci tzv. Korompaner Feste. Už počas skorého popoludnia privádzali kočiare vzácnych hostí a o siedmej hodine večer sa kompletná spoločnosť presunula z kaštiela

Pozvánka na divadelné predstavenie Mami narodeniny (*Der Geburtstag der Mutter*), ktoré sa v roku 1864 konalo na hrade Červený Kameň. Zdroj: HUPKO, Daniel – JANÁČKOVÁ, Ivana – TIHÁNYI, Jozef. *Koniec starých čias*, s. 95.

do susedného divadla, kde ju čakalo viacero predstavení a živých obrazov. Ako prvú predviedli komédiu *Dir wie mir* od Rogera, kde si postavu markízy de Beaufort zahrala samotná grófká Mária Choteková, rod. Khevenhüller-Metsch, a v role komornej Fleurette sa predstavila jej dcéra kontesa Mária Henrieta Choteková. Okrem nich si v hre zahrli aj gróf Vojtech Pálfi a gróf František Dezasse. Nasledovali živé obrazy so súhrnným názvom *Štyri ročné obdobia*, kde si „jar“ zahrala Mária Henrieta Choteková, v úlohe leta sa predstavila kontesa Mária Dezasse, v treťom obraze pojednávajúcom o jeseni ako Diana vystúpila kontesa Gabriela Choteková a ako Bakchus gróf Rudolf II. Chotek a v obraze zimy si úlohu starca zahrál gróf František Dezasse. Divadelný festival pokračoval tretím vystúpením už 2. júla 1884. Začalo sa komediálnym predstavením *Die Burgruine* (Zrúcanina hradu) od Carla Cara, kde vystúpila kontesa Mária Henrieta Choteková. Po komédii zabavi-

la prítomných samotná grófká Choteková, rod. Khevenhüller-Metsch, ktorá spoločnosti predviedla hornorakúske a korutánske piesne, pričom bola oblečená v národnom kroji. Nasledovalo sólo v scéne *Bérengré et Anatole*, na ktorú sa vo francúzskom jazyku podujala kontesa Gabriela Choteková, za čo si vyslúžila silný potlesk. V programe boli ešte živé obrazy, prvý s názvom *Galanterie*, v ktorom sa predstavila kontesa Erdödyová s grófm Esterházim, v ďalšom – *Rebecca am Brunnen* vystúpili kontesa Lujza Pálfiová a gróf Dezasse, v treťom s názvom *Undine* sa v hlavnej úlohe predstavila kontesa Mária Henrieta Choteková a spolu s ňou aj gróf Esterházi. Po predstavení sa spoločnosť vrátila do kaštiela, kde hrala cigánska skupina a hostia sa bavili tancom. Celý divadelný festival pokračoval štvrtým vystúpením v sobotu 12. júla 1884. Ako prvú odohrali herci z radov zúčastnenej šľachty komédiu od Gustava von Mosera *Die Versucherin* (Pokušiteľka), po ktorej nasledovala francúzska komédia *Les femmes, qui pleurent*, v ktorej sa ako Klotilda predstavila Mária Henrieta Choteková a popri nej ešte gróf Mikuláš Esterházi, barón Medňanský, barón Steiger a gróf František Dezasse. Keďže naposledy malo hudobné vystúpenie grófkky Chotekovej, rod. Khevenhüller-Metsch obrovský úspech, diváci si ju aj tentokrát vyžiadali a grófká predviedla niekoľko krásnych piesní. Nasledovali dve živé scény, prvá s názvom *Romeo a Júlia*, v ktorej vystúpili Mária Henrieta Choteková s grófm Esterházim a druhá scéna *Cigánsky tábor*, v ktorej si zahrli úlohu cigána gróf Rudolf II. Chotek, kontesa Erdödyová bola mladou Dámou v rokokovom kostýme, Gabriela Choteková vešticou a gróf Esterházi sprie-

10 Ide o tri dcéry – Máriu, Alžbetu a Luciu a syna Jána Rafaela.

11 HUPKO – JANÁČKOVÁ – TIHÁNYI, *Koniec starých čias*, s. 97.

12 Korompaner Feste. In Wiener Salonblatt, roč. XV, č. 34, 17. august 1884, s. 4-5.

vodcom. Na divadelnom festivale v Dolnej Krupej sa zúčastnil knieža Alfréd Windisch-Grätz s manželkou, rod. kňažnou Auerspergovou, grófica Paulína Pálfiiová so synmi a dcérou, gróf Štefan Pálfi s manželkou, synom a dcérou, gróf Kurt Zedwitz s manželkou, synom a dcérou, gróf Ernest Esterházi s manželkou a synom, gróf Emil Dezasse s manželkou, synom a dcérou, gróf Baťáni, gróf Aladár Ziči, gróf Alexander Aponi, grófica Khevenhüller-Herberstein so synom a dcérami, gróf Erdödy s manželkou, synmi a dcérou, gróf Imre Erdödy s manželkou, gróf Migazzi s dcérami, barónka Agáta Medňanská (Mednyansky), pán Usonovich, gróf Walderndorff, pán von Rott s dcérou a ďalší.¹³

V nedeľu 19. júna 1887 sa po dlhej prestávke uskutočnili v kaštieli, resp. v susednom divadle opäť ďalšie divadelné predstavenia v podaní tunajšej aristokracie. Pohostinnosť domácich bola silným lákadlom a k hosťom, ktorí aj tentokrát zavítali k Chotekovcom, patrili manželka grófa Mórica Pálfiho s dcérami a synom, grófica Gizela Dubska, rod. Pálfiiová, grófica Terézia Pálfiiová, ktorá bola dvornou dámou habsburskej princeznej Štefanie, gróf Štefan Pálfi s manželkou, dcérou a synom, gróf Emil Dezasse s manželkou, dcérami a synom, barónka Agáta Medňanská, grófica Zamojská s dcérou a jej ženichom, gróf Tomáš Zamojský, barón Steiger s manželkou, rod. grófkou Zamojskou, gróf Ladislav Szapáry a ďalší. Predstavenie sa začalo hrou, kde sa javisko zmenilo na ateliér maliara Rubensa, ktorého si zahral gróf Szapáry a Rubensovu mladú manželku zahrala grófica Gabriela Choteková. V hre

Grófica Mária Henrieta Choteková v divadelnom kostýme na titulnej strane novín Wiener Salonblatt v novembri 1899. Zdroj: Österreichische Nationalbibliothek, Viedeň vystúpil aj Rudolf Chotek (pravdepodobne II.). Nasledovala komédia Die Burgruine (Zručanina hradu) od Carla Cara, ktorá dostala publikum do veselšej nálady a ako uvádzali noviny, „leví podiel na vynikajúcom úspechu mala pôvabná kontesa Henrieta Choteková“, ktorá si zahrala Erni.¹⁴ Nasledovali ešte tri predstavenia, jedným bola Scéna vo Versailles, nasledovalo takmer sólo vystúpenie v podaní kontesy Gabriely Chotekovej a v záverečnom kúsku z Carmen s fenomenálnym efektom bengálskeho ohňa sa opäť predstavila v hlavnej úlohe Carmen grófica Mária Henrieta Choteková. Každé vystúpenie zožalo búrlivý potlesk a dobrá nálada pokračovala aj po predstaveniach, keď sa v dolnokrupskom kaštieli tancovalo až do skorých ranných hodín.¹⁵

Podobné divadelné a umelecké predstavenia pokračovali aj v nasledujúcich rokoch. Po smrti strýka Otta Choteka, keď zdedil viedenský chotekovský palác

Ottov brat Rudolf I. s rodinou, sa predstavenia uskutočňovali aj tam, napr. v marci 1895. Vtedy sa na týchto hrách zúčastnil aj sám arcivojvoda Ľudovít Viktor Habsburský, brat cisára Františka Jozefa I., v spoločnosti princeznej Leontine Fürstenbergovej. Večerný program bol vskutku bohatý. Začal sa husľovým vystúpením pán Krafta, ktorý pôsobil ako výpomocný učiteľ v dvornom orchestri. Nasledovalo sólo vystúpenie Márie Henriety Chotekovej, štyri živé obrazy, tanečné vystúpenie Gabriely Chotekovej s pánom Du Martheranom a ďalších šesť živých obrazov. Ďalšie vystúpenia v mnohých viedenských palácoch absolvovala Mária Henrieta Choteková ešte aj v rokoch 1896 až 1899. Predstavenie Die beiden trutzigen (Dvaja vzdorujúci), kde si zahrala spolu s barónom Leon Beulwitzom (1866 – 1914), si prišiel v marci 1896 pozrieť aj samotný cisár František Jozef I., ktorému boli po hre predstavení jednotliví účinkujúci, a on pochválil ich herecké umenie.¹⁶ Kulisy k hre znázorňovali park a v ňom sa odohrával príbeh lásky, ktorej dali mladí prednosť pred plánmi svojich rodičov. „Predstavenie sa začalo po 19.45 hodine. Hralo sa s toľkým vtipom a virtuóznou technikou, že najurodzenejšie panstvo, uchvátené predstavením, opakovane dávalo pokyn k búrlivému jednotnému potlesku.“¹⁷

Charitatívny účel mali vystúpenia z marca 1899 organizované dámami z vyššej spoločnosti s cieľom pomôcť sanatóriu pre chudobných chorých na tuberkulózu nachádzajúcim sa v Allande v Dolnom Rakúsku. Na čele Ministerstva zahraničných vecí Rakúsko-Uhorska stál od mája

13 Korompaner Feste. In Wiener Salonblatt, roč. XV, č. 35, 24. august 1884, s. 7-9.

14 Theatervorstellungen auf Schloss Korompa. In Wiener Salonblatt, roč. XVIII, č. 26, 26. jún 1887, s. 5-6.

15 Theatervorstellungen auf Schloss Korompa, s. 5-6.

16 PETRÁŠ, Stanislav. Ružová grófica a jej svet. 2. vyd. Dolná Krupá : OZ Korompa, 2018, s. 50-51, 53. Zweiter Empfangs – Abend im gräflichen Palais Chotek. In Wiener Salonblatt, roč. XXVI, č. 12, 24. marec 1895, s. 6-7.

17 PETRÁŠ, Ružová grófica a jej svet. 2. vyd., s. 53.

1895 gróf Agenor Goluchowski. Štyri večery po sebe sa viedenská aristokracia zišla v tanečnej sále, kde bola svedkom úchvatných divadelných predstavení, pričom autor článku nevynechal ani kvetnatý opis viedenskej spoločnosti: „(...) sme opäť videli pravý a správny viedenský svet (...), tých hrdých gavalierov, na ktorých je naša šľachta taká bohatá, tie vynikajúce a krásne ženy a matky, ktorých existencia vypovedá o viedenskom živote a tie kvitnúce a krásne princezné a kontesy, ktorých mladosť znamená budúcnosť vysokej šľachty.“¹⁸ Autor sa nadchýnal divadelným majstrovstvom pod taktovkou princeznej Rosy Croy, pričom nezabudol vychváliť ani grófkú Máriu Henrietu Chotekovú, ktorú opísal ako neobyčajne jemnú a distingvovanú, pričom práve jej herecký talent mali možnosť prítomní vidieť. Grófka Cho-

teková sa predstavila ako mladá Virginia Vidalová v predstavení L' Oeillet blanc (Biely karafiát) od autorskej dvojice Alphonsa Daudeta a Ernesta Manuella, jej otca si zahral gróf de Fontenay. Dej účastníkov zaviedol do Normandie, do čias Veľkej francúzskej revolúcie, konkrétne do roku 1793. Nasledovala opereta a po nej si grófka Choteková zahrala ešte v pantomíme Die Kunstmännchen (Mecenáši umenia), ktorej autorkou bola grófka Tinka Pejačević. Mária Henrieta Choteková tu stvárnila Margot, dcéru maliara izieb Grevina. Jeho druhú dcéru Louise si zahrala slečna Ercsi von Kallay. V hre mohli prítomní vidieť aj grófa de Fontanya a princa Leopolda Croya. Hostia si mohli vychutnať ešte tri živé obrazy.¹⁹ K hosťom patrili v nedeľu večer 19. marca aj arcivojvodovia František Ferdinand, Otto (otec posledného cisára Karola

I.) a Ľudovít Viktor, mladší brat cisára Františka Jozefa I.²⁰ Svoje dlhoročné umelecké pôsobenie ukončila grófka Mária Henrieta Choteková posledným predstavením práve v roku 1899.

A aký bol ďalší osud divadla v Dolnej Krupej? Kým divadlo v Hlohovci dodnes stojí, obdobie prvej polovice 20. storočia už neprináša žiadne informácie o divadelných predstaveniach v Dolnej Krupej a divadlo sa už s najväčšou pravdepodobnosťou nevyužívalo. Po smrti grófa Rudolfa II. Choteka v roku 1921 zostala budova divadla bez potrebnej údržby a začala pomaly chátrať. V roku 1937 došlo dokonca k nepovolenému búraniu časti divadla, na čo zareagovali aj vtedajší pamiatkari. Divadlu to však nepomohlo a namiesto jeho záchrany bola v 40. rokoch 20. storočia dovŕšená jeho definitívna skaza.²¹ ■

18 Die Wohlthätigkeitsvorstellungen im Ministerium des Aeußeren. In Wiener Salonblatt, roč. XXX, Nr. 12, 25. marec 1899, s. 4.
19 Die Wohlthätigkeitsvorstellungen im Ministerium des Aeußeren, s. 4; PETRÁŠ, Ružová grófka a jej svet, 2. vyd., s. 54.
20 PETRÁŠ, Ružová grófka a jej svet, 2. vyd., s. 55.
21 PETRÁŠ, Kaštieľske divadlo a divadelné predstavenia šľachty v Dolnej Krupej. (rkp), 2022, s. 17-18.

Ondrej Tepala, Knižnica Juraja Fándlyho

Nadšenci pre vedu a techniku sa môžu zapojiť do nového projektu knižnice s názvom VedoMost .....

Všetkým, ktorých zaujíma svet vedy a techniky a chcú si rozšíriť v tejto oblasti svoje vedomosti, má od začiatku roka 2023 slúžiť nový projekt Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave VedoMost. Prvé stretnutie sa uskutoční 18. februára o 17. hodine v novej záhradnej čítarni, ktorá ponúka jedinečný priestor na rozvoj vzdelávania, produktivity a inovácie.

VedoMost chce združovať komunitu mladých vedátorov, ktorí sa v rámci projektu môžu zapojiť do vedecko-popularizačnej činnosti, diskutovať o rozmanitých napínavých témach a mať viaceré členské výhody. Cieľom projektu je poskytnúť záujemcom príležitosti na voľnočasové vzdelávanie a vzájomnú výmenu vedomostí v rôznych odborných oblastiach, aj upriamiť pozornosť na to, aký pozitívny prínos pre náš život môžu mať jednotlivé

oblasti vedy a techniky. Témou prvého stretnutia bude Neurobiológia ľudského vedomia – zaujímavá prednáška o tom, ako naše neuróny a ich genetické funkcie ovplyvňujú naše každodenné kognitívne myslenie, rozhodnutia, návyky, ale aj zlozvyky. Pre členov komunity sú pripravené aj ďalšie prednášky, diskusie, workshopy či rozhovory s vysokoškolskými študentmi alebo expertmi z rozličných vedeckých či technických sfér,

ako sú napríklad prírodné vedy, IT technológie, medicína, kvantová fyzika a mnohé ďalšie. Okrem toho bude VedoMost poskytovať aj príležitosti na networkovanie medzi ľuďmi, vedcami a technikmi, možnosť spoznať nových ľudí s podobnými záujmami a získať cenné kontakty v odborných kruhoch. Nová platforma je otvorená všetkým záujemcom o vedu a techniku nielen v Trnave, ale aj v celom Trnavskom kraji. ■

Martin Jurčo

Soňa Valentová, herečka bez manierov, s citlivou dušou a nádhernými, ale smutnými očami .....

O herečke, trnavskej rodáčke Sone Valentovej (3. jún 1946 Trnava – †10. december 2022 Bratislava) sme na stránkach Noviniek z radnice písali veľa. Ešte keď často chodievala do Trnavy, spomínala na svoju rodnú Športovú ulicu, na rodný dom, ktorý pomaly začala vytláčať budova štadióna. Narodila sa v trnavskej židovskej rodine Wertheimerovcov. V rozhovoroch spomínala na rodičov, ktorí boli nútení bývať počas celého obdobia slovenského štátu v hrobke na evanjelickom cintoríne. Aj o dvoch sestričkách, ktoré napokon po udaní ľudákov skončili v koncentračnom tábore a konca druhej svetovej vojny sa nedožili. Soňa sa narodila až po vojne. Keďže bola najmä pohybovo nadaná, venovala sa hudbe, tancu a veľmi skoro aj herectvu. Na Trnavu, napriek rodinnej traume, nezanevrela a vracala sa sem nielen v čase, keď ešte žila jej mama, ale aj neskôr.

Absolvovala herectvo na VŠMU a veľmi skoro sa stala aj členkou Činohry SND. Bola známou divadelnou, filmovou, televíznou a rozhlasovou herečkou. Viackrát participovala na prípravách Trnavských dní, a napokon prijala aj úlohu spolumoderátorky. V tom čase chodievala do Trnavy relatívne často. V roku 2012 prijala aj úlohu v Divadle Jána Palárika účinkovať v komorne ladenej inscenácii Malé peniaze, kde stvárnila hlavnú postavu spolu s Tomášom Mosným. V tejto fínskej hre hral mentálne zaostaleho muža žijúceho so svojou chorou matkou na odlahlej usadlosti. Vtedy často Soňa spomínala napríklad na svoje návštevy trnavskej scény Krajového divadla na začiatku 60. rokov, keď spoznávala členov súboru divadla ako Eva Rysovú či Leopolda Haverla.

Žiaľ, náhla a nečakaná choroba pred necelými desiatimi rokmi Soňu Valentovú celkom vyradila zo života. Našťastie, stihla svoje trpké i veselé spomienky zo života i hereckej práce pár rokov predtým vydať v knihe Prelet nad životom (2010). Teatrológ a divadelný historik Karol Mišovič spracoval jej hereckú prácu v knihe Cesta herečky (2020).

Životný i herecký príbeh Sone Valentovej oslovil aj režiséru Yvonne Vavrovú a stal sa súčasťou úspešného cyklu Českej televízie 13. komnata. Počas nakrúcania zavítali s kamerou na herečkine obľúbené miesta, a, samozrejme,

Soňa Valentová na Trnavu napriek rodinnej traume nezanevrela a často sa sem vracala. Foto: Yvonne Vavrová

aj do Trnavy. „Vtedy som sa s ňou zblížila. Nemala som, bohužiaľ, príležitosť ju obsadiť do inej filmovej role. Bol to už môj štvrtý diel dokumentárnych filmov s názvom 13. komnata, kde slávne a známe osobnosti poodhaľujú ťažké a zložité obdobia svojho života, aby tak pomohli bežným divákovi preklenúť svoje životné trápenia. Predtým to boli silné príbehy Kamily Magálovej, Andyho Hryca a Anky Šiškovéj. Hľadala som iný silný ľudský príbeh a v životnom osude pani Sone som ho našla. Lenže nájsť silný príbeh je jedna vec, ale presvedčiť herca či herečku, aby sa zveril s týmto príbehom celému svetu, to je vec druhá. Našťastie sa pani Soňa nenechala dlho prosiť. Skôr naopak. Od začiatku bola veľmi ústretová, milá a láskavá. Skôr než sme prišli s filmovým štábom, absolvovala som s ňou viaceré rozhovory, aby sme našli tú jej 13. komnatu. Aby sme našli spoločný jazyk a formu odkrytia

jej príbehu. Hneď ako mi ten príbeh rozpovedala, pochopila som, prečo má také smutné, síce nádherné, ale smutné oči. Príbeh, keď cez druhú svetovú vojnu prišla o sestričky, je veľmi tragický. Zahynuli v koncentračnom tábore. Chápem, že sa s tým musela vyrovnávať celý život. Ale nechcem byť tragická aj ja. Na Soňu si spomínam s veľkou láskou. Prvé zábery sme išli nakrúcať do Trnavy, kde žila so svojimi rodičmi, kde chodila do školy a kde jej otec vlastnil sklady. Tam nás aj zaviedla a počastovala nás skvelou paradajkovou polievkou podľa jej receptu. Každý vie, že paradajková polievka je niečo, čo sa varí v každej domácnosti ináč. Podobne ako kapustnica. Sto ľudí, sto chutí. Ale tá jej paradajková polievka, to bolo niečo! Dodnes mám na jazyku tú skvelú chuť. Bola to polievka akoby utkaná zo Soninej duše. Lahodná, jemná, ale pritom výrazná. Aj takáto dokáže byť spomienka na pani Soňu.

„Hľadala som iný silný ľudský príbeh a v životnom osude pani Sone som ho našla,“ spomína režisérka Yvonne Vavrová (vpravo). Foto: Viliam Richter

Potom sme nakrúcali ešte aj v Bratislave, v jej rodinnom dome, kde rovnako dokázala vytvoriť nesmierne príjemnú atmosféru. Stále sa usmievala a všetci moi spolupracovníci, filmári, mali pocit, že ju poznáme už dlhé

desaťročia. Taká bola ústretová a priateľská. A ešte k tomu nám zahrála na klavíri, aj keď stále tvrdila, že už všetko zabudla. Na priame a niekedy aj tvrdšie otázky odpovedala so sebe vlastným milým šarmom. Pani

Soňu si budem vždy pamätať len takto. Herečka bez manierov, herečka s nádhernými, ale smutnými očami. Vynikajúca herečka s veľkou a citlivou dušou," povedala režisérka Yvonne Vavrová. ■

Miroslava Kuracinová Valová, foto: Robert Tappert

Ján Palárik: Dorozumejme sa konečne!

Už 9. decembra 2022 uviedlo Divadlo Jána Palárika v Trnave svoju 283. premiéru, ktorou je hra Palárik (a to jeho teatro). Scenár a réžia: Jakub Nvota; dramaturgia: Lucia Mihálová; asistentka dramaturgie: Michaela Hriňová; scéna: Diana Strauszová; kostýmy: Veronika Vartíková; hudba: Mario Buzzi. Osoby a obsadenie: Ján Palárik: Michal Jánoš; grófkou Eržika, gazdiná: Kristína Kílo; Scitovský, Hurban, robotník 2: Braňo Mosný; kostolník, Radlinský, Klempa: Tomáš Vravník; Holček, Viktorin, robotník 1: Matúš Beniak; Miluška, slúžka Adelka: Dana Droppová.

Ruku na srdce, čo viete o Jánovi Palárikovi bez „gúglenia?“ Že písal divadelné hry a možno aj to, že bol katolícky kňaz. Zároveň však bol aj národný buditeľ (predstaviteľ tzv. Novej školy v slovenskom politickom myslení), dramatik, organizátor, publicista a abstinent. Narodil sa v roku 1822 v kysuckej Rakovej a zomrel v roku 1870 v neďalekom Majcichove, zrejme na celkové vyčerpanie. Po návšteve predstavenia venovaného jeho osobe v divadle nesúcom jeho meno však bude Ján Palárik pre každého diváka znamenať oveľa viac, bude čosi ako prorok a priateľ zároveň. A čím má človek viac prežitie, tým mu bude lepšie rozumieť, ako aj všetkým kopancom, ktoré utŕžil od života, čo je vlastne taký eufemizmus, lebo kopú ľudia, ale život sa žije, život treba žiť.

„Dorozumejme sa konečne!“ to je výzva, ktorou začína Michal Jánoš ako hlavná postava predstavenie Palárik (a to jeho teatro). Hru napísal aj režíroval Jakub Nvota a na prvý pohľad vidno, že mu je Ján Palárik ako skutočná historická osobnosť veľmi sympatický a blízky, že ho pozná a chce nám jeho stále živý odkaz sprostredkovať. S každým jeho ďalším slovom sa dozvedáme niečo o ňom a zároveň o nás, fandíme mu a je nám stále bližší, tak ako bolo jeho dodnes aktuálne poslanstvo blízke Jakubovi Nvotovi, ktorý ho zaodel do šatu vtípu

a nadľahčenia, ale nezakryl tým ani bolesti a pády. Bolesti, ktorými v tejto krajine trpíme dodnes, a pády, ktoré prichádzali napriek tomu, že Palárik „nelietal vysoko“, jednoducho pracoval a túžil vidieť výsledky, o ktoré sa skutočne pričínil. Hneď po Palárikovom monologickom antré sa na scéne stretne s jeho divadelnými postavami: grófkou Eržikou a Miluškou z hry Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch. Už tie napovedajú, že hra bude oscilovať medzi akousi surreálnou snivosťou a prvkami reality, keď sa Kristína Kílo akoby mávnutím čarovného prútika behom pár sekúnd za scénou mení na farskú gazdinú, ktorá zistí, že majcichovský farár bol zase do noci hore a písal... Takýchto skokov sa udeje viacero, v hre sa mieša minulosť s „divadelnou prítomnosťou“, spomienky a želania sa stávajú skutočnými v dialógoch s ostatnými postavami životného

príbehu Jána Palárika, jeho priateľmi i nepriateľmi. Dozvieme sa niečo o tom, ako v Banskej Štiavnici spolu s Radlinským založil a redigoval časopis Cyril a Metod, ako išiel za trest do Budapešti, kde „takmer“ založil Maticu slovenskú, aj ako sa ocitol v Majcichove. Ako ho nechceli prijať „cudzí“, lebo bol príliš samostatný a činorodý, ale aj to, ako ho potápali „vlastní“, lebo bol príliš životaschopný a netrpel slovenskou malosťou, čo sa na Slovensku stále neodpúšťa. Príčiny sa v predstavení občas dozvieme časovo niekde inde a možno aj o dosť neskôr, ako sme videli dôsledky, ale napriek tomu sa necítim ako diváci zmätene, lebo hoci mozaika sa ešte len skladá, celok veľmi dobre poznáme. Žijeme ho dodnes, preto sú nám také blízke narážky na reformu školstva, hlúposť (pochlebovačstvo a závisť), alkoholizmus a bavíme sa na tom, že z Jána Palárika sprá-

vili v nejakom trnavskom spolku pokladníka, „lebo veď komu inému TU možno veriť“.

Palárik sa narodil pred vyše dvesto rokmi a čuduj sa svete, stále nám má čo povedať, ale aj musí vstúpiť do svedomia, ak ho ešte máme. Jeho presvedčivosť v trnavskom divadle je znásobená výborným výberom Michala Jánoša za hlavného predstaviteľa, ktorý Jána Palárika nehraje, ktorý sa ním stáva. V mnohých emočne vypätých situáciách sa takmer navzájom „prevetľujú“, a aj preto je dobré vychutnať si Nvotovu hru viackrát. Obdiv si však zaslúžia aj ostatní herci, pretože sa kostýmovo aj charakterovo v hre pomerne rýchlo menia a vždy presvedčivo, a zároveň vidno, že

si svoje postavy v spojení so živou hudobnou produkciou naozaj užívajú. Preto je Palárik (a to jeho teatro) vskutku (divadelnou) hrou, ktorá nás vyzýva k spoluúčasti a prináša nám aj istý druh „očisty“, katarzie, pomenovania niečoho, čo sme zamietli pod prah vedomia, lebo takto to je... Áno, je, ale neznamená to, že je to tak dobre... Scéna sa počas celého predstavenia takmer nemení, len sa pomaly a funkčne presúva barový pult a rovnako súčasne dizajnové plastové stoličky, ako aj vizuálne nadčasové pivné krigle. „Čas“ tu totiž naozaj nehraje takú rolu, aby ju bolo potrebné umocňovať (keďže minulosť slúži vnímavému divákovi na osvetlenie prítomnosti), stačí, že sa

premieta do kostýmov, ktoré nám majú evokovať 19. storočie a reprezentujú rôzne stavovské postavenie jednotlivých predstaviteľov. Katolícky kňaz je dodnes čitateľný ako kňaz hlavne v reverende, takisto ako zlatý prsteň a červené solideo (vrchná čiapočka) patrí k biskupovi, takže odevy verne dokresľujú spoločenský status. Vizuálnu stránku predstavenia dopĺňa hudba, v ktorej sa nápadito mieša „falošná cirkevnosť“ organu/harmónia s podlízavosťou ľudovej „popkultúry“... Dalo by sa ešte veľa písať o tom, čo čaká diváka, keď pôjde do DJP na Palárika (a to jeho teatro), ale namiesto slov stačí prísť, vidieť, a hlavne počuť, teda zažiť ho na vlastnej koži. ■

Viera Levitt, foto: Ctibor Bachratý

Sledujte (si) Cholesterol!

Cholesterol totiž nie je len životne dôležitá látka, ktorej hodnotu si musíte ustrážiť v krvi, ale aj v poradí 77. premiéra v 68. divadelnej sezóne, ktorú uviedol divadelný súbor DISK na sklonku minulého roku. Réžia: Blaho Uhlár; výtvarná spolupráca: Miriam Struhárová; hudba: Lucia Piussi s použitím skladby Jerryho Hermana I am what I am. Hrajú: Monika Babicová, Daniel Duban, Sofia Klebanová, Martina Mareková, Veronika Ostatníková, Jano Rampák a Peter Tilajčík. Foto: Ctibor Bachratý. Inscenácia má 29 výstupov a trvá 65 minút.

Možno je to na konci sveta, alebo aspoň na konci Trnavy, kde sú ešte stále domy malé a prilepené na sebe v kľukatých uličkách. DISK v Trnave na Kópánke je v podzemí a všetky steny aj strop sú natreté na čierne. Ešte kým prídu herci, je zrejmé, že to nebude komerčná a lesklá zábava. Zvýraznený je kontrast svetla a tieňa – bielej a čiernej – v mejkape hercov aj v dramatickom svetle.

Scény nasledujú jedna po druhej, možno je ich poradie dôležité, možno nie je. Medzi scénami je úplná tma, nevedno, kde sa objaví ďalší herec alebo herečka. Možno bude niečo recitovať, možno bude nadávať, možno niečo zaspieva po anglicky. Alebo tam budú sedieť dve dievčatá v retroklubíčkoch a rozprávať sa o veciach, pri ktorých by sa mali červenáť, ale ani im to nenapadne. Možno tam opäť raz bude Janko Rampák ako milovník s krásnou mladou dámou.

Predstavenia v Uhlárovej réžii

vznikajú formou kolektívnej tvorby a vyplávajú z vedomia či podvedomia svojich protagonistov nečakané a často bizarné situácie a konverzácie, konflikty a zmierenia. Vzadu v miestnosti za svetelným pultom sedí Blaho Uhlár, ako sedával v Stoke v Bratislave v 90. rokoch. Toto úspešné a vyhnanené alternatívne divadlo zbúrali, aby

sa tam mohli postaviť nové lesklé budovy. Mať talent v tejto krajine nie je jednoduché. Umelecká scéna je malá, a ani veľký úspech nezaručí, že budete mať široký a dlhotrvajúci záber alebo garantované financie. DISK existuje v Trnave od roku 1955. Jeho súčasťou boli generácie Trnavčanov,

tlieskali hercom a pili s nimi na premiérach víno. Už desiatky rokov sa DISK pýta, či je všetko tak, ako sa zdá. Možno je viac dôvodov na nadávky, možno je za nimi niečo krehké, nekomentovateľné, niečo, čo vystúpi z tmy a zase zmizne, a nie ste si istá/ý, či to bola ilúzia, alebo sa naozaj na scéne len

Jaroslav Lieskovský

Eduard Čordáš v Sieni slávy slovenskej atletiky, šprintérka Lenka Gymerská objavom roka 2022

Galavečer SAZ-u v Bratislave patril aj trnavským predstaviteľom kráľovnej športu

Februárové číslo Noviniek z radnice je prvé v tomto kalendárnom roku. Zaraďujeme doň i spravodajstvo z ostatných podujatí telesnej kultúry s trnavským záberom. Na sklonku r. 2022 sa toho udialo bohato. Tiež preto je naša športová rubrika mimoriadne pestrá.

Kaleidoskop začneme návratom k bratislavskému galavečeru Slovenského atletického zväzu, na ktorom si zaslúžené počty prevzali aj zástupcovia dvoch generácií. Trénerskú osobnosť Eduarda Čordáša (nar. 24. novembra 1938 v Trnave) uviedli do Siene slávy slovenskej atletiky, kým talentovaná šprintérka trnavskej AŠK Slávia Lenka Gymerská (nar. 3. júla 2007 v Košiciach) mala najviac hlasov v anketovej kategórii Prekvapenie a objav roka.

Túto poctu udelili Gymerskej za získanie striebornej medaily 28. júla 2022 v Banskej Bystrici, dejisku Európskeho olympijského festivalu mládeže, hoci pätnásťročná reprezentantka SR pôvodne nepatrila v behu na 400 metrov ani medzi adeptky na finále. Zo štadióna na Šiavničkách si navyše odniesla osobný rekord 55,23 s.

Laureátka výročnej atletickej ceny spočiatku trénovala v trnavskej Slávii pod dohľadom

dva metre od vás objavili herci v zamatových šatách, zatiaľ čo ich konverzácia bola výrazne nezamatová. Mať alternatívne divadlo v tomto meste skoro 70 rokov je privilegium a dôvod na oslavu. Nabudúce si s nimi dajte trochu vína na premiére, neodmietnite, ak vám ho Missi ponúkne. Tvorbu inscenácie

z verejných zdrojov podporili Fond na podporu umenia a Mesto TRNAVA. Do štúdia DISK Trnava vstúpite zadným vchodom Kultúrneho domu Kopánka. Lístky si môžete kúpiť v TIC (pod mestskou vežou) a na GoOUT. Rezervácie na tel. 0905 930 923, bližšie info: www.divadlodisk.sk. ■

Trénerskú ikonu Eduarda Čordáša (v strede) uviedli do Siene slávy vedúci predstavitelia kráľovnej športu, prezident Slovenského atletického zväzu Peter Korčok (vpravo) a viceprezident Ladislav Asványi. Foto: Ján Súkup

Štvorstovkárka Lenka Gymerská (v strede) si z koncoročnej oslavy odniesla atletické ocenenie Prekvapenie a objav roka. Na snímke je spolu s generálnym sekretárom SAZ-u Vladimírom Gubrickým a Máriou Šofranko z Výboru NR SR pre vzdelávanie, vedu, mládež a šport. Foto: Ján Súkup

Ivony Tomanovej a jej terajším koučom je Lukáš Kotala. Obaja

hovoria o Lenke ako o bojovníčke s dobrou povahou. ■

Jaroslav Lieskovský

Rekordný pelotón na Grand Prix Trnava 2022 v cyklokrose, réžiu mali zahraniční pretekári . . .

Popri mužoch a ženách z európskej elity dostali priestor aj náborové kategórie žiactva

„Po naplnení 350-členného menoslovu sme dostali pokyn uzavrieť štartovú listinu,“ prezradil riaditeľ medzinárodnej Grand Prix Trnava Bohuslav Kujovič. Záujem o vrcholné cyklokrossové preteky na konci Prednádražia, patriace do druhej kategórie UCI, bol vskutku enormný.

V nedeľu 20. novembra – aj s príchodom priaznivého jesenného počasia – sa odvíjali v susedstve staničného parku dramatické súboje všetkých vekových kategórií. Hlavné preteky elitných jazdcov mali v réžii zahraniční cyklokrosári, predovšetkým z Belgicka, Poľska, Holandska a Česka. Kompletne výsledky nájdú záujemcovia na webovej stránke SZC. Stojí za zmienku, že technická čata použila na vytýčenie 1,9 km dlhého okruhu deväťsto kolov.

Zároveň išlo o ôsmu časť Slovenského pohára, poslednú pred decembrovým národným šampionátom v Žiari nad Hronom. Z devätnástich starších žiačok bola v Trnave najrýchlejšia Linda Sítková (ČR). Piatym miestom príjemne prekvapila 13-ročná Michaela Sobotová z domáceho CK Olympik. Usporiadajúci klub mal zastúpenie aj v náborových pretekoch žiactva. Pretože ich výsledkom nevenujú masmédiá žiadnu pozornosť, naša redakcia urobí výnimku. Medzi staršími chlapcami triumfoval Tomáš Tobl, v kategórii rovesníčok zvíťazila Luisa Belicová pred Oľgou Švecovou (všetci traja Olympik) a Theou Križákovou (Trnava, bez klubovej príslušnosti). Z najmladších za-

Trnavskí cyklistickí veteráni z roku 2006. Peter Duboš je prvý zľava a jeho bývalý spartakovský tréner Vladimír Selčan druhý sprava. Foto: zdroj Terézia Selčanová

čiatočníkov obsadil Ondrej Švec striebornú priečku, kým v dievčenskom súťažení finišovala do cieľa na prvej pozícii Hana Švecová (obaja CK Olympik). „Z mojej tridsaťčlennej skupiny už prešli šiesti zverenci do staršej, ktorú trénersky vedie v našom klube Bohuš Kujovič,“ povedala bývalá reprezentantka SR Jaroslava Sobotová-Kománková. Je presvedčená, že takmer polstovka ich mladých zverencov v zeleno-čiernom výstroji vlni jubilujúceho Olympiku nadviaže na úspešnú terénu jeseň aj v cestnej sezóne 2023, ktorú otvoria v sobotu prvého apríla trnavským kritériom. Šesťhodinovú cyklokrosovú šou na Čajkovského ulici si vychutnalo i viacero známych priaznivcov. Tiež patrila medzi nich dvojica Peter Duboš (nar. 23. 9. 1945 v Martine) a Pavol Tomašovič (nar. 28. 9. 1962 v Šenkviaciach). Nechýbali ani

spomienkové návraty do trnavskej histórie. Starší z bratov Dubošovcov začal jazdiť za Spartak od sezóny 1964–65 pod dohľadom Vladimíra Selčana. V sedemdesiatom prvom si Peter urobil trénerskú dvojku a na výkonnostný rast dozeral odvtedy v oddielovej základni, vrátane nástupníckeho Skloplastu aj školského športového strediska pri hrnciarovskej ZDŠ. Dvaja zverenci P. Duboša, brat Ladislav a Michal Fraňo, boli dokonca nominovaní na vrcholné etapové preteky Okolo Slovenska. Začiatky Pavla Tomašoviča sa zasa viazali na bratislavský Inter, no po krátkom čase na dlho zakotvil v trnavskej partii. A najkrajší cyklistický zážitok šenkvickeho rodáka? „Keď som vyhral jarné kritérium v uliciach Trnavy aj za účasti Antona Tkáča, olympijského víťaza a trojnásobného majstra sveta na dráhe,“ dodal. ■

Jaroslav Lieskovský

Karatista Slovášportu Trnava Oliver Ivančík deviaty v majstrovstvách sveta kadetov

Pred štyridsiatimi rokmi, v decembri 1982, vznikol v Trnave Vianočný turnaj a postupne naň chodili výpravy z celého sveta

Karate malo ouvertúru pod piatimi olympijskými kruhmi v Tokiu 2021. Populárny úpolový šport v kimonách našiel úrodnú pôdu v trnavskej hale Družba oveľa skôr, iba rok po otvorení nového telovýchovného objektu v lete 1974. Vďaka všestrannej podpore od vedúceho Jána Krištofíka tu mala hŕstka karatistických priekopníkov otvorené dvere dokorán. Do malého Ríma sa naučili chodiť výpravy doslova z celého sveta.

A prítomnosť? Prvá decembrová sobota v mestskej športovej hale na Rybníkovej sa po pandémieovej odmlke 2020 – 2021 opäť dostala do starých koľají. Dvanásťhodinový megafestival karate mal dve časti, spoločenský a športový. Majster športu Tibor Mikuš, zakladateľ trnavského karate z polovice 70. rokov, vo svojom príhovore spomenul štyridsaťročnú cestu Vianočného turnaja. Tiež pochválil súčasných pokračovateľov decembrovej tradície v podobe slovenského šampionátu mladej generácie. Zo širokého štábu adresoval slová vďaka riaditeľke celodenných M-SR 2022 Renáte Gašparovičovej z domáceho KK Slovášport a prezidentovi Slovenského zväzu karate Danielovi Líškovi. Dovedna 386 súťažiacich pricestovalo z päťdesiatich siedmich klubov, od Bratislavy cez Banskú Bystricu, Žilinu až po Košice, Sabinov, Starú Ľubovňu a Prešov. Rozhodcovský zbor evidoval 452 štartov. V súbornom cvičení kata sa predstavilo 119 a v športovom zápase kumite až 333 chlapcov a dievčat. Rozdelení boli do štyroch

Decembrový sviatok v karate pod strechou športovej haly na Rybníkovej má za sebou štyridsaťročnú tradíciu (1982 – 2022). Ilustračná snímka: Marta Országhová

vekových kategórií (12–13, 14–15, 16–17 a 18–20 rokov). Náročný program zvládli technickí realizátori bez jediného zaváhania. Na piatich tatami hlavnej sály MŠH sa predstavili aj mladí pretekári Karate klubu Slovášport Trnava. Pozornosť pútal najmä mimoriadny talent Oliver Ivančík (nar. 7. 3. 2007). Študent Strednej športovej školy Jozefa Herdu v Trnave pridal v októbri 2022 do klubovej vitríny ďalší pozoruhodný úspech, deviate miesto v majstrovstvách sveta kadetov (kumite, hmotnosť do 63 kg, 84 pretekárov), ktorých dejiskom bolo turecké mesto Konya. Nádejného trnavského borca viedol v krajine polmesiaca legendárny kouč Boris Zvolenský. V súdržnej usporiadateľskej partii decembrového sviatku karate v Trnave nemohli chýbať ani dvaja Jozefovia, Radványi a Žitňanský. Stojí za povšimnutie, že so svojimi ratolestami prišli na oddielový nábor ešte v sezóne

1983. A obaja nestori pôsobia v KK Slovášport doteraz – ako rozhodcovia, tréneri či členovia výboru.

Pozornosti neušiel ani dlhoročný kouč a moderátor Miloš Blažek, ďalšia osobnosť z karatistického súkolia v našom historickom meste. Hoci súkromný život nedávno zavial absolventa dvoch fakúlt, materiálovotechnologickej a pedagogickej, do Dunajskej Stredy, veľmi rád prišiel pomôcť svojej trnavskej telovýchovnej komunite zo Slovášportu pri zorganizovaní ostatnej náročnej kapitoly koncoročnej súťažnej previerky v kimonách.

Napokon uveďme dorastenecké trio domáceho klubu, ktoré si v sobotu 3. decembra odnieslo z národného šampionátu v kumite medailové pocty. V hmotnosti do 63 kg skončil Oliver Ivančík strieborný a Marko Boris bol bronzový. Tretiu priečku obsadil aj David Nemček (do 57 kg). ■

Jaroslav Lieskovský

Nad nízkou sieťou kráľovsky: Košičania z trnavskej haly s víťaznou trofejou .....

Na Memoriál Róberta Zwiržinu staršieho prišli aj medailisti z jesenných majstrovstiev sveta v Prahe

Nohejbalový klub AŠK Slávia Trnava pozval priaznivcov obľúbenej loptovej hry nad nízkou sieťou na 25. edíciu celodenného turnaja Trnavský vianočný smeč. Skúsený organizačný štáb kormidloval predseda žltomodrého oddielu Peter Hlinka. „Po vynútenej pandémiej odmlke sme zaregistrovali trinásť družstiev. Okrem slovenských reprezentantov, ktorí v jesennom svetovom šampionáte v Prahe získali v kráľovskej disciplíne trojíc majstrovský titul a z kategórií singlistov i deblistov si odniesli strieborné medaily, prispeli k vysokej úrovni nášho Memoriálu Róberta Zwiržinu staršieho aj tradiční moravskí hostia,“ uviedol pre Novinky z radnice. Popri riadiateľských povinnostiach odohral Hlinka celý turnaj za rezervný tím domácich slávistov po boku Milana Buchela a Petra Karella. Hlavná trofej patrila favorizovanému Nohejbalovému klubu KAC Košice, víťazovi ostatnej prvoligovej súťaže v SR. Druhú priečku si z trnavskej mestskej haly na Rybníkovej ulici odniesol severomoravský celok zo

Jaroslav Lieskovský

Tucet zápasov trnavských spartakovcov počas zimného ázijského turné 1959 bez prehry .....

Zverenci Antona Malatinského hrali v Bagdade s reprezentáciou Iraku 1:1

Tiež tento rok si v mestskom časopise NzR budeme pripomínať historické okamihy z trnavského futbalového prostredia. Priestor postupne dáme originálnym dokumentom, ktoré nám zanechali pamätníci jednotlivých období magickje

Trnavský vianočný smeč v nohejbale trojíc pridalo do svojej kroniky 25. edíciu. Foto: Ján Dusko

Záguří po finálovej prehre na dva sety (9:10, 3:10). Bronzové bolo A-družstvo domácej Slávie (Matúš Rácik – majster sveta z pražských MS trojíc, Radoslav Loskot, Dušan Ifka) a štvrté miesto pripadlo áčku NK Vrbové. Za zmienku stojí aj semifinálová dráma Trnava A – Záguří, po ktorej sa z postupu tešili hostia spoza rieky Moravy (10:8, 10:9).

Pri slávnostnom otvorení medzinárodnej konfrontácie odovzdal podpredseda oddielu Mikuláš Hanzlík kyticu kvetov

pani Jane Zwiržinovej, vdove po zakladateľovi koncoročného podujatia Róbertovi Zwiržinovi st., nezabudnuteľnom hráčovi, funkcionárovi a motivátorovi nohejbalu. „Aktuálne dianie potvrdzuje, že NK Slávia nesie štafetu viac ako úspešne. Potvrdilo to druhé miesto v nadstavbovom turnaji štyroch najlepších klubov v celoštátnej lige hranej systémom jar – jeseň, keď na neutrálnej pôde vo východoslovenskej Snine zostali naši nohejbalisti iba na štíte Košičanov,“ konštatoval M. Hanzlík. ■

koženej lopty. Začiatkom januára päťdesiateho deviateho roku odletel Spartak na zahraničné turné. Jeho trasu nasmerovalo vedenie oddielu do troch štátov Blízkeho východu. V nominácii futbalového orchestra Antona Malatinského

nechýbal ani Ján Horváth (*29. august 1934 – †20. jún 2005). Vidiecky futbalista prišiel do letnej prípravy spartakovského áčka v lete päťdesiateho ôsmeho roku, krátko pred svojimi 24. narodeninami. V 112 súbojoch na ihriskách

československej ligy postupne zaznamenal tucet gólov. Po skončení hráčskeho účinkovania medzi elitou sa zamestnal v trnavských polygrafických závodoch, kde pomáhal tlačiť naše okresné noviny. Bývalý prvligista si v interview pre printový týždenník Trnavský hlas dopodrobna zaspomínal aj na dlhodobý zájazd do Sýrie, Libanonu a Iraku. „Pod vedením Toni-báčiho sme v priebehu mesiaca odohrali dvanásť zápasov, z nich bolo desať víťazných a dva remízové. Strelecky nám išla karta. Súperom sme nasúkali 41 gólov, kým naši brankári kapitulovali iba dvanásťkrát,“ zbilancoval J. Horváth. Pripomeňme, že turné trnavských futbalových vyslancov spred 64 rokov po exotických krajinách malo veľký ohlas a krátko pri nástupe na duely ich osobne prichádzali pozdraviť najvyšší predstavitelia jednotlivých krajín. Rodákov z Vlčkoviec najviac utkveta

Jaroslav Lieskovský

Charizmatický masér Dezider Rašla bol aj pri majstrovskej ére futbalistov Spartaka .....

Po štvrtstoročí 1951 – 1975 odišiel do Areálu zdravia v Modranke

Písať zoširoka o trnavskom masérovi Dežkovi Rašlovi, stelesnenej добрote, by bolo nosením dreva do lesa. Na tento svet prišiel pred 110 rokmi, v dvanásť februárový deň 1913. Optimizmom, dobrotou a úsmevom sršiaci zdravotník sa krútil okolo futbalistov Trnavy aj v ich najslávnejšom období, vyšperkovanom nezabudnuteľnými úspechmi spartakovcov na medzinárodných a domácich trávnikoch.

Po štvrtstoročí masérskej činnosti v službách trnavských ligistov odišiel v lete 1975 do Areálu zdravia v Modranke.

Historický záber je zo zájazdu trnavských futbalistov do troch ázijských štátov začiatkom roku 1959. Približuje privítanie kapitána spartakovcov Tibenského pred zápasom s reprezentáciou Iraku (skončil sa 1:1), za asistencie brankára Ondrušku, Slaninu a Šturdíka. Foto: zdroj Jarmila Šturdíková

v pamäti bagdadska remíza 1:1 s reprezentáciou Iraku.

Z nominácie vypadol niekoľko dní pred odletom Juraj „Muro“ Kadlec. Nahradil ho 20-ročný Ivan Kramár (* 17. december 1938 – †21. august 2002).

„Jeho výkony boli azda najväčším prevkapaním. Dovtedy málo známy chalan sa počas

ázijského zájazdu zaradil medzi naše opory,“ pochválil J. Horváth v uvedenom rozhovore svojho mladého spoluhráča, ktorý prišiel na tento svet v Cíferi. Pre úplnosť dodám, že I. Kramár pri vrcholovom futbale napokon nezostal. Pred lákavou športovou kariérou uprednostnil profesiu diplomata. ■

Futbalisti Stávbará OSP Trnava-Modranka z roku 1978. Masér Dezider Rašla je v dolnom rade tretí zľava. Foto: zdroj Ján Šturdík ml.

V útrobach štadióna TJ Stavbár OSP vyháňal únavu zo svalov tamojších futbalistov, ale aj radosť návštevníkov. Tiež naša bežecká partia počas tréningových príprav na maratóny často vyhľadávala po saunoví v modranskom areáli masáže procedúry obľúbeného D. Rašlu. Aká to zvláštnosť. Dezider Rašla masíroval futbalistu Jána Šturdíka st. v trnavskom áčku tucet sezón. „Výnimkou bolo

obdobie od jesene 1953 do leta 1955, keď na dva roky povolali môjho otca do Trenčína, kde si odkrútil základnú vojenskú službu v mužstve Okruhového domu armády,“ spomenul syn Ján, ktorý po ňom prevzal hráčsku futbalovú záľubu na dlhé roky. Tiež v zostavách Stavbára Modranka, do ktorých J. Šturdík ml. stabilne patril v sezónach 1977-78 a 1981-95. A tak mierou vrchovatou mal spočiatku

možnosť vychutnať si masérsku zručnosť i úsmevné príbehy Dežka-báčiho. Nezabudnuteľný maskot futbalových kolektívov na vrcholovej, výkonnostnej či masovej úrovni rozdával veseľosť a pohodu do posledných dní svojho mimoriadne prestreho života. Dežko Rašla, v majstrovstrovej ére spartakovcov autor prívlastku bílí anđeli, zomrel v septembri 1984. Mal vtedy 71 rokov. ■

Jaroslav Lieskovský, zakladateľ Trnavskej bežeckej trilógie

Sviatočná džogingová séria na prelome rokov . . .

Výše tristočlenný pelotón žiactva a dospelých pokrstil 26. decembra v mestskom telovýchovnom areáli Slávia vynovený okruh aj s tartanovým úsekom

Z celoslovenského pohľadu ojedinelý športový projekt zažila Trnava počas sviatočných dní koncom starého a začiatkom nového roku. Po vynútenej prestávke potešila Trnavská bežecká trilógia 2022/23 veľkolepým priebehom. Účastnícke medaily si dovedna odnieslo rekordných 1038 aktérov rôzneho veku a výkonnosti.

■ ZIMNÝ BEH ZDRAVIA

– Štefanská ukážka rekreačného džogingu na Slávii mala premiéru 26. decembra 1980. Víťazom vtedajšej desaťtisícovej bol domáci agrostavák Jozef Stacho, známy aj ako mnohonásobný bezpríspevkový darca krvi a krvnej plazmy. Tiež teraz, v druhý vianočný sviatok, prišiel do mestského telovýchovného areálu, aby medzi početnou návštevou sledoval pokrstenie nového asfaltovotartanovo-krosového okruhu. „Zranená noha mi aktuálne neumožňuje behať, no teším sa, že po dvojročnej pandémieovej pauze obnovili slávisť toto sympatické telovýchovné podujatie,“ povedal nám J. Stacho.

Diskárka Ivona Tomanová (nar. 24. októbra 1972 v Trnave) je 21-násobná majsterka SR v tejto disciplíne a v šestnástich prípadoch kapitánka slovenskej reprezentácie v Európskych pohároch družstiev. Po skončení reprezentačnej kariéry sa naplno upísala trénerstvu. V atletickom klube trnavskej Slávie má aktuálne pod dohľadom štyridsaťčlennú skupinu. Päť mladších žiačok predstavuje snímka z majstrovstiev Slovenska 2022 v krose, zľava: Nicol Lili Malecová, Olivía Boledovičová, Eliška Krchnáková, Soňa Stanová, Emma Karhanová a trénerka Ivona Tomanová. Početné zastúpenie mala jej skupina aj v ostatnej Trnavskej bežeckej trilógii. Foto: zdroj AŠK Slávia

Elektronické čipy si v ten deň prevzalo výše tristo výkonnostných, kondičných a rekreačných záujemcov, počnúc kategóriou žiactva.

■ MEMORIÁL LADISLAVA

KMEČA – Prvojanuárový deň 2023 bol poveternostne ako vymalovaný. Teplomer ukázal na šestnástku. Športová oslava 30. výročia vzniku Slovenskej

republiky dopadla v historickom centre Trnavy na výbornú. Trojičné námestie, miesto štartu a cieľa druhej časti bežeckej série, sa zaplnilo pretekármi aj divákmi. Vhodne zvolený okruh v historickej časti rozhodol o pódiových trojiciach v Memoriáli Ladislava Kmeča (*21. august 1947 – †20. január 1990), na uctenie si pamiatky spolu-

zakladateľa TNB a dlhoročného funkcionára Slávie. Hlavná dištantancia merala šesť kilometrov. Pomocnú ruku podal organizátorom mestský magistrát a medzi patrónmi nechýbala ani Asociácia športu PSA, tradične zastrešujúca viaceré bežecké zápolenia v slovenskom Ríme.

■ **TROJKRÁĽOVÁ ŠESTKA**
– Záverečná časť zdravého sviatkovania v maratónkach sa 22. raz dostala k slovu na Troch kráľov. Vynovený areál Slávie znova zaplnila široká pretekárska rodina (43 detí a 347 dospelých). Usporiadateľský štáb celej Trnavskej bežeckej trilógie 2022/23 viedol predseda Asociácie športových klubov Slávia

Trnava, generálny sekretár Slovenského atletického zväzu Vladimír Gubrický. Z jeho rúk prevzala hlavné trofeje víťazná dvojica Matúš Kompas (Športový klub ŠOG Nitra) a Zdenka Hezká (Atletický oddiel Šaľa). Obaja vyhrali všetky tri edície.

■ **AJ VICEMAJSTER SVETA** – Druhú a tretiu časť TBT absolvoval aj Milan Dvorščík, vicemajster sveta (Sicília 1994) a dvojnásobný olympionik (Atlanta 1996, Sydney 2000) v cestnej cyklistike. „Do Trnavy sa rád vraciam. Nezabudnuteľné spomienky mi zostali najmä na tradičné etapové centrum cyklistického Hlasu ľudu a aktuálne si tu užívam podmanivú

atmosféru bežeckej trilógie,“ povedal hosť zo Svätého Jura. Popri Dvorščíkovi nešetril pohybovou aktivitou ani ďalší cyklistický nestor, Trnavčan Karol Lipovský, víťaz premiéry Novoročného behu zdravia spred tridsiatich piatich rokov. Teraz, prvého januára o trinásťtej hodine, odštartoval s kamarátmi na regionálnu cyklojazdu a po jej skončení ešte stihol sprevádzať na bicykli bežecký pelotón v historickej zóne Trnavy. „Je dobré, že po pandémie sa ľudia opäť začínajú poriadnejšie hýbať. Inak nezastavíme hrozivý nárast infarktov,“ konštatoval dlhoročný telovýchovný motivátor. ■

Jaroslav Lieskovský

Legendárny trnavský športovec Eduard Hiža oslávil 85. narodeniny v nohejbalovej partii

Súťažne sa venoval atletike, futbalu, vzpieraniu a nohejbalu

„Naša generácia bola pohybovo všestranná. Z atletických disciplín ma privábili skoky do diaľky a výšky. Tiež som hrával futbal, vzpierať činky a napokon mi hráčsky i organizátorsky zaimponoval nohejbal,“ povedal pre Novinky z radnice 85-ročný Eduard Hiža. Rodák z Trnavy (nar. 20. októbra 1937) trávi jeseň života u dcéry v Hornej Krupej, no poslednú decembrovú sobotu pred Štedrým dňom strávil v nohejbalovej partii pri Trnavskom vianočnom smeči. Usporiadateľom z NK Slávia pomáhal v mestskej hale za centrálnym stolíkom v pozícii zapisovateľa.

„Popri tradičných športoch som sa v mladosti naplno venoval najmä vzpieraniu. To keď v druhej polovici šesťdesiatych rokov založili v trnavskej Lokomotíve agilný oddiel, ktorému všestranne vychádzal v ústrety predseda železničiarkej telo-

Rok 1959: atléti Slávie Trnava počas prestávky pri pretekoch na štadióne v Novom Meste nad Váhom. Eduard Hiža je prvý sprava. Foto: archív autora

výchovnej jednoty Ján Piaček. Začiatkom 70. rokov sa náš kolektív spojil s hlohovským a u susedov v meste ruží vznikol mimoriadne úspešný vzpieračský subjekt. Vtedajšia druhá národná liga, v ktorej sme dlhší čas štartovali, mala vysokú úroveň,“ pokračoval E. Hiža v oprašovaní spomienok.

Ako vidieť, ani v pokročilom veku nestojí bokom od telovýchovného diania. „Teším sa, že nohejbaloví nadšenci okolo Peťa Hlinku a Mikiho Hanzlíka zo Slávie nadviazali po kovidovej pauze na predošlé úspešné kapitoly ich medzinárodného vianočného turnaja,“ doplnil stále aktívny veterán. ■

Jaroslav Lieskovský

Mozaika z telesnej kultúry v Trnave a okolí .....

■ EMPIRE INDOOR TENNIS

TOUR 2022 – Do modernej haly TC Empire prišli v decembri tenisoví aktéri z celého sveta, vrátane hráčov z Hongkongu, Kanady a USA. Išlo o záver sedemdielnej série k storočnici organizovaného tenisu v Trnave. Finále posledného turnaja bolo na programe v nedeľu 11. decembra. Víťaznú trofej si zo súboja ľavákov odniesol jordánsky reprezentant Abdallah Shelbayh. V záverečnom meraní tenisových kvalít zostal na jeho singlovej rakete Španiel Daniel Rincon, nad ktorým vyhral po setoch 6:1, 6:4. Deň predtým sledovali diváci finálový duel vo štvorhre, s víťaznou koncovkou Rincona a jeho paraguajského partnera Daniela Valleja. Ostatné podujatie medzinárodnej halovej previerky Empire Indoor Tennis Tour 2022 malo dotáciu 15-tisíc dolárov.

■ JUBILEJNÁ SILVESTROVSKÁ

CENA – Okrem bežeckej trilógie nechýbala v športovej nádielke trnavských slávistov na prelome rokov ani pozvánka na 40. edíciu Silvestrovej ceny v hode atletickým bremenom. Náčinie malo hmotnosť 10,5 kg, rukoväť merala 77 cm. Vo vrhačskom sektore mestského telovýchovného areálu Na rybníku sa 30. decembra najviac darilo Marcelovi Lomnickému (ŠK Dukla o. z. Banská Bystrica, 40,07 m – jeho desiaty triumf v týchto koncoročných pretekoch). „Po dlhšom zranení nohy som opäť fit, takže môžem naplno začať s kladivárskou prípravou na parížske olympijské hry, ktoré budú o rok a pol,“ povedal pre Novinky z radnice. V kategórii do 39 rokov patril druhý stupienok Martinovi Mistríkovi (Danica Zvolen, 31,39) a tretí skončil Dominik Sanitra (ŠK Dukla o. z. B. Bystrica, 27,13). Medzi seniormi od 40 rokov získal prvenstvo Libor Charfreitag (AŠK Slávia Trnava, 31,88 m)

pred Jiřím Koukalom (Dubnica n. V., 30,40) a Mariánom Bokorom (Horné Orešany, 20,53). Pod riadiateľským dohľadom Evy Charfreitagovej st. sa predstavilo osemnásť výkonnostných a rekreačných súťažiacich.

■ ÚSPEŠNÉ VOLEJBALISTKY

– V extralige žien má trnavský kolektív Hit UCM výbornú sezónu. Zverienky Rastislava Filípka zakončili decembrový program trojsetovými výhrami. Najskôr doma získali skalp pezinských súperiek (25:19, 25:12, 25:11). Bodku za úspešným účinkovaním v prvej časti majstrovského ročníka dali Trnavčanky v Novom Meste nad Váhom, kde triumfovali po setoch 25:22, 25:18 a 25:19. Tretiu priečku v extraligovej tabuľke si „hitky“ upevnili v sobotu 7. januára. Pred svojimi priaznivcami, ktorí im v hale na Rybníkovej opäť raz vytvorili žičlivú atmosféru, oskalpovali v 16. runde najvyššej súťaže volejbalistky zo stredoslovenského Brusna 3:0 (25:18, 25:21, 25:14). Hráčkam z malého Ríma sa darí aj v rebríčku najviac bodujúcich. V čase uzávierky tejto športovej rubriky si čelnú pozíciu držala Rosinská (295 b.), Konárová bola po šestnástich kolách tretia (228) a Povrazníková piata (199).

■ **HALOVÝ FUTBAL** – Víťazmi zimného turnaja mužov O pohár predsedu Oblastného futbalového zväzu v Trnave sa stali Cíferčania. Vo finále vyhrali nad futbalistami Červeníka 5:2. Tretie miesto si ukoristili Majcichovčania. Najlepšie celky dekoroval riaditeľ turnaja Vladimír Hracho. V nedeľu 8. januára súperilo na palubovke MŠH desať tímov, ktoré v jesennej časti jednotlivých vidieckych súťaží skončili na čelných priečkach. Sviatočná konfrontácia amatérskych celkov sa stretla s veľkým diváckym záujmom. Súčasťou celodenného programu bolo oce-

nenie jubilantov spomedzi dlhoročných činovníkov v dedinskom futbale.

■ VRCHOLNÁ TURISTICKÁ UDALOSŤ

– Ani v tomto čísle Noviniek z radnice nechýbajú návraty k významným telovýchovným udalostiam v trnavskom regióne. Náš stručník pohľad najskôr venujeme štvordňovej masovej akcii spred tridsiatich piatich rokov. Prvým vrcholom na počesť 750. výročia povýšenia Trnavy do stavu slobodného kráľovského mesta bol totiž Slovenský zimný zraz turistov v dňoch 21. – 24. januára 1988. Okrem okresnej metropoly sa náročnej úlohy zhostili k plnej spokojnosti i satelitné centrá v Piešťanoch, Smoleniciach, Horných Orešanoch a Trstíne. Na 22. ročník SZTZ prišlo dovedna 3 245 milovníkov prírody. Z nich bolo 1 724 členov turistických oddielov mládeže. Sice Perinbaba ich vtedy nepotešila snehovou nádielkou, no v niektorých lokalitách mali organizátori pripravené v takom prípade rovnako zaujímavé alternatívny náhradného programu. Voľné chvíle vyše trojtisícovej masy spestrili svojimi vystúpeniami aj viaceré súbory záujmovej umeleckej činnosti.

■ MAJSTROVSKÉ TERČE

– Telocvičňa Stredného odborného učilišťa železničného v Trnave privítala vo februári 1983, teda pred štyrmi desaťročiami, účastníkov slovenského šampionátu v športovej strelbe zo vzduchových zbraní. Ani pretekárky zo zväzarmovskej základne trnavskej Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského nehrali druhé husle. Dorastenka Daniela Brezovská získala majstrovský titul v strelbe zo vzduchovej pušky (369 bodov). V pištoliarskych súťažiach bola Ľubomíra Hačková medzi ženami strieborná, keď za víťaznou Vierou Lacovou (Červená

hviezda Bratislava) zaostala o jediný bod. Juniorka Iveta Cíсарová obsadila bronzovú priečku (358) a dorastenka Tatiana Halášová skončila štvrtá (348). O mesiac neskôr zasa excelovala D. Brezovská v majstrovstvách ČSSR v Brne. Študentka štvrtého ročníka trnavského gymnázia senzačne vyhrala v juhomoravskej metropole kategóriu junioriek nástrelom 375 kruhov.

■ **POLSTOROČNÉ JUBILEUM** – Otváracie vidiecke preteky r. 2023 v trnavskom regióne sa pobežia 4. februára u susedov v Suchej nad Parnou, kde zároveň oslávia polstoročie od úvodného podujatia v maratónkach. Veru tak. Písal sa rok 1973, keď Ľudovít Štefánek, vtedajší tréner futbalistov TJ Vinohradník, založil v obci Ľudový kros. Krátko predtým bola premiéra dedinských behov v Kľačanoch (november 1972) a Dolných

Orešanoch (december 1972). Keďže viackrát mal džogingový sviatok v Suchej n. P. prestávku, terajšia prvá februárová sobota pridá do kroniky štyridsiaty tretí zápis. Organizačný štáb pozýva na štart o 14.00 h aj telovýchovnú komunitu z Trnavy, ktorá tra-

dične chodí na S-15 vo veľkom počte. Pred štyrmi rokmi vyhral kategóriu mužov na 15,3 km Gabriel Švajda (Adidas Runners Bratislava) a medzi ženami na 7,65 km bola najrýchlejšia Zuzana Polohová (Lesky's Runners Bratislava). ■

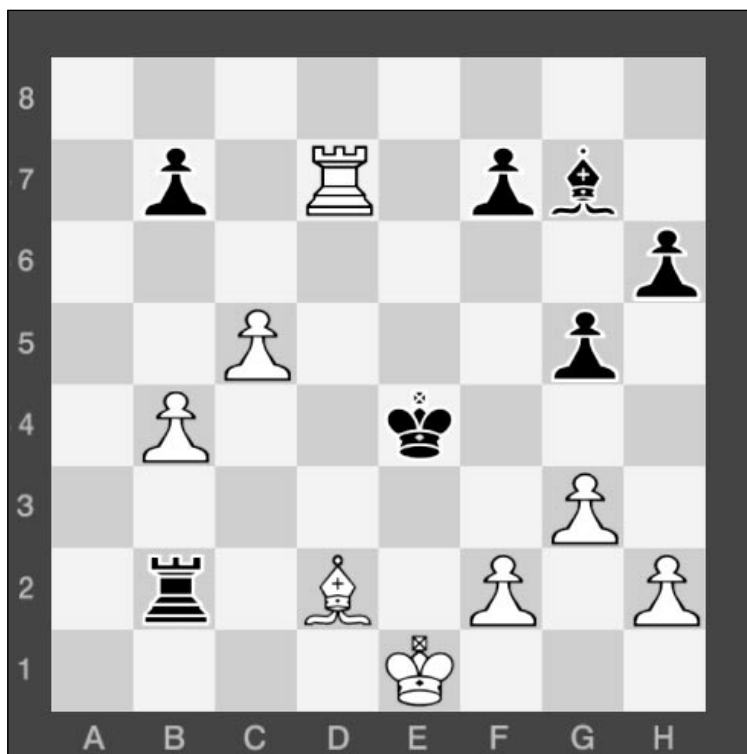
Odstartovaní! Vo februári 2019 vybehol 116-členný pelotón mužov a žien do ulíc Suchej nad Parnou. Ďalšie tri zimné edície v maratónkach znemožnila pandemická pliaga. Tento rok sa však Suchovská pätnásťka opäť pobeží. Priestor dostane v sobotu 4. februára. Foto: Marián Bartoš

GK

Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice .....

Záver šachovej partie Samir Sahidi – Martin Jablonický, Šachový festival v Skalici 2022, postavenie po ťahu 32. – Ke4

Pod taktovkou riaditeľa Milana Romana, súčasného prezidenta Slovenského šachového zväzu, sa po roku opäť uskutočnil Šachový festival v Skalici od 20. do 28. 8. 2022, ktorý sa skladal zo štyroch turnajov. Vo všetkých sme mohli objaviť mená i priezviská trnavských šachistov. Vo veľmajstrovskom FIDE Slovak Open s medzinárodnou účasťou (AUT, AZE, CZE, ENG, GER, GRE, HUN, IND, LAT, NED, POL, UKR) s účasťou 68 súťažiacich sme našli 7 veľmajstrov a 7 medzinárodných majstrov. Hralo sa v Hoteli sv. Ľudmila na 9 kôl švajčiarskym systémom a tempom hry 90 min. na 40 ťahov plus 30 min. na dokončenie partie s bonifikáciou 30 sek. na ťah a priemerným ratingom 2171 bodov. Hlavným rozhodcom bol Rastislav Diviak so zástupkyňou Emou Romanovou a rozhodcom Martinom

Kunom. Z dvoch trnavských šachistov bolo záverečné poradie nasledovné: 9.Samir Sahidi - 6 b., 12.Martin Jablonický - 5,5 b. Obaja sa stretli vo vzájomnom a napínavom dueli, kde šťastena sa nakoniec priklonila na stranu staršieho.

**Samir Sahidi – Martin Jablonický
Skalický šachový festival –
FIDE Slovak Open 22. 8. 2022,
3. kolo**

1.d4 Jf6 2.c4 g6 3.Jf3 Sg7 4.g3 c5 5.Sg2 (5.d5 b5 6.c:b5 Da5 7.Sd2 Db5 8.Jc3 Db7 9.Sg2 d6 10.0-0 0-0 11.h3 Ja6 12.e4 Jd7 13.Vb1 Vb8 14.Sf4 Dc7 15.Dd2 Da5 Hort vs. Sokolov, Biel 1989) 5. - d5 (5. - Da5 6.Sd2 Db6 7.Sc3 Je4 8.0-0 J:c3 9.J:c3 c:d4 10.Jd5 Dd8 11.J:d4 Jc6 12.e3 0-0 13.Dd3 d6 14.Vac1 Sd7 15.b3 Vc8 Kurajica vs. Velimirovič, Sarajevo 1985) 6.0-0 (6.d:c5 Da5+ 7.Sd2 D:c5 8.c:d5 J:d5 9.Db3 Jb6 10.Jc3 0-0 11.Se3 Da5 12.Jd4 Jc6 13.S:c6 S:d4 14.S:d4 b:c6 15.0-0 e5 =) 6. - c:d4 7.c:d5 J:d5 8.J:d4 0-0 9.Jb5 a6 10.J1c3 a:b5 11.J:d5 Jc6 12.a3 (12.Se3 S:b2 13.Vb1 Sg7 14.Sb6 Dd6 15.V:b5 V:a2 16.Sc5 De5 17.e3 Vd8 18.Sb6 Vd7 19.Db1 Vd2 20.Sd4 J:d4 21.e:d4 V:d4 22.Jb6 Db8 23.J:d7 V:d7 24.Db4 Dc7 25.Vc5 +/-) 12. - b4 13.Vb1 e6 14.J:b4 J:b4 15.a:b4 Db6 16.Sd2 Vd8 17.Dc2 (17.Se3 Sd4 18.Db3 S:e3 19.D:e3 D:e3 20.f:e3 e5 21.Va1 Va6 22.Va5 Vb6 23.V:e5 V:b4 24.Ve7 Se6 25.V:b7 V:b7 26.S:b7 Vb8 27.Sf3 V:b2 +/-) 17. - Sd7 18.Dc5 D:c5 19.b:c5 Sc6 20.Se3 Va2 21.b4 V:e2 22.Vfd1 Sd5 23.Vd3 Vc2? (23. - Sf8 24.Vbd1 Vb2 25.S:d5 e:d5 26.V:d5 V:d5 27.V:d5 V:b4 28.Vd8 Kg7 29.Sd4+ Kh6 30.V:f8 V:d4 31.V:f7 +/-) 24.Vbd1! Vb2 25.S:d5 e:d5 26.V:d5 V:d5 27.V:d5 h6 28.Vd8+ Kh7 29.Sd2 g5 30.Kf1 Kg6 31.Ke1 Kf5 (31. - Vb1+ 32.Ke2 Se5 33.Vd7 Vh1 34.V:b7 V:h2 35.c6 S:g3 36.c7 V:f2+ 37.Ke3 S:c7 38.K:f2 +-) 32.Vd7 Ke4 (Pozri

diagram!) 33.V:b7? Kd3 34.Sc1 Sc3+ 35.Kf1 Vb1 36.c6 V:c1+ 37.Kg2 Sd4 38.b5 f6 39.Vh7? Vc2 40.Kh3 V:f2 41.V:h6 Ke4 42.Kg4 f5+ 43.Kh5 V:h2+ 44.Kg6 Vc2 45.Kf7 f4 46.g:f4 g:f4 47.Ve6+?! Kd5 48.Ke7?! f3 49.Vd6+ Ke4 50.Vh6 f2 51.Vh1 Kf3 52.Kd7 Kg2 53.Vb1 Sb6 54.Kc8 Sa5 55.Kb7 Se1 56.b6 f1D 57.c7 Df3+ 58.Kb8 Sg3 0:1

V otvorení kráľovskej indickej obrany (E60) obaja protagonisti fianketovali svojich dámskych strelcov. Po výmenách zostal stred šachovnice bez pešiakov. Ťah 9. - a6 sa dal odložiť na neskôr: 9. - Se6 10.S:d5 S:d5 11.J1c3 e6 12.Sf4 Jc6 13.Vc1 a6 14.Jd6 Je7 15.e4 Sc6 16.Dd2 Dd6 17.De2 Jc8 18.Jc4 Db4 19.a3 De7 20.Vfd1 s komplikovanou hrou. Po nepresnom ťahu 23. - Vc2, ktorý mohol viesť ku prehre, zdvojiť biely svoje veže na d-stĺpci a získal pešiaka. Svoju výhodu udržiaval aj naďalej, lebo aj presmerovanie čierneho kráľa na obranu proti aktívnej veži by dávalo bielemu prevahu (27. - Kf8 28.Sd2 Ke7 29.Kf1 h6 30.Ke1 Vb1+ 31.Ke2 Vb2 32.Kd3 Vb3+ 33.Kc4 Vb2 34.Se3 Va2 35.Vd6 +/-), ale stratil ju po chybnom 33.V:b7. Ako mal správne hrať v postavení zobrazenom na diagrame, aby duel vyhral? Otázku kladieme našim čitateľom - riešiteľom. Odpoveď sa dozvedia v ďalšom čísle NzR. Pravdepodobne bol Samir z priebehu partie frustrovaný, lebo o šesť ťahov neskôr urobil ďalšiu hrubú chybu (39.Vh7), hoci ešte mohol remizovať s pozíciou remízou večným šachom: 39.c7! Vc2 40.b6 V:f2+ 41.Kh1 Vf1+ 42.Kg2 Vf2+ 43.Kh1! =, 43.Kh3?? f5 44.g4 Se5 45.g:f5 h5 46.c8D V:h2 mat. Potom už bolo ťažko hľadať záchranu.

V otvorenom turnaji Schaffler Cup hralo 62 účastníkov (zo za-

hraničia: NOR, CZE, AUT, IRL, IND) tiež na 9 kôl a rovnakým tempom hry ako vo veľmajstrovskom s priemerným ratingom 1522 bodov. Zástupcom hlavného rozhodcu bol Rostislav Berezjuk a rozhodcom Tomáš Perička. Dvaja bratia z Trnavy nakoniec skončili v poradí: 21.Sear Sahidi - 5 b., 32.Shabir Sahidi - 4,5 b.

**Dominik Sudrich – Sear Sahidi
Skalický šachový festival –
Schaeffler Cup 21. 8. 2022,
2. kolo**

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Jc3 Sc5 (3. - g6 4.d4 e:d4 5.J:d4 Sg7 6.Se3 Jf6 7.Dd2 0-0 8.0-0-0 J:d4 9.S:d4 d6 10.f3 Se6 11.g4 c5 12.Se3 Da5 13.Sh6 S:h6 14.D:h6 b5 15.S:b5 Vb8 Makaryčev vs. Tukmakov, Palma de Mallorca 1989) 4.J:e5?! J:e5 (4. - Jf6 5.J:c6 d:c6 6.Se2 Jg4 7.S:g4 Dh4 8.Df3 S:g4 9.Df4 Sd6 10.e5 Se7 11.d3 0-0 12.0-0 Vfe8 13.Je4 Vad8 14.h3 Sh5 15.Jf6+ +/-; 4. - S:f2+? 5.K:f2 J:e5 6.d4 Jc6 7.Se3 d6 8.Se2 Jf6 9.Vf1 Jg4+ 10.S:g4 Dh4+ 11.Kg1 S:g4 12.Dd3 0-0 13.Db5 Jd8 14.Sg5 a6 15.S:h4 a:b5 16.J:b5 +/-) 5.d4 Sd6 6.d:e5 S:e5 7.Sc4 S:c3+?! 8.b:c3 De7 9.0-0 d6 10.Se3 (10.Vb1 Jf6 11.Ve1 0-0 12.Sf4 b6 13.e5 d:e5 14.V:e5 Se6 15.Df3 Jd7 16.Vee1 Df6 17.Sb5 Jc5 18.Dg3 Sa2 19.Vb4 c6 20.Se5 Dg6 21.S:c6 D:g3 =) 10. - D:e4 11.Sd3 (11.Sd4 Dg6 12.Ve1+ Je7 13.Vb1 Kd8 14.Df3 Vf8 15.Sa6 Jc6 16.Sd3 f5 17.Dh3 J:d4 18.c:d4 Vb8 19.Ve2 Sd7 20.Vbe1 c6 =) 11. - Dg4 12.f3 Dh5 13.Vb1 (13.Ve1 Jf6 14.g4 Dd5 15.Vb1 D:a2 16.Sd4+ Se6 17.V:b7 Kd7 18.De2 a6 19.Veb1 Sd5 20.V7b2 +/-) 13. - Jf6 14.Sb5+?! (14.Vb5 c5 15.Sf4 Dd5 16.Ve1+ Se6 17.c4 Dc6 18.Sg5 0-0-0 19.Dc1 Vhe8 20.Db2 +/-) 14. - c6?! 15.Sc4?! d5 16.Sd3 0-0 17.Sc5 Ve8 18.Ve1 V:e1+?! (18. - b6 19.V:e8+ J:e8 20.Sf2 Dg5 21.De1 Se6 22.Sh4 Dh6 23.Sg3 c5 24.De5 c4 25.Sf4 Df6 +/-)

19.D:e1 b6 20.Se7 (20.Sd6 Sd7 21.Vb4 Ve8 22.Df2 Sf5 23.g4 S: g4 24.f:g4 J:g4 25.Df4 Ve1+ -/+)
20. - Se6 21.S:f6?! g:f6 22.Dg3+ Dg5 23.D:g5+? f:g5 24.Vb4 (24.f4 h6 25.f5 Sd7 26.c4 d:c4 27.S:c4 S:f5 28.Vf1 Sg6 29.Vf6 Kg7 30.V: c6 Vd8 -/+) 24. - c5 25.Va4?! c4 26.Se2 a5 27.Va3 Sd7?! 28.g3 Ve8 29.Sf1 Ve1 30.Kf2 Vc1 31.Ke2 V: c2+ 32.Ke3 f6?! 33.Kd4?! Vd2+ 34.Ke3 V:h2 0:1

V hre troch jazdcov (C46) si biely vybral variant, ktorý mu výhodu nesľubuje (napr.: 7.Dd3 Jf6 8.Je2 c6 9.f4 Sc7 10.e5 Jd5 11.c4 Jb4 12.De4 0-0 13.c5 Jd5 14.Jc3 d6 15.c:d6 S:d6 16.Sd3 g6 17.J:d5 c: d5 18.De3 f6 19.0-0 Sc7 20.De1 f:e5 alebo 7.f4 S:c3+ 8.b:c3 d6 9.Dd4 Jf6 10.e5 c5 11.D:d6 D: d6 12.e:d6 0-0 13.Sb5 Sf5 14.Se3 a6 15.Sd3 S:d3 16.c:d3 b6 17.0-0 Vad8 18.d4 Jd5 19.Sc1 c4 20.Sb2 f5 =), ale čierny tiež nehral v otvorení správne, lebo po: 7. - Jf6! 8.0-0 0-0 9.Dd3 c6 10.Sd2 b5 11.Sb3 a5 12.f4 S:c3 13.S:c3 a4 14.Sb4 a:b3 15.S:f8 D:f8 16.c: b3 Dc5+ 17.Kh1 b4 18.Vac1 Da7 19.Dc2 D:a2 20.Vfd1 Da5 by mal výhodu. V 14. ťahu zase Sear urobil chybu, pretože po: 14. - Kf8! 15.Dd4 De5 16.D:e5 d:e5 17.Vfe1 Se6 18.Sc5+ Kg8 19.V:e5 a6 20.V:e6 f:e6 21.Sc4 Kf7 22.V: b7 Vhc8 23.Sd4 Je8 24.Se5 Vcb8 25.Vb3 Vd8 tiež by bol vo výhode. Český šachista mohol využiť zaváhanie svojho súpera a brať nebojácne čierneho pešiaka: 15.D:d6! Dd5 16.Dg3 0-0 17.Sd3 Ve8 18.Sd4 Dd8 19.Vfe1 V:e1+ 20.D:e1 Jd5 21.De5 f6 22.Dh5 f5 23.Ve1 Sd7 24.S:f5 S:f5 25.D: f5 +/-; 15. - c:b5? 16.Sc5! Zdanlivo rozhodujúcu chybu v partii vykonal Dominik v 25. ťahu (nepomáhalo: 25.Vb1 c4 26.Se2 Vc8 27.Vb5 f5 28.Kf2 f4 29.g3 Vc5 30.V:c5 b:c5 -+, 30.Vb2 Va5 31.Ke1 Va3 32.Kd2 Kf7 33.Sf1 Kf6 34.g:f4 g:f4 35.Se2 Sd7 -+), keď jeho veža uviazla v pasci,

a preto zvyšok duelu hral bez nej, čo pomohlo k výhre mladého trnavského šachistu, ale už výmena dám bola nesprávnym ťahom, a preto radšej sa jej mal vyhnúť: 23.Dc7 De3+ 24.Kf1 De5 25.Db7 Vc8 26.D:a7 b5 27.h3 D: c3 28.Ve1 f5 29.De3 Kh8 30.Df4 Df6 (=/+).

Po 3.Jc3 odporúčal prvý majster sveta Wilhelm Steinitz 3. - g6 (4.d4 e:d4 5.J:d4 Sg7 6.Jc6 b:c6 7.Sc4 d6 8.0-0 Se6 9.Sb3 Jf6 10.f4 0-0 11.f5 S:b3 12.a:b3 a5 13.Sg5 h6 14.Sh4 Db8 15.Df3 +/-) s fianketovaním čiernopolného strelca a jeho uvedením na uhlopriečku a1 - h8. Opačne Simon Winawer navrhol agresívne: 3. - f5?! 4.d4!?! e:d4 5.J:d4 Jf6 6.J:f5 d5 7.e:d5 S:f5 8.d:c6 D:d1+ 9.J:d1 b:c6 10.Je3 Se6 11.g3 Sc5 12.Sg2 Jd5 13.0-0 0-0 14.Sd2 Vad8 15.a3 J:e3 16.S:e3 S:e3 17.f:e3 Vd2 18.Vac1 V:f1+ 19.K:f1 c5 20.h4, ale s výhodou bieleho podobne ako v Schlechterovom variante: 3. - Sb4 4.Jd5! Jf6 5.J:b4 J:b4 6.J: e5 (6.d4 d6 7.c3 Jc6 8.d:e5 J:e4 9.Dc2 f5 10.e:d6 D:d6 11.Se2 Se6 12.0-0 0-0 13.Vd1 De7 14.Se3 Vhf8 15.Sb5 +/-) 6. - De7 7.d4 d6 8.a3 D:e5 9.a:b4 e:d4 10.D: d4 D:e4+ 11.D:e4+ J:e4 12.Sf4 c6 13.Sd3 Jf6 14.c4. Po 3. - d6 a 4.Sb5 by hra prešla do Steinitzovho variantu španielskej hry a 3. - Jf6 do hry štyroch jazdcov.

Tesne po otvorení festivalu (21. 8. 2022) sa uskutočnil bleskový turnaj s účasťou 40 šachistov (zo zahraničia: HUN, CZE, GER, AUT, UKR, POL). Hralo sa na 11 kôl s tempom hry 2 x 3 min. plus 2 sek. na ťah s priemerným ratingom 1859 bodov; rozhodoval Martin Kuna. Syn a jeho otec z Trnavy skončili v poradí: 18.Martin Jablonický - 5,5 b., 22.František Jablonický - 5,5 b. Pred záverom festivalu (27. 8. 2022) sa konal turnaj v zrýchlenom šachu MR 50 rapid s účasťou 52 šachistov (zo zahraničia:

AUT, CZE, ESP, GER, HUN, IRL, POL) na (tempo hry 2 x 10 min. plus 5 sek. na ťah) 7 kôl a s priemerným ratingom 1791 bodov; rozhodovali Rostislav Berezjuk a Martin Kuna. Záverečné umiestnenie trnavských šachistov: 1.Samir Sahidi - 6,5 b., 5.Martin Jablonický - 5 b., 11.Alois Lanč - 4,5 b., 26.František Jablonický - 3,5 b., 36.Shabir Sahidi, 40.Sear Sahidi - 2,5 b.

Riešenie strednej hry z partie Vladimír Orvický vs. Sear Sahidi (Piešťany 2022): 19.Se3! S:e3 20.f:e3 e4 21.d:e4 S:e4 22.Vc3 Va5 23.Jbd4 J:d4 24.e:d4 f5 25.Ve3 Dd7 26.Vc1 Kh7 27.Sh3 Dd6 28.Jd2 D:d4 29.D:d4 V:d4 30.J:e4 f:e4 31.Sg2 s výhodou bieleho.

Poznámka: V roku 1923 bol v Trnave založený šachový klub, ktorý môžeme pokladať za prvý klub v novodobej histórii Slovenska po roku 1918 od vzniku samostatnej ČSR. Šachový klub Lokomotiva ŽOS Trnava dosiahol v rokoch 1979 - 1990 historicky najvýznamnejšie úspechy v rámci Československa aj sveta a našiel aj spojitost' s rokom 1923. Bolo to cez osobu spoluzakladateľa Josefa Heřmánka z Tábora, ktorý sa v roku 1983 ako 85-ročný stal čestným členom klubu. Na základe získaných informácií a dokumentačných zdrojov z tejto doby sa podujal predseda tohto klubu v rokoch 1981 - 1990 Ing. Ladislav Dubravský spracovať vo forme videí históriu šachu v Trnave. Uverejnil zatiaľ viac ako 22 videí o histórii šachu i osobnostiach šachu v Trnave a ďalšie pripravuje na uverejnenie. Nájdete ich na webovej stránke: www.dubravsky.webnode.sk. Pretože tento rok uplynie 100 rokov od vzniku organizovaného šachu v Trnave, chcel by vydať publikáciu s rovnomeným názvom: 100 rokov (organizovaného) šachu v Trnave. ■

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

Múzejné nám. 3, tel. 033/5512913, 033/5512 911, e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk, info: www.zsmuzeum.sk
Otváracie hodiny:
Ut – pia 8.30 – 17.00
Víkend 11.00 – 17.00
V pondelok zatvorené

EXPOZÍCIE .....

■ **Etnografia** – materiálna kultúra trnavského vidieka, Príroda Malých Karpát, Sakrálné pamiatky, Kampanologická expozícia, Oratórium, Štefan Cyril Parrák – Pocta kráľovi zberateľov, Osobnosti športu TTSK, Klarisky v Trnave, Krása zašlých čias, Archeologická expozícia, Ľudový textil trnavského regiónu

VÝSTAVY .....■ **TRADIČNÝ ORNAMENT**

Výstava zapožičaná z Kysuckého múzea v Čadci
Vernisáž 2. 2. 2023 o 17.00 h
do 30. júna 2023

■ **TRNAVSKÁ PALETA 2023**

Súťažná prehliadka neprofesionálnych výtvarníkov z okresov Trnava, Hlohovec a Piešťany, organizuje Trnavské osvetové stredisko v priestoroch ZsM
vernisáž 9. 2. 2023 o 17.00 h
do 27. 3. 2023

■ **ZEM, MIESTO PRE ŽIVOT NOČNÍ LOVCI, SOVY**

Dokumentárna výstava prevzatá zo Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši
do 16. 4. 2023

■ **ATELIER DOKA 1992 – 2022 (30 rokov)**

Fotografická výstava z realizácií návrhov
výstava do 26. marca 2023

■ **NESPÚTANÉ ŽIVLY**

Dokumentárna výstava prevzatá zo Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši
do 9. 1. 2023

■ **KRÁSA ĽUDOVÉHO ODEVU**

Paličkováná babková čipka, dokument bohatstva ľudového odevu západného Slovenska. Podujatie v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva v spolupráci s OZ Bábence Krakovany a OZ Za krakovskú bránu
do 31. 3. 2023

■ **MAROKO OČAMI GEOLÓGA**

do 30. 4. 2023

■ **DETSKÝ SVET**

Výstava pre malých i veľkých
do 31. 12. 2024

ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA

Ukážka výšivkárskeho umenia zo zbierok ZsM v Trnave

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Ul. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava

ZIMNÁ SEZÓNA 1. 11. – 28. 2., vstup len na objednávku, návštevy prosíme ohlasovať cez pracovné dni u lektorov v hlavnej budove na tel. č. 033/ 5512 913.

EXPOZÍCIE:**ŽIVOT A DIELO MIKULÁŠA SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO DOBRO – DVORANA SLÁVY**

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY
Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č. 033/5514421

ZIMNÁ SEZÓNA 1. 11. – 28. 2., vstup len na objednávku, návštevy prosíme ohlasovať cez pracovné dni u lektorov v hlavnej budove na tel. č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIE**WILLIAM SCHIFFER**

Život a dielo sochára a medailéra
■ **S LÁSKOU ZA PRAVDU**
Unikátny nábytkový súbor z pozostalosti Mons. ThDr. Pavla Jantauscha, prvého apoštolského administrátora Apoštolskej administratúry v Trnave

VÝSTAVY .....■ **SEDEMNÁSTE STOROČIE SLOVOM A OBRAZOM**

Historické tlače z fondov Západoslovenského múzea
do 31. 3. 2023

KNIŽNICA J. FÁNDLYHO■ **8. februára o 17.00 h v čitárni****AKO ŽLTÉ VLAKY VZKRIESILI KOMÁRŇANKU**

Prezentácia knižnej novinky dlhoročného zamestnanca v rezorte železníc Zdenka Friedricha spojená s autogramiádou

■ **16. februára o 17.00 h v čitárni****LEVY PRICHÁDZAJÚ**

Stretnutie s vysokoškolským pedagógom a bývalým ministrom vnútra Vladimírom Palkom

■ **18. februára o 17.00 h v záhradnej čitárni****NEUROBIOLÓGIA ĽUDSKÉHO VEDOMIA**

Zaujímavá prednáška v rámci nového projektu VedoMost

■ **21. februára o 17.00 h v čitárni****ROZHOVOR S BRATOM ŠAVLOM**

Beseda s katolíckym kňazom a spisovateľom Karolom Lovašom

■ **23. februára o 14.00 h v záhradnej čitárni****KOMUNITA, RODINA A SPOLOČNOSŤ**

Vedecká diskusia na tému spolkov, spolkovej činnosti, výskumu dejín rodov a vývinu erbov. Prednášajúci: Simona Jurčová, Lenka Bartalosová, Michal Franko

■ **24. februára o 16.30 h v učebni****KREATIV KLUB**

Tvorivá dielňa pre dospelých s Dagmar Baranovits. Téma: Kvety z filcu – darčeková krabička. Počet miest obmedzený, nahlasovanie záujemcov osobne, telefonicky 033/5511782 alebo odborne@kniznicatrnava.sk

**■ 27. februára o 17.00 h
v čítarni**

DOMOV A LITERATÚRA

Stretnutie so spisovateľom a prekladateľom Michalom Hvoreckým, moderuje Anna Siedykh

ŠKOLENIA .....

**■ 21. februára o 10.00 h
v učebni**

TRÉNING PAMÄTI

Stretnutia seniorov zamerané na tréning pamäte. Podmienkou účasti je platný čitateľský preukaz, počet účastníkov obmedzený. Kontakt: bio@kniznicatrnava.sk, 033/5511782, kl.14

**■ 22. februára o 10.00 h
v multimediálnej študovni
AKO NA TABLET A MOBILNÝ
TELEFÓN**

Kurz využívania mobilných zariadení pre seniorov, podmienkou účasti je platný čitateľský preukaz, počet účastníkov obmedzený, kontakt: bio@kniznicatrnava.sk, 033/5511782, kl.14

■ SCRABBLE V KNIŽNICI

Pravidelné stretnutia seniorov pri spoločenskej hre každú stredu o 14.00 h v učebni

PRE DETI A MLÁDEŽ .....

**■ 1. februára o 10.30 h v herni
MAMA KLUB**

Klubové stretnutie s mamičkami a ich deťmi, téma: Karneval zvieratiek – veselé obrázky a slovné hračky, spojené s výrobou jednoduchej masky. Vhodné pre deti 2+

**■ 3. februára o 16.00 h
v Mestskej športovej hale
KOZLIATKA**

Veselá rozprávka Divadla Tuš na motívy rozprávok Márie Rázusovej-Martáckovej v rámci festivalu FESTHRY

**■ 4. februára o 10.00 h v Mestskej športovej hale
BRAŇO JOBUS DEŤOM**

Veselé čítanie so spisovateľom a spevákom Braňom Jobusom v rámci festivalu FESTHRY

**■ 8. februára o 10.00 h v herni
ČO SA HODÍ DO PRÍRODY**

Podpora ekologického myslenia detí, hostia: spisovateľka a vyda-

vatelka Danuša Dragulová-Faktorová a právnik Dávid Faktor

**■ 10. februára o 15.00 h
v herni**

TÍNEĎŽERSKÉ STRETKO

Téma: Debata o knihe Čudná príhoda so psom uprostred noci od Marka Haddona

**■ 14. februára o 10.30 h v herni
MAMA KLUB**

Klubové stretnutie s mamičkami a ich deťmi, téma: Dráčik, nehnevaj sa! – vtipný príbeh o dráčikovi a jeho ohnivej povahe. Vhodné pre deti 2+

**■ 14. februára o 14.00 h
v pobočke Tulipán
VALENTÍNKOVO**

Vedomostno-tvorivé popoludnie

**■ 16. februára o 16.00 h
v oddelení pre deti
TVORIVÉ ŠTVRTKY**

Téma: Fašiangové masky, vhodné pre deti 6+

**■ 20. – 24. februára o 10.00 h
v herni**

JARNÉ PRÁZDNINY V KNIŽNICI

Zabavíme sa pri spoločenských a vedomostných hrách

**■ 21. – 23. februára o 10.00 h
v pobočke Tulipán**

**JARNÉ PRÁZDNINY
NA TULIPÁNE**

Vedomostné súťaže pre deti

**■ 27. februára o 9.30 v herni
11.00 v pobočke Tulipán
LEBOPRETO**

Stretnutie detí so spisovateľom Michalom Hvoreckým

**■ 28. februára o 10.00
a 11.00 h v pobočke Tulipán
O ŠOŠKOVI, ČO BRAL
DOSLOVA VŠETKO**

Stretnutie so spisovateľkou Martou Hluščíkovou

■ OPERA LETÍ

Príbeh zábavnej a veselej opernej hudby pre deti určený pre žiakov 1. stupňa ZŠ. Kontakt: hudobne_oddelenie@kniznicatrnava.sk alebo 033/5511590, hudobné oddelenie, Ul. M. Schneidera Trnavského 5

■ FAŠIANGY

Hudobno-slovné pásmo o tradíciách a zvykoch nášho ľudu určené pre 1. stupeň ZŠ a školské kluby. Kontakt: hudobne_oddelenie@kniznicatrnava.sk alebo 033/5511590, hudobné oddelenie, Ul. M. Schneidera Trnavského 5

**■ STRETNUTIE DEŤÍ
Z UKRAJINY**

Príležitosť získať nové vedomosti a spoznať nových priateľov pre ukrajinské deti od 6 – 10 rokov v spolupráci s Ligou pre duševné zdravie, každú stredu o 16.00 h a každý štvrtok o 14.00 h v herni

ЗУСТРІЧ ДІТЕЙ З УКРАЇНИ

- можливість отримати нові знання та знайти нових друзів
- для українських дітей 6 – 10 років
- у співпраці з Лігою психічного здоров'я
- щосереди о 16.00 - ігрова кімната
- щочетверга о 14.00 - ігрова кімната

SÚŤAŽ .....

**■ ZÁHADY THOMASA
BREZINU**

Súťaž vo februári a marci o skvelé ceny, otázky na www.kniznicatrnava.sk alebo priamo v oddelení pre deti a v pobočkách Prednádražie a Tulipán

SLEDUJTE NÁS

<https://www.kniznicatrnava.sk/>
<https://www.facebook.com/kniznicatrnava/>
<https://www.youtube.com/kniznicatrnava/>

DIVADLO JÁNA PALÁRIKA

VEĽKÁ SÁLA .....

■ 1. streda 19.00 Sluha dvoch pánov

Carlo Goldoni
Majstrovská renesančná veselohra o prefíkanom sluhovi Truffaldinovi.

■ 9. štvrtok 10.00 / Verejná generálka

Emily Brontëová:

BÚRLIVÉ VÝŠINY

Mystický príbeh o vášni, zrade a pomste, ktorý odkrýva tajomstvá „lásky až za hrob“.

19.00 / Predpremiéra

Emily Brontëová: BÚRLIVÉ VÝŠINY

Mystický príbeh o vášni, zrade a pomste, ktorý odkrýva tajomstvá „lásky až za hrob“.

■ 10. piatok 19.00 / Premiéra
Emily Brontëová: BÚRLIVÉ VÝŠINY

Mystický príbeh o vášni, zrade a pomste, ktorý odkrýva tajomstvá „lásky až za hrob“.

■ 11. sobota 19.00

Búrlivé výšiny

■ 13. pondelok 19.00

Dokonalé dieťa

■ 15. streda 19.00 Andrej Kalinka: Temperamenty (ako sa očesať vo vetre a nezahodiť srdce)

Unikátne spojenie živej hudby, tanca, divadla a výtvarného umenia prináša vzrušujúci umelecký zážitok pre všetkých, ktorí majú chuť objavovať.

■ 17. piatok 19.00

Martin Čičvák: Finále sveta

Nahliadnite do skúšobne práve sa rodiacej kapely. Pripravte sa na divokú hudobnú šou, ktorá búra všetky tabu.

■ 18. sobota 19.00

Agatha Christie: Pavučina

19. nedeľa 16.00 Traja tučníaci Rozprávka s pesničkami o sile priateľstva, ktoré prekoná všetky prekážky.

■ 21. utorok 10.00

Veľryba Gréta

Rozprávka o podmořskej speváčke Gréte a jej kamarátoch muzikantoch nám ukáže, že každý z nás môže spraviť zo sveta krajšie miesto na život.

■ 22. streda 10.00 Jakub Nvota: Palárik (a to jeho teatro)

Katolícky kňaz, dramatik a najmä človek, ktorý neprestal veriť, že Slováci raz budú vyspelým európskym národom.

■ 23. štvrtok 10.00 William Shakespeare: Troilos a Kressida

Groteskná tragikomédia o banalite lásky, pýchy a vojny.

■ 24. piatok 19.00

Futbal alebo Bílý anjel v pekle Dokumentárny kabaret o vášni k športu a zápase, ktorý zmenil históriu trnavského futbalu.

■ 25. sobota 19.00 Drahý špás

Čo robiť, ak ste dlhodobo nezamestnaný a v banke nemáte ani cent? Pošlite na seba daňovú kontrolu! Výdatná komédia s príchuťou francúzskeho prepychu.

■ 28. utorok 10.00 Antoine de Saint-Exupéry: Malý princ

ŠTÚDIO .....

■ 26. nedeľa 14.00 a 16.00 Ako sa hus vyparádila

Rozprávka o husi, ktorá sa až príliš zamerala na svoj vzhľad, nás učí nachádzať krásu v každom človeku a poukazuje na to, že porovnávať sa s ostatnými sa nikdy nevypláca.

■ 27. pondelok 10.00 Kopanec

Hra podľa skutočnej udalosti. Štyria chalani a brutálna žúrka, ktorá sa stala pre jedného z nich osudnou. Na záver diskusia.

DIVADLO DISK

■ 25. februára o 20.00 h v divadelnom štúdiu DISK

Blaho Uhlár a kolektív DISK: PREŽITIE

Réžia: Blaho Uhlár, výtvarná spolupráca: Miriam Struhárová, hudba: Jozef Belica s použitím Gregoriánskeho chorálu
Hrajú: Monika Babicová, Jozef Belica, Daniel Duban, Zuzana Jankovská, Braňo Mosný, Veronika Ostatníková, Jano Rampák, Alžbeta Orth Sersen a Peter Tilajčík.

Vo výrazne štylizovanej divadelnej podobe sa divadelný súbor DISK pokúša stelesniť svoje videnie sveta, našu súčasnosť, medziľudské animozity a choroby – nielen psychické. Pod povrchom sa zamýšľa nad pravdou a lžou, grilovaným mäsom a alkoholom, láskou a nenávisťou, viagrou a mladosťou, banánom

a svadobnými šatami.

Projekt finančne podporili Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, Nadačný fond PwC v Nadácii Pontis a Mesto Trnava.

Vstupné: 5 eur, seniori, študenti a ZŤP 3 eurá

Predaj vstupeniiek: TIC mestská veža, tel. 033/323 64 40

GoOut <https://gout.net/sk/prezitie/szfmeav/>
Rezervácie: tel. 0905 930 923
www.divadlodisk.sk

GALÉRIA JÁNA KONIARKA

■ TRIENÁLE PLAGÁTU TRNAVA 2022

Gabriela Ondrišáková | Silvia Kružliaková | kurátori výstavy Galéria Jána Koniarka, Koppelova vila, Zelený kríček 3 a Synagóga – Centrum súčasného umenia, Halenárska 2, Trnava do 23. 2. 2023

■ JÁN KONIAREK A FIGURÁLNE TENDENCIE

Vladimír Beskid | kurátor výstavy Juraj Bartusz | Vladimír Gažovič | Jozef Jankovič | Vladimír Kompanek | Ján Koniarek | Miroslav Kvetan | Erna Masarovičová | Stano Masár | Veronika Rónaiová | Miroslav Trubač | Rudolf Uher | Emöke Vargová | Ján Zelinka | Ladislav Šaloun | Fraňo Štefunko | Vlasta Žáková |

Nová expozícia Galéria Jána Koniarka v Trnave vracia do nového krídla Koppelovej vily tvorbu zakladateľa slovenského moderného sochárstva a významného Trnavčana Jána Koniarka. Ide o nový pohľad nielen na samotnú tvorbu sochára a nosné okruhy jeho tvorby, ale aj o načrtnutie ďalšieho vývoja figurálnej plastiky u nás v priebehu storočia a následného dialógu mladších autorov/-riek priamo s Koniarkovou tvorbou. Prezentácia vybraných autorov zahŕňa 15 výrazných umelcov podľa roku narodenia od najstaršieho Koniarkovho súputníka, českého sochára Ladislava Šalouna (1870

– 1948), až po najmladšieho trnavského sochára Miroslava Trubača (1986).

Do 23. 6. 2023 v novom krídle Kopplovej vily

TRNAVSKÉ OSVETOVÉ STREDISKO

■ 9. februára o 17.00 h v Západoslovenskom múzeu TRNAVSKÁ PALETA 2023 / VÝTVARNÉ SPEKTRUM 2023

Vernisáž výstavy 54. ročníka regionálnej súťaže neprofesionálnej tvorby, na ktorej prezentuje svoju tvorbu 44 autorov. Pred vernisážou sa o 15.00 h uskutoční rozborový seminár.

BATERKÁREŇ

■ 31. 1. – 4. 2. TÝŽDEŇ DETSKÉHO OBLEČENIA

Dajte šancu oblečeniu, obuvi a rôznym doplnkom z druhej ruky.

■ 1. 2. od 16.00 do 18.00 h Umelecký kurz pre dospelých: MAĽOVANIE TECHNIKOU KOLOROVANEJ KRESBY

Cena 25 € vrátane materiálu a pomôcok na maľovanie

■ 2. 2. od 15. do 17.00 h Kurz pre malé Baterky: VYTVOR SI VLASTNÉ DIZAJNOVÉ TRIČKO

Na kurz si treba priniesť vlastné tričko, na ktoré si deti s pomocou šablón alebo vlastných návrhov vytvoria dizajn. Cena 19,90 € vrátane materiálu a pomôcok. Vhodné pre deti vo veku od 8 rokov.

■ 4. 2. od 10.00 do 12.00 h Upcyklujeme v Baterkárni: UŠI SI TAŠKU Z DŽÍNSOV

Naučte sa obsluhovať šijací stroj a odnesie si hotový výrobok za dve hodiny. Ukážeme vám, ako na to. Cena: 25,90 € vrátane materiálu a pomôcok.

■ 4. 2. od 10.00 do 12.00 h SWAP DETSKÉHO OBLEČENIA

Kúsky z druhej ruky sú často ako nové a ich kúpou šetríme nielen prírodné zdroje, ale aj tie vlastné. Vstup zdarma, hradia sa odnesené veci – 1 kus / 2 – 5 €.

■ 7. 2. od 16.00 do 17.30 h Umelecký kurz pre dospelých: ABSTRAKTNÁ MAĽBA

Maľovať budeme pomocou farebných škvŕn, čiar či geometrických tvarov, ktoré budeme vrstviť a premazávať pomocou špachtlí, špongií a štetcov. Cena: 30 € vrátane materiálu a pomôcok.

■ 7. 2 – 11. 2. TÝŽDEŇ HRAČIEK A HIER

Darujte nový domov už použitým hračkám či hrám pre všetky vekové kategórie, ktoré potešia rovnako, ako tie nové. Vstup zdarma, hradia sa odnesené veci – 1 kus / 2 – 5 €.

■ 8. 2. od 11.00 o 17.00 h SWAP KNÍH

Swap kníh je skvelou príležitosťou, ako nájsť originálny kúsok do vašej domácej knižnice bez toho, aby ste utrácali financie na nové. Vstup zdarma, hradia sa odnesené knihy – 1 kus / 2 – 5 €.

■ 8. 2. od 16.30 do 18.00 h VALENTÍNSKY KURZ VÝROBY PÁNSKEJ KOZMETIKY

Naučíme sa, ako si vyrobiť pánsku kozmetiku z prírodných ingrediencií. Z kurzu si odnesiete pánsky krém na holenie a mydlo s vôňou cédrového dreva. Cena: 24,90 € vrátane materiálu.

■ 9. 2. od 16.30 do 18.00 h VALENTÍNSKY KURZ VÝROBY DÁMSKEJ KOZMETIKY

Naučíme sa, ako si vyrobiť dámsku kozmetiku z prírodných ingrediencií. Z kurzu si odnesiete dámsky krém na holenie a prírodnú soľ do kúpeľa s lupeňmi kvetov. Cena: 24,90 € vrátane materiálu.

■ 11. 2. od 10.00 do 12.00 h SWAP HRAČIEK A HIER

Nájdete tu hračky všetkého druhu a pre všetky vekové kategórie za symbolické príspevky. Vstup zdarma, hradia sa odnesené veci – 1 kus / 2 – 5 €.

■ 13. 12. od 10.00 do 11.30 h Umelecký kurz pre seniorov: KRESLENIE V BATERKÁRNI

Pre začiatočníkov, ktorí sa chcú naučiť základom kresby. Kurzom kreslenia vás prevedie lektorka Natália. Tentokrát budeme kresliť ceruzou jednoduché zátišie.

Cena: 20 € vrátane materiálu a pomôcok.

■ 14. 2. od 10.00 do 18.00 h VALENTÍNSKY SWAP

ako oslava materinskej lásky pre mamičky a ich drobčov. Budúce a čerstvé mamičky, využite príležitosť nachystať si svoju výbavičku udržateľnejšie a zodpovednejšie, s väčším ohľadom na životné prostredie i rodinný rozpočet. Vstup zdarma, hradia sa odnesené veci – 1 kus / 2 – 5 €.

■ 14. 2. – 18. 2. VALENTÍNSKY TÝŽDEŇ PRE MAMIČKY A ICH BÁBÄTKÁ

Mamičky, využite túto možnosť a prineste veci, ktoré už nepotrebuje, prípadne také, ktoré ste v zápale chystania výbavičky pokúpili, no nikdy nevyužili.

■ 14. 2. od 16.30 do 18.00 h VALENTÍNSKY KURZ VÝROBY KOZMETIKY PRE DVOJICE

Príďte stráviť príjemný večer vo dvojici na sviatok sv. Valentína a vyrobte si spolu krém na holenie z prírodných ingrediencií. Cena kurzu: 34,9€ / dvojica, vrátane materiálu na výrobu a pohára vína, kávy alebo čaju podľa vášho výberu.

■ 15. 2. od 16.30 do 18.00 h Umelecký kurz pre dospelých: KRESLENIE PORTRÉTU

Kurz je vhodný pre začiatočníkov, ale aj pre tých, ktorí majú skúsenosť s ceruzkami a chcú si osviežiť svoje zručnosti. Cena: 24,90 €

vrátane materiálu a pomôcok.

■ 16. 2. od 16.30 do 18.00 h
VYROB SI VOŇAVÉ MYDLO
Privoňajte si k esenciálnym olejom, vyberte si sušený kvet či bylinku, pridajte štipku farbiva a mydlovú hmotu a vaše mydlo je na svete. Kurz je vhodný aj pre deti, účasť rodiča je nutná pri deťoch do 8 rokov. Cena: 17,90 € vrátane materiálu.

■ 18. 2. od 10.00 do 12.00 h
Sobotný kurz pre malé baterky: VYŠÍVAME VRECKO NA DESIATU

Deti sa naučia pracovať s ihlou a bavlnkou a samy si vyšijú vlastný návrh na desiatové vrečko, ktoré si z kurzu odnesú. Cena: 24,90 € vrátane materiálu. Kurz je vhodný pre deti od veku 8 rokov.

■ 21. 2. od 16.00 do 17.30 h
KURZ VÝROBY VOSKOVÝCH OBRÚSKOV

Sú univerzálne. Opakovane ich môžete použiť napríklad na zabalenie zvyškov ovocia a zeleniny, desiaty či ako pokrývku misky na uskladnenie potravín. Vhodné sú tiež na prenos mydiel a tuhých šampónov pri cestovaní. Cena: 17,90 € vrátane materiálu. Kurz je vhodný aj pre deti, do veku 8 rokov je nutný sprievod rodiča.

■ 21. 2. – 25. 2. TÝŽDEŇ OBLEČENIA PRE DOSPELÝCH
Ponuka oblečenia a doplnkov pre dospelých z druhej ruky za symbolické príspevky na podporu činnosti centra a občianskeho združenia SaUvedom.

■ 23. 2. od 10.00 do 12.00 h
Umelecký kurz pre seniorov a seniorky: MAĽOVANIE TECHNIKOU AKVARELU
Tentokrát budeme s lektorkou Natáliou maľovať prírodný motív kvetov pomocou techniky kolorovanej kresby. Cena: 21,90 € vrátane materiálu a pomôcok.

■ 25. 2. od 10.00 do 12.00 h
SWAP OBLEČENIA PRE DOSPELÝCH

Nájdete na ňom tričká, bundy, nohavice, opasky, kabelky a iné. Je to veľmi jednoduchý a zároveň udržateľný spôsob, ktorým si obnovíte šatník bez zbytočného nakupovania nového oblečenia. Vstup zdarma, hradia sa odnesené veci – 1 kus / 2 – 5 €.

Príhláste sa na kurzy na webovej stránke: www.baterkaren.sk. V prípade otázok nás kontaktujte: e-mail: natalia@baterkaren.sk, tel. č.: +421 911 833 114

MALÝ BERLÍN

■ 19. februára o 16.00 h
Divadlo Piki: PLECHOVÁ MÍNA

Vydajte sa s deťmi na divokú naháňačku za dievčatkou, ktorému vojak vo chvíli opojenia z víťazstva daruje čosi zo svojej výzbroje. Je to hračka, domáce zvieratko, alebo nebezpečná zbraň? Cesta za ohrozeným dieťaťom hravou formou ukazuje absurdnosť vojnových konfliktov, ale aj bezhraničnú dôveru dieťaťa v nás, dospelých. Vhodné pre deti od 6 rokov. Vstupné v predpredaji 3 €, v deň podujatia 5 €.

■ 20. februára a 13. marca o 17.30 h

Workshop: VÝŠIVKA ZÁKLADNÝMI STEHMI

Technika vyšívania je ideálna na zdobenie odevov či tašiek alebo tvorbu originálnych sezónnych ozdôb. S lektorkou Martinou Valentovou sme pre vás pripravili sériu workshopov, na ktorých sa naučíte základy vyšívania i náročnejšie postupy. Venovať sa budeme predkreslenej výšivke a základom výšivky plným stehom. Registrácia na workshop@malyberlin.sk, vstupné v predpredaji 7 €, v deň podujatia 10 €

■ 23. februára o 19.00 h
Dominika Moravčíková: DOM PRE JELEŇA

Dominika Moravčíková je pomerne novým zjavom na slovenskej literárnej scéne, no už teraz je považovaná za veľký objav posledných rokov. Rozprávať sa bu-

deme predovšetkým o jej prozaickom debute – zbierke poviedok Dom pre jeleňa. Kniha je plná príbehov, ktoré spája skúmanie hraníc medzi človekom a zvieratkom, medzi prírodou a ľudským obydlím. Autorka opisuje rodiny, ktoré sa stretávajú s kliatbami, tajomstvami či spormi o vlastníctvo na pozadí vojnového alebo náboženského konfliktu. Modelovať bude básnik Michal Tallo. Vstupné 2 €.

■ FILMOVÝ FESTIVAL SCANDI

Do Malého Berlína sa vracia filmová prehliadka Scandi. Po roku opäť ponúkne to najaktuálnejšie naprieč žánrami severu. Nahliadnite do škandinávskej kultúry prostredníctvom ocenených filmov z Dánska, Švédska, Fínska, Nórska a Islandu. Diskutujte s filmovými tvorcami, objavte rozmanité žánre a závažné témy, ktoré hýbu spoločnosťou. Premietania sa uskutočnia v kultúrnom centre Malý Berlín, Štefánikova 3. Viac informácií nájdete na www.malyberlin.sk. Vstupné 4 €.

SPOLUTVORBA

■ 8. a 22. februára o 18.00 h na radnici

Aj v Trnave sa pod hlavičkou projektu Spolutvorba diskutuje na tému duševného zdravia. Cieľom stretnutí je diskutovanie o tom, čo ľudia s duševnou poruchou potrebujú, čo im chýba, čo ich hnevá, aké riešenia navrhujú, ako by mal fungovať systém starostlivosti a pomoci o duševné zdravie a následná reforma v téme duševného zdravia. „Základnou pracovnou metódou je rovnosť všetkých účastníkov – hlas pacienta má rovnakú váhu ako hlas psychiatra alebo hlas zástupcu mesta. Týmto krokom sa nám podarí otočiť logiku toho, ako dosiahnuť reálnu zmenu v mnohých oblastiach,“ uvádzajú organizátori na webovej stránke projektu. Viac informácií na dusevnezdravie.sk/project/spolutvorba-koprodukcija

TRNAFSKÉ FAŠANGI

18. februára na Hlavnej ulici

■ FAŠANGOVÉ HODY

10.00 Zabíjačkové dobroty od majstra mäsiara
10.00 Cimbaloá muzika
11.00 Karpatská kapela

■ FAŠANGOVICA

14.00 Sirka Cuvée Ensemble
15.00 Sprievod masiek – DFS Trnavček, DFS Drienka, FS Trnafčan
16.00 Pochováme basu – FS Máj

■ MAŠKARI SA CHYSTAJÚ

10.00 – 12.00 / 14.00 – 16.00
Tvorivé dielne – výroba masiek a maľovanie na tvár

FESTHRY

■ Festival hier, hračiek a zábavy

v Mestskej športovej hale

3. februára od 15.00 do 20.00 h

4. februára od 10.00 do 20.00 h

5. februára od 13.00 do 18.00 h

Logické, strategické, kartové, rýchle postrehové či zábavné párty hry, stavebnice, hlavolamy, stolný futbal, air-hockey a ako každý rok i nafukovacie atrakcie. Aby sa u nás zabavili i naši najmenší, nezabudli sme na detský kútik, tvorivé dielne i sprievodný program. Môžete si odnieť aj jednu zo zaujímavých cien od našich partnerov. Stačí sa zapojiť do našich turnajov a súťaží. Pri hrách vám budú ako vždy k dispozícii promotéri, aby vám vysvetlili pravidlá alebo sa s vami zahrali.

KINO HVIEZDA

■ 1. 2. / 16.00 Želanie k narodeninám

18.00 Čo s tým má láska?

20.00 V zajatí mysle

■ 2. 2. / 16.00 Asterix a Obelix: Ríša stredú

18.00 Slúžka

20.00 Spravodlivosť pre Emmetta Tilla

■ 3. 2. / 16.00 Asterix a Obelix: Ríša stredú

18.00 Duchovia Inisherinu

20.00 Nieкто klope na dvere

■ 4. 2. / 14.00 Kocúr v čižmách: Posledné želanie

16.00 Asterix a Obelix: Ríša stredú

18.00 Slúžka

20.00 Nieкто klope na dvere

■ 5. 2. 14.00 Kocúr v čižmách. Posledné želanie

16.00 Asterix a Obelix: Ríša stredú

18.00 Želanie k narodeninám

20.00 Slúžka

■ 6. 2. / 16.00 Slúžka

18.00 Duchovia Inisherinu

20.00 Spravodlivosť pre Emmetta Tilla

■ 7. 2. / 16.00 Slúžka

18.00 NEUVERITEĽNÉ, ALE

PRAVDIVÉ (FK NAOKO)

20.00 OSEM HÔR (FK NAOKO)

■ 8. 2. / 16.00 Želanie k narodeninám

18.00 Slúžka

20.00 Duchovia Inisherinu

■ 9. 2. / 16.00 Invalid

17.45 Spravodlivosť pre Emmetta Tilla

20.00 Magic Mike: Posledný tanec

■ 10. 2. 16.00 Asterix a Obelix. Ríša stredú

Piatok 18.00 Invalid

20.00 Magic Mike. Posledný tanec

■ 11. 2. / 14.00 Kocúr v čižmách: Posledné želanie

16.00 Asterix a Obelix: Ríša stredú

18.00 Magic Mike: Posledný tanec

20.00 Titanic (re-release) 3D ST

■ 12. 2. / 14.00 Kocúr v čižmách: Posledné želanie

16.00 Asterix a Obelix: Ríša stredú

18.00 Titanic (re-release) 3D ST

■ 13. 2. / 16.00 Titanic (re-release) 3D ST

20.00 Silné reči

■ 14. 2. / 19.00 Bystrík Banda – Valentínsky koncert

■ 15. 2. / 16.00 Invalid

18.00 Magic Mike: Posledný tanec

20.00 Čo s tým má láska?

■ 16. 2. / 16.00 Čo s tým má láska?

18.00 Ant-Man and the Wasp:

Quantumania 2D ST

20.10 Magic Mike: Posledný tanec

■ 17. 2. / 18.00 Duo Jamaha

– koncert

■ 18. 2. / 14.00 Múmie

16.00 Múmie

18.00 Invalid

20.00 Ant-Man and the Wasp:

Quantumania 2D ST

■ 19. 2. 14.00 Múmie

16.00 Múmie

18.00 Magic Mike: Posledný tanec

20.00 Ant-Man and the Wasp:

Quantumania 2D ST

■ 20. 2. / 16.00 Invalid

18.00 Ant-Man and the Wasp:

Quantumania 2D SD

20.10 Magic Mike. Posledný tanec

21. 2. / 16.00 Invalid

18.00 UTAMA (FK NAOKO)

20.00 KORZET (FK NAOKO)

■ 22. 2. / 19.00 Riddikulus!

■ 23. 2. / 16.00 Kuciak: Vražda

novinára

18.00 Medved' na kokse

19.45 Tár

■ 24. 2. / 16.00 Medved' na kokse

18.00 Kuciak: Vražda novinára

20.00 Nezvestná

■ 25. 2. / 14.00 Múmie

16.00 Múmie

18.00 Nezvestná

20.00 Kuciak: Vražda novinára

■ 26. 2. / 14.00 Múmie

16.00 Múmie

18.00 Kuciak: Vražda novinára

20.00 Nezvestná

■ 27. 2. 16.00 Tár

18.45 Medved' na kokse

20.20 Kuciak: Vražda novinára

■ 28. 2. / 16.00 Kuciak: Vražda

novinára

18.00 MUŽ S KINOAPARÁTOM

(FK NAOKO)

20.00 ALCARRAS (FK NAOKO)

■ 1. 3. / 16.00 Kuciak: Vražda

novinára

18.00 Medved' na kokse

20.00 Nezvestná ■

TRNAFSKÉ FAŠANGI 18. 2. 2023 HLAVNÁ ULICA, TRNAVA

FAŠANGOVÉ HODY

- 10.00 zabíjačkové dobroty
od majstra mäsiara
- 10.00 Cimbalová muzika
- 11.00 Karpatská kapela

MAŠKARI SA CHYSTAJÚ

- 10.00 – 12.00 / 14.00 – 16.00
tvorivé dielne – výroba masiek
a maľovanie na tvár, radnica

FAŠANGOVICA

- 14.00 Sirka cuvée ensemble
- 15.00 sprievod masiek DFS Trnavček,
DFS Drienka, FS Trnaľčan
- 16.00 pochováme basu – FS Máj